

Ortadoğu

E t ü t l e r i

JOURNAL OF MIDDLE EASTERN STUDIES

ISSN: 1309-1557

E-ISSN: 2687-430X

CİLT/VOL: 15

SAYI/NUMBER: 2

NİSAN/APRIL: 2023

Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi / Journal of Politics and International Relations

Uluslararası Hakemli Dergi / International Peer-Reviewed Journal

Yılda dört kez yayımlanır / Published quarterly

Yayın dili / Publishing Languages Türkçe, İngilizce, Arapça / Turkish, English, Arabic

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD / هيئة التحرير

Sahibi / Owner: Ortadoğu Araştırmaları Merkezi adına Prof.Dr. Ahmet Uysal

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor: Doç.Dr. İsmail Numan Telci

Editör/Editor: Doç.Dr. İsmail Numan Telci

Editör Yardımcısı/Assistant Editor: Doç. Dr. Mustafa Yetim

Editör Asistanları/Editorial Assistants: Emir Şefkatli

Alan Editörleri/Section Editors:

Körfez Çalışmaları/Gulf Studies: Gökhan Erel, ORSAM

Irak Çalışmaları/Iraq Studies: Bilgay Duman, ORSAM

Levant Çalışmaları/Levant Studies: Oytun Orhan, ORSAM

Kuzey Afrika Çalışmaları/North Africa Studies: Abdennour Toumi, ORSAM

Güvenlik/Security: Doç. Dr. Göktuğ Sönmez, Necmettin Erbakan Üniversitesi

Kitap Değerlendirme Editörü/Book Review Editor: Ömer Behram Özdemir

Tercüme ve Redaksiyon İşlemleri/Translation&Editing:

İngilizce/Arapça Tercüme/English/Arabic Translation: Nasır Hacıoğlu

İngilizce Redaksiyon/English Proofreading: Easmin Eva Akter

Arapça Redaksiyon/ Arabic Proofreading: Dr. Watheq Al-Sadoon, ORSAM

Türkçe Redaksiyon/Turkish Proofreading: Begüm Akcaoğlu, ORSAM

İndeksler / indexed by / مصنفة من

Applied Social Sciences Index and Abstracts (ASSIA), EBSCO Host, Index Islamicus, Index Copernicus, International Bibliography of the Social Sciences (IBBS), Worldwide Political Science Abstracts (WPSA), Google Scholar, Asos İndeks, J-Gate, WorldCat, CEEOL, MIAR, JournalTOCs, İlahiyat Atıf Dizini

Makale Yükleme İçin / Submitting Your Articles: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ortetut>

İletişim veya İrtibat İçin / For Communication or Contact: ortadoguettutleri@orsam.org.tr

Yayın İdare Merkezi Head Office

ORSAM Ortadoğu Araştırmaları Merkezi - Center for Middle Eastern Studies

Mustafa Kemal Mahallesi 2128. Sok. No: 3 Çankaya / Ankara Türkiye / Turkey

info@orsam.org.tr | T: +90 850 888 15 20 F: + 90 312 430 39 48

Yerel Süreli Yayın | Ortadoğu Etütleri'ndeki makalelerde yer alan fikirler yalnızca yazarlarını bağlamaktadır.

The views expressed in Ortadoğu Etütleri (Middle Eastern Studies) bind exclusively their authors.

Tasarım-Baskı Hazırlık Karınca Creative

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 56/1 Kızılay / Ankara

Baskı Hazar Ofset Matbaacılık

Zübeyde Hanım, Kültür Çarşısı D:7/56-57, 06070 İskitler/Altındağ/Ankara

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD / الهيئة الإستشارية

Prof. Aristotle Kallis, Keele University, UK
Prof. Stephane A. Dudoignon, PSL Université/EHESS/CETOBAC, FR
Prof. Emma Murphy, Durham University, UK
Prof. F. George Gause, Vermont University, ABD
Prof. Burhanettin Duran, İbn Haldun Üniversitesi, TR
Prof. Özden Zeynep Oktav, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TR
Prof. Berdal Aral, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, TR
Prof. Mahir Nakip, Çankaya Üniversitesi, TR
Prof. Mehmet Şahin, Gazi Üniversitesi, TR
Prof. Özlem Tür, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, TR
Prof. Peter Mandaville, George Mason University, ABD
Prof. Dr. Birol Akgün, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Mehmet Akif Kireççi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Kemal İnat, Sakarya Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Cengiz Tomar, Ahmet Yesevi Üniversitesi, KZ
Prof. Dr. Bahgat Korany, American University of Cairo, EG

Prof. Dr. Fawaz Gerger, London School of Economics, UK
Prof. Dr. Tayyar Arı, Uludağ Üniversitesi, TR
Prof. Raymond Hinnebusch, St. Andrews University, UK
Prof. Tim Jacoby, Manchester University, UK
Prof. Dr. Muhittin Ataman, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Mesut Özcan, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, TR
Prof. Tuncay Kardaş, Sakarya Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Alev Erkilet, İbn Haldun Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Erdem Özlük, Selçuk Üniversitesi, TR
Prof. Dr. Jamal Al Shalabi, Hashemite University, JO
Assoc. Prof. Katerina Dalacura, London School of Economics, UK
Doç. Dr. İbrahim Efe, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, TR
Doç. Dr. Gökhan Bozbaş, Necmettin Erbakan Üniversitesi, TR
Dr. Ali Bakir, Qatar University, Qatar
Dr. İsmail Sarı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TR
Dr. Muhammed Hüseyin Mercan, Marmara Üniversitesi, TR

SAYI HAKEMLERİ / REFEREE BOARD / لجنة الخبراء المحكمين

Doç. Dr. Mustafa Yetim, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, TR
Doç. Dr. Güngör Şahin, Milli Savunma Üniversitesi, TR
Dr. Öğr. Üyesi Hacı Mehmet Boyraz, İstanbul Medipol Üniversitesi, TR
Dr. Arş. Gör. Ayla Akdoğan, Sakarya Üniversitesi, TR

Dr. Arş. Gör. Mehmet Rakipoğlu, Batman Üniversitesi, TR
Dr. Ömer Behram Özdemir, ORSAM, TR
Dr. Ufuk Necat Taşçı, TR
Dr. Menderes Kurt, TR

İÇİNDEKİLER / CONTENTS / المحتويات

MAKALELER / ARTICLES / المقالات

Tahir KODAL

117

Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme

Germany's Influence and Cultural Policies towards the Middle East: An Evaluation of the Period 1934-45

تأثير ألمانيا وسياساتها الثقافية تجاه الشرق الأوسط: تقييم الفترة 1934-1945

Nurbanu BULGUR

147

Türkiye's Labor Migration Potential within the Scope of the Normative Power of the European Union: Sustainable Development and Migration

Avrupa Birliği'nin Normatif Gücü Kapsamında Türkiye'nin İş Gücü Göçü Potansiyeli: Sürdürülebilir Kalkınma ve Göç

إمكانات هجرة اليد العاملة التركية في سياق القوة المعيارية للاتحاد الأوروبي: التنمية المستدامة والهجرة

Özlem Kayhan PUSANE

163

Türkiye's Resolution Process and Its Endeavor to Be A Regional Power: Prospects and Constraints

Türkiye'nin Çözüm Süreci ve Bölgesel Güç Olma Çabası: Beklentiler ve Kısıtlar

عملية السلام في تركيا وجهودها لتصبح قوة إقليمية: التطلعات والقيود

Kaan DEVECİOĞLU

189

Kuzey Afrika'da Güvenlik Stratejileri

Security Strategies in North Africa

الاستراتيجيات الأمنية في شمال إفريقيا

EDİTÖRDEN

Ortadoğu Etütleri'nin değerli okuyucuları, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) tarafından 2009 yılından beri yayımlanmakta olan dergimizin toplamda otuz üçüncü sayısı olan, Cilt 15 Sayı 2'yi ilgililerinize sunmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Açık erişim modeliyle daha geniş kitlelere ulaşmaya çalışan dergimizde akademik anlamda nitelikli çalışmalarını arttırmaya yönelik gayretimiz devam ediyor. Gelinek noktada dergimize gönderilen çalışmalar, internet sayfamızın ve makalelerin görüntülenmesine dair veriler ile Google Scholar tabanlı atıf istatistiklerinin sayısı dergimize gösterilen teveccühü ortaya koymaktadır. Artarak devam eden ilgiyi karşılamak için daha aktif ve yoğun çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Dergimizin önümüzdeki dönemde taranmaya başlayacağını umduğumuz ulusal ve uluslararası indekslerle birlikte bu teveccühün daha da artmasını bekliyoruz dolayısıyla artan talebi karşılamak üzere sayılarımızda niteliği önceleyerek daha fazla çalışmaya yer vermeyi amaçlıyoruz.

Elinizdeki sayıda (Cilt 15 Sayı 2); bir Türkçe, iki İngilizce makale ve bir kitap değerlendirmesi bulunmaktadır.

Bu sayımızın ilk makalesi Tahir Kodal tarafından Türkçe olarak kaleme alınan "Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme" başlıklı çalışmadır. Bu makalede yazar, Hitler'in iktidara gelmesinden sonra Almanya'nın II. Dünya Savaşı öncesinde Ortadoğu'ya yönelik izlediği "kültür politikasını" incelemiştir.

"Avrupa Birliği'nin Normatif Gücü Kapsamında Türkiye'nin İş Gücü Göçü Potansiyeli: Sürdürülebilir Kalkınma ve Göç" başlıklı Nurbanu Bulgur tarafından hazırlanan ikinci makalede ise Türkiye'nin mevcut kalkınma hedefleri dikkate alınarak "sürdürülebilir kalkınma" kavramı çerçevesinde Türkiye'nin On Birinci Kalkınma Planı incelenmiş, bu incelemeler sonucunda son dönemde ortaya çıkan yeni iş alanları tespit edilmiş ve analiz edilmiştir.

Dergimizin üçüncü makalesi Özlem Kayhan Pusane tarafından hazırlanmış olan "Türkiye'nin Çözüm Süreci ve Bölgesel Güç Olma Çabası: Beklentiler ve Kısıtlar" başlıklı makaledir. Pusane, makalesinde 2000'li yılların ortalarından itibaren AK Parti hükümetinin Türkiye'de PKK terörüne son verme ve Kürt sorununu çözme çabalarının, sadece bir iç barış süreci yürütme gayesi taşımasının ötesinde, bir orta güç ülkesinin yani Türkiye'nin, bölgesel gücünü ve nüfuzunu artırma politikasını yansıttığını savunmaktadır.

Dergimizde bir de kitap değerlendirmesi bulunmaktadır. Kaan Devecioğlu tarafından kaleme alınan değerlendirmede, bölge ülkelerinin güvenlik stratejilerinin analiz edildiği “Kuzey Afrika’da Güvenlik Stratejileri” (Ed. Enver Arpa) kitabı değerlendirilmiştir.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle, iyi okumalar dileriz.

FOREWORD

Dear readers of Middle Eastern Studies, we are happy to present to you Volume 15, Issue 2, the thirty-third issue of our journal, which has been published by the Center for Middle Eastern Studies (ORSAM) since 2009.

We continue our effort towards increasing academically qualified studies in our journal with the aim to reach wider audiences through an open access model. At this point, the level of studies sent to our Journal and the statistical data indicating the number of views of our articles, as well as the reference statistics from Google Scholar, manifest a high level of interest in our journal. We continue our efforts in a more active way to respond to this ever-increasing interest, and we expect that it will be even more profound with the inclusion of our journal in the national and international indices. Therefore, we aim to include more studies by prioritizing quality in our issues in order to meet the increasing demand.

This current issue (Volume 15, Issue 2) includes one Turkish, two English, and one Arabic articles.

The first article of this issue is written in Turkish by Tahir Kodal and is titled “Germany’s Influence and Cultural Policies towards the Middle East: An Evaluation of the Period 1934-45”. In this article, the author analyzes Germany’s “cultural policy” towards the Middle East after Hitler came to power and before World War II.

The second article titled “Türkiye’s Labor Migration Potential within the Scope of the Normative Power of the European Union: Sustainable Development and Migration” by Nurbanu Bulgur, Türkiye’s Eleventh Development Plan was examined within the framework of the concept of “sustainable development”, taking into account Türkiye’s current development goals. As a result of these examinations, new job fields that have emerged recently have been identified and analyzed.

The third article of our journal is prepared by Özlem Kayhan Pusane and titled “Türkiye’s Resolution Process and Its Endeavor to Be a Regional Power: Prospects and Constraints”. In her article, Pusane argues that since the mid-2000s, the Justice and Development Party Government’s efforts to end PKK terrorism and solve the Kurdish problem in Türkiye have not only been aimed at conducting a domestic peace process, but also reflect the policy of a middle-power country, namely Türkiye, to increase its regional power and influence.

There is also a book review in this issue. In the review, written by Kaan Devecioğlu, the book “ Security Strategies in North Africa” (Ed. Enver Arpa), which analyzes the security strategies of the countries in the region, is evaluated.

We hope to meet you in our next issue, and we wish you a good reading.

من المحرر

قرأء مجلة دراسات الشرق الأوسط الكرام،
يسرنا أن نقدم لكم العدد الثاني من المجلد الخامس عشر، وهو العدد الثالث والثلاثون من مجلتنا التي
ينشرها مركز دراسات الشرق الأوسط (أورسام) منذ العام 2009.

إننا نبذل جهودا حثيثة من أجل زيادة الدراسات النوعية في مجلتنا التي نسعى لإيصالها إلى أكبر عدد
من القراء عبر نموذج الوصول المفتوح. كما أن الدراسات التي يتم إرسالها إلى مجلتنا وبيانات الاطلاع
على موقعنا على الإنترنت وعلى مقالاتنا المنشورة علاوة على إحصائيات الباحث العلمي غوغل
سكولار، تكشف تزايد الاهتمام والتوجه تجاه مجلتنا. ونحن من جانبنا سنواصل جهودنا الفعالة والمكثفة
من أجل أن نكون على مستوى هذا الاهتمام المتزايد باستمرار. ونثق بأن هذا الاهتمام سيزداد مع
المؤشرات المحلية والدولية التي نأمل في بدء مسحها في مجلتنا خلال الفترة المقبلة. لذلك نهدف إلى
تكثيف جهودنا من خلال إعطاء الأولوية لرفع جودة ونوعية الدراسات في الأعداد المقبلة من أجل تلبية
الطلب المتزايد.

هذا العدد الذي في متناولكم (العدد الثاني من المجلد الخامس عشر) يضم مقالا باللغة التركية ومقالين
باللغة الإنجليزية، إضافة إلى مقال تقييم كتاب واحد.

المقال الأول في عددنا باللغة التركية بعنوان "تأثير ألمانيا وسياساتها الثقافية تجاه الشرق الأوسط: تقييم
الفترة 1934-1945
" بقلم طاهر كودال. ويناقش الكاتب في هذا المقال السياسة الثقافية التي اتبعتها ألمانيا تجاه الشرق
الأوسط، في المرحلة بين وصول هتلر إلى السلطة واندلاع الحرب العالمية الثانية.

أما المقال الثاني في مجلتنا فهو بقلم نوربانو بولغور بعنوان "إمكانات هجرة القوى العاملة التركية في
سياق القوة المعيارية للاتحاد الأوروبي: التنمية المستدامة والهجرة". وتتناول هذه الدراسة خطة التنمية
الحادية عشرة لتركيا في إطار مفهوم "التنمية المستدامة" مع الأخذ في الاعتبار الأهداف التنموية
الحالية لتركيا، ونتيجة لهذا التقييم، تكشف الدراسة وتحلل مجالات الأعمال الجديدة التي ظهرت مؤخرا.
المقال الثالث بقلم أوزلم قياهان بوسانه وهو بعنوان "عملية (الحل/السلام) في تركيا وجهودها لتصبح

والتنمية منذ منتصف سنوات الـ 2000 من أجل إنهاء إرهاب حزب العمال الكردستاني في تركيا وحل المشكلة الكردية، هي في الحقيقة لا تهدف إلى تنفيذ عملية سلام داخلية فحسب، بل تعكس أيضا إلى سياسة زيادة القوة الإقليمية والنفوذ لتركيا التي تعتبر دولة ذات قوة متوسطة.

كما نقدم لكم في هذا العدد تقييم بقلم كآن دفجي أوغلو لكتاب بعنوان "الاستراتيجيات الأمنية في شمال إفريقيا" للكاتب (أنور أربا).

نتمنى لكم قراءة جيدة مع أمنياتنا باللقاء في العدد المقبل.

Ortadoğu

E t ü t l e r i

MAKALELER

ARTICLES / مقالات

Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme

Tahir KODAL*

Geliş tarihi: 22.06.2023

Kabul tarihi: 30/10/2023

Atf: Kodal, T. “Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme”. Ortadoğu Etütleri, 15-2 (2023):117 - 145

DOI: 10.47932/ortetut.1318575

Öz: Hitler'in 1934'te tam anlamıyla iktidara gelmesinden sonra, Almanya bir yaşam alanı (Lebensraum) yaratma ve yeniden bir Dünya Gücü (Weltmacht) olma politikasına geri dönmüştür. Bu politikalar çerçevesinde Almanya'nın kuruluşundan bu yana izlediği “doğuya doğru” politikası bağlamında bir kez daha dünya iletişiminde hayati öneme sahip stratejik bir bağlantı noktası olan Ortadoğu'ya yönelmiştir. Bu yönelimin en önemli nedeni; Adolf Hitler'in Almanya'nın Ortadoğu'da İngiltere ve Fransa'ya kıyasla ekonomik ve siyasi etki açısından çok geride olduğunu fark etmesidir. Dolayısıyla Hitler Hükümeti bu gerekliliği ve gerçekliği kabul etmiş Almanya için de bir nüfuz bölgesi elde etmek için çalışmaya karar vermiştir. Bu bağlamda, zamanın gereklerine uygun bir şekilde Almanya'nın nüfuz bölgesi; Avrupa'nın doğu ve güneydoğusu, Ön Asya ve Mısır olarak kararlaştırılmıştır. Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik nüfuz politikasında ekonomik propaganda ve araçların yetersiz kalacağını farkına vararak kültürel propaganda ve genişleme ile birlikte ekonomik genişleme faaliyetleri yürütmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada; Hitlerin iktidara gelmesinden sonra Almanya'nın II. Dünya Savaşı öncesinde Ortadoğu'ya yönelik nüfuz ve kültür politikası konu edilmiştir. Bu bağlamda, Almanya'nın Ortadoğu ülkesi olarak kabul etmiş olduğu Türkiye ve Mısır'a karşı takip edilmesi istenilen nüfuz ve kültür politikası ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yapılırken Alman bilim insanlarınca hazırlanılan ve Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde yer alan raporlar temel alınmıştır. Dr. Kurt Koehler (Leipzig), Dr. Oluf Kürkmann (Jena) ve Dr. Wilhelm Eilers (Berlin) tarafından hazırlanılan raporlara göre Almanya'nın Türkiye'ye, Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikası açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda; konunun daha iyi anlaşılması için ilk olarak, Almanya'nın Ortadoğu'da takip etmek istediği “nüfuz mıntıkları politikası” raporlar temel alınarak ortaya konulmuştur. Çalışmanın asıl kısmında; “Avrupaî Şarkın kapısı” olarak görülen Türkiye'ye karşı takip edilen nüfuz ve kültür politikası üzerinde durulmuştur. Daha sonra ise “Müslüman Şark'a açılan kapı” şeklinde ifade edilen Mısır'a karşı yürütülen nüfuz ve kültür politikası açıklığa kavuşturulmuştur. Çalışmanın sonuç kısmında ise varılan sonuçlara, değerlendirmelere, yorumlara yer verilmiş, bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hitler, Almanya, Ortadoğu, Türkiye, Mısır.

* Tahir Kodal: Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitim Bölümü, E-Mail: tkodal@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0383-1195

Germany's Influence and Cultural Policies towards the Middle East: An Evaluation of the Period 1934-45

Tahir KODAL*

Received: 22.06.2023

Accepted: 30/10/2023

Citation: Kodal, T. "Germany's Influence and Cultural Policies towards the Middle East: An Evaluation of the Period 1934-45". Middle Eastern Studies, 15-2 (2023):117 - 145

DOI: 10.47932/ortetut.1318575

Abstract: After Hitler literally took power in 1934, Germany returned to the policy of creating a life field (Lebensraum) and becoming a World Power (Weltmacht) again. Within the framework of these policies, in the context of the "eastward" policy that Germany has followed since its establishment, it has once again turned to the Middle East, which is a strategic connection point of vital importance in world communication. The most important reason for this orientation is that Adolf Hitler realized that Germany was far behind in terms of economic and political influence in the Middle East, compared to England and France. Therefore, the Hitler government recognized this necessity and reality and decided to work to obtain a zone of influence for Germany as well. In this context, in accordance with the requirements of the time, Germany's zone of influence was decided to be the east and southeast of Europe, Front Asia, and Egypt. Realizing that economic propaganda and tools will be insufficient in Germany's policy of influence towards the Middle East, it has been concluded that it should carry out economic expansion activities together with cultural propaganda and expansion.

In this study, after Hitler came to power, Germany's World War II. Before the World War II, influence and cultural policy towards the Middle East were discussed. In this context, the influence and cultural policy that Germany wants to follow against Türkiye and Egypt, which it has accepted as a Middle Eastern country, has been tried to be put forward. This was based on reports prepared by German scientists and contained in the Prime Minister's Republican Archive. According to reports prepared by Dr. Kurt Koehler (Deipzig), Dr. Oluf Kürkmann (Jane), and Dr. Wilhelm Eilers (Berlin), Germany's influence and cultural policy towards Türkiye and Egypt have been tried to clarify. In this context, in order to better understand the issue, the "influence zones policy" that Germany wants to follow in the Middle East was first put forward based on the reports. In the main part of the study, the cultural policy against Türkiye, which is seen as the "gate of the European East", was focused. Later, the cultural policy carried out against Egypt, which is expressed as "the gateway to the Muslim East", was clarified. In the conclusion part of the study, the results, evaluations, and comments were included, and some suggestions were made.

Keywords: Hitler, Germany, Middle East, Türkiye, Egypt.

* Tahir Kodal: Asst. Prof. Dr. Pamukkale University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, E-Mail: tkodal@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0383-1195

تأثير ألمانيا وسياساتها الثقافية تجاه الشرق الأوسط: تقييم الفترة 1934-1945

طاهر كودال *

تاريخ الاستلام: 2023/06/22 تاريخ القبول: 2023/10/30

اقتباس: كودال، ط. « تأثير ألمانيا وسياساتها الثقافية تجاه الشرق الأوسط: تقييم الفترة 1943-1945»، دراسات الشرق الأوسط، 145 - 117 (2023): 15-2

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1318575

الملخص

بعد أن وصل هتلر إلى السلطة بشكل كامل في عام 1934، عادت ألمانيا إلى سياسة خلق مساحة للعيش (لينسراوم) والتحول إلى قوة عالمية (ويلتماخت). وفي إطار هذه السياسات، وفي سياق سياسة «نحو الشرق» التي اتبعتها ألمانيا منذ تأسيسها، اتجهت مرة أخرى نحو الشرق الأوسط التي تمثل نقطة اتصال استراتيجي ذات أهمية مصيرية في خطوط التواصل العالمية. والسبب الأهم لهذا التوجه هو أن أدولف هتلر أدرك أن ألمانيا من حيث النفوذ الاقتصادي والسياسي في الشرق الأوسط تأتي خلف بريطانيا وفرنسا بفارق كبير. ولذلك قبلت حكومة هتلر بهذه الضرورة وهذا الواقع وقررت العمل لتشكيل منطقة نفوذ لألمانيا. وفي هذا السياق، كان نطاق نفوذ ألمانيا متوافقا مع متطلبات العصر، حيث تم تحديد شرق وجنوب شرق أوروبا وآسيا الأمامية (الشرق الأدنى) ومصر. وأدركت ألمانيا أن الدعاية والأدوات الاقتصادية لن تكون كافية لتحقيق سياسة النفوذ الألمانية تجاه الشرق الأوسط، لذلك تم الوصول إلى قناعة بضرورة القيام بأنشطة التوسع الاقتصادي جنباً إلى جنب مع أنشطة الدعاية والتوسع الثقافي.

تتناول هذه الدراسة سياسات النفوذ والثقافة لألمانيا تجاه الشرق الأوسط، في المرحلة بين وصول هتلر إلى السلطة واندلاع الحرب العالمية الثانية. وفي هذا السياق، تسعى الدراسة إلى إظهار سياسات النفوذ والثقافة التي أرادت ألمانيا انتهاجها ضد تركيا ومصر، الدولتين التي تعتبرهما ألمانيا دول شرق أوسطية. وخلال القيام بذلك، تم الاعتماد بشكل أساسي على التقارير التي أعدها العلماء الألمان والموجودة في الأرشيف الجمهوري لرئاسة الوزراء الألمانية. وبحسب التقارير التي أعدها د. كورت كوهلر (لايبيغ) ود. أولوف كوركمان (جينا) ود. ويلهلم إيلرز (برلين)، تحاول الدراسة الكشف عن سياسات ألمانيا فيما يتعلق بالنفوذ والثقافة تجاه تركيا ومصر. وفي هذا السياق، ومن أجل فهم الموضوع بشكل أفضل، اعتمدت الدراسة على التقارير للكشف عن «سياسة مناطق النفوذ» التي أرادت ألمانيا اتباعها في الشرق الأوسط. أما في القسم الرئيسي للدراسة، فقد ركزت على سياسات النفوذ والثقافة المتبعة تجاه تركيا التي ينظر لها على أنها «بوابة الشرق لأوروبا». وبعد ذلك، تتناول الدراسة سياسات النفوذ والثقافة المنتهجة تجاه مصر التي تعتبر «البوابة المفتوحة على الشرق الإسلامي». أما في القسم الختامي للدراسة، فقد احتوى على الاستنتاجات والتقييمات والتعليقات إضافة إلى تقديم بعض المقترحات.

الكلمات المفتاحية: هتلر، ألمانيا، الشرق الأوسط، تركيا، مصر.

* طاهر كودال: د. عضو هيئة تدريس، جامعة باموق قلعة، كلية التربية، قسم اللغة التركية والعلوم الاجتماعية، tkodal@pau.edu.tr

رقم أوركيد: 0000-0003-0383-1195

Giriş

Otto von Bismarck'ın (Bismark) diplomatik ve siyasi alanlarda yaptığı uzun soluklu çalışmalar sonrasında siyasi birliğini sağlamasının ardından Almanya, sömürge yarışına geç girmiştir. Almanya'nın batıya, kuzeye ve güneye doğru genişlemesi pek mümkün olmadığından, II. Wilhelm "Doğuya Doğru" politikasını benimsemiştir. Bu bağlamda, Ortadoğu'ya¹ sahip Osmanlı Devleti ile ilişki içerisine girmek istemiştir. Devletin sınırları içerisinde yer alan yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olmak bu toprakları ekonomik ve ticari yollarla elde etmek, silahla elde edilebilecek bir zaferden kolay olabileceğinden dolayı benimsenmiştir.² Bir anlamda Almanya, çöküntü içerisinde olan Osmanlı Devleti'ne yönelik klasik sömürge siyaseti dışında bir yaklaşım benimsemiş, "Doğuya Doğru" politikasının temelini ekonomik ve ticari ilişkileri yerleştirmiştir. Bu yolla Osmanlı Devleti'ne, Ortadoğu'ya nüfuz edebileceği düşünülmüştür. Bunu gerçekleştirebilmek için de eğitim ve kültür alanında atılacak adımlarla bu alanların alt yapısının oluşturulması, desteklenmesi önemli görülmüştür. Özellikle 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında, Berlin Kongresi'nin ardından, Osmanlı Devleti'ne Alman askerî uzmanlar gelmeye başlamıştır.³ İlk olarak askerî eğitim alanında başlayan bu ilişkiler daha sonra giderek gelişmiş, Almanya'nın "Doğuya Doğru" politikasında ve Almanya'nın Osmanlı Devleti üzerindeki etkisi konusunda önemli bir işlev görmüştür.

Bu süreçte; Almanya ile ilişkiler giderek gelişmiş, Osmanlı Devleti askerî ve ekonomik nedenlerle yapmak istediği Konya-Bağdat demir yolu projesini 1898 yılında Almanlara vermeyi ilke olarak benimsemiştir. Hatta Osmanlı Devleti o tarihe kadar gelen uygulama ve geleneklerin dışına çıkarak Osmanlı Devleti tarafından Almanya'ya kutsal yerlerde bazı haklar bile verilmiştir. Bunun sonucu olarak II. Wilhelm'in Kudüs ziyareti sırasında, 31 Ekim 1898'de Alman Luther Kilisesi'nin açılış töreni yapılmıştır. Bir hafta sonra gitmiş olduğu Şam'da "dünyadaki 300 milyon Müslümanın dostu olduğunu" ilan etmiştir.⁴ Böylece Almanya kutsal yerler bölgesine dâhil olmuş, Osmanlı

1 İngilizler, bu kavramı I. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ilişkilerde kullanmaya başlamışlardır. Bu bölge için Amerikalılar ve Ruslar ise daha önce İngilizler tarafında kullanılan "Yakın Doğu" kavramını kullanmışlardır. Bu kavrama açıklık getirmek amacıyla Birleşmiş Milletler bünyesinde 1958 yılında bir tali komisyon kurulmuştur. Tartışmalardan sonra "Ortadoğu" kavramı benimsenerek, bu kavram içerisine Türkiye, Yunanistan, Afganistan, İran, Mısır, Yemen, Suudi Arabistan, Irak, Ürdün, Suriye, Lübnan ve Habeşistan dâhil edilmiştir. Bu konuda bkz. Ahmet Muazzez Tul, "Orta Doğu'nun Jeopolitik ve Stratejik Durumu", *Orta Doğu*, 7 (1961): 13.

2 İlber Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1983), 36-38.

3 Cenk Reyhan, "Türk- Alman İlişkilerinin Tarihi Arka Planı (1878-1914)", *Belleten*, 69 (254), (2005): 236.

4 Davut Dursun, "Almanya", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.2 (İstanbul: TDV Yay., 1989), 514-515.

Protestanlarının koruyuculuğunu üstlenmiştir. Almanya Ortadoğu'ya yönelik politikası bağlamındaki çalışmalara devam etmiş, 21 Ocak 1902'de esas imtiyaz antlaşmasının imzalanmasının ardından, 21 Mart 1903'te Osmanlı Devleti ile Almanya arasında Bağdat Demir Yolu Antlaşması son şeklini almıştır.⁵ Böylece Almanya, Berlin-İstanbul (Haydarpaşa)-Bağdat Demir Yolu ile Anadolu'yu Basra'ya bağlayarak Ortadoğu'da etkili olma, bu yolla Hindistan'a ulaşma imkânı elde etmiştir. Bu dönemde, Alman Pan-Cermenistleri, Osmanlı üzerindeki Alman nüfuzunun kalıcı olabilmesi için, kültürel kurumların arttırılması gereğini savunmuşlardır. Bu nedenle; Almanya, Osmanlı Devleti üzerindeki kültürel nüfuzunu arttırmak için de büyük gayret içerisinde olmuştur. Bu bağlamda, Almanya'nın Ortadoğu'ya yayılmasında Alman şarkiyatçılar coğrafi yayılma ya da nüfuz alanları sunmuşlardır.

Bu nüfuz alanları, İstanbul'dan başka, Bursa, Konya, Ankara, Sivas, Samsun, Trabzon, Adana, Mersin, Antep, Diyarbakır, Mardin, Musul, Basra, Şam, Trablusşam ve Hayfa olarak belirlenmiştir. Bunlara daha sonra yeni nüfuz alanları eklenecektir. Buralardaki Alman nüfuzu bölgeye gönderilen misyonerler ve kurulan okullar aracılığıyla sağlanmıştır. Bu okullar daha çok Almanların Osmanlı Devleti üzerindeki temel nüfuz bölgesi olan Bağdat demir yolu hattı boyunca kurulmuştur. Bu okulların temel amacı Ortadoğu'daki Alman çıkarlarının ve ekonomik kuruluşlarının ihtiyaç duyacağı çalışmalara yardımcı olacak Osmanlı gençlerini yetiştirmektir. Fakat bu okullar Alman propaganda çalışmalarını yapanlar tarafından dini propaganda aracı olarak düşünülmemiş, bu okullar daha çok Almanya'nın ekonomik ve kültürel nüfuzunun bölgede yayılmasını sağlamaya yönelik kurumlar olarak çalışma yapmışlardır.⁶ Almanya'nın Ortadoğu'ya nüfuzunu, sadece okullarla ve buradaki öğretmenlerle kullanmamış, bölgeye doktor, din görevlisi, akademisyen vb. görünümünde sayısız misyoner göndererek, etki kurma gayreti içerisine girmiştir. Eğitim, kültür ve dini alanlardaki çalışmalar birlikte yürütülmüştür. Osmanlı Devleti'ndeki bu okullar, yetimhaneler, dispanserler ve hastaneler bazı dini örgütler tarafından desteklenmiştir. Bu bağlamda Almanya adına Ortadoğu'da bu çalışmaların arkasında yer alan örgütlerin başında; Protestan Birlik, özellikle Ermeniler arasında etkin olan Alman Doğu Misyonu, Filistin Birliği yer almıştır.⁷

5 Kemal Beydilli, "Bağdat Demiryolu", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.4, (İstanbul: TDV Yay., 1991), 443.

6 İlber Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, 63.; Aytan Sezer, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Misyonerlerin Türkiye'deki Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. c.16, Özel Sayı, (1999): 176-177.

7 Ulrich Trümpener; "Almanya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler*, (Ed., Marian Kent), çev., Ahmet Fethi, (İstanbul: Alfa Yayınları, 1999), 138; Cenk Reyhan, "Türk- Alman İlişkilerinin Tarihi Arka Planı (1878-1914)", 258.

Bu ve diğer örgütlerle birlikte Almanya Ortadoğu'da, İngiltere, ABD, Fransa, İtalya gibi ülkelerle nüfuz alanı oluşturma gayreti içerisine girmiştir. Nüfuz alanı meydana getirme çalışmalarında Alman arkeologların Osmanlı Devleti'nde yürüttüğü arkeolojik kazılar da önemli bir işlev görmüştür. Ortadoğu ve İslam kültürü hakkında geniş bilgi sahibi olan Alman şarkiyatçılar bilimsel araştırmalar yapmışlardır. Bunu gerçekleştirirken Baron Max von Oppenheim örneğinde olduğu gibi İslam ülkelerini İtilaf Devletleri'ne karşı cihada kışkırtmak gibi siyasi amaç peşinde de koşulmuştur.⁸ Ayrıca Bergama Sunağı örneğinde olduğu gibi nüfuz bölgelerinde yağmacı faaliyetlerde de bulunmuşlardır.

Almanya I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmıştır. Almanya'nın savaşta yenilmesi ülke içinde çeşitli siyasi karışıklıkların çıkmasına yol açarken 9 Kasım 1918'de tahttan feragat etmek zorunda kalan Kayser II. Wilhelm Hollanda'ya sığınmıştır. Böylece Almanya'da İmparatorluk rejimi son bulmuştur. Aynı gün ülkede Cumhuriyet ilan edilmiştir. 11 Kasım 1918'de oldukça ağır şartları içeren Campiegne Mütarekesi imzalanmıştır. Bundan sonra Almanya'da iç karışıklıklar daha da çoğalmıştır. Grevler, ayaklanmalar devam etmiştir. Böylece Almanya iç politika ve ekonomik açıdan tam bir kargaşa ve çöküntü içine girmiştir. Bu şartlarda 6 Ocak 1919'da Weimar'da toplanan ve çoğunluğunu sosyal demokratların oluşturduğu millî meclis, Friedrich Ebert'i Cumhurbaşkanı seçmiştir. Almanya'nın yeni Cumhurbaşkanı 28 Haziran 1919'da I. Dünya Savaşı'nın galipleri ile Versay Antlaşması'nı imzalamıştır. Bu antlaşma tüm Alman siyasi düşünceleri ve temsilcileri tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Bu ortamda ülkede 11 Ağustos 1919'da Weimar Anayasası ilan edilmiştir.⁹

Almanya'da cumhuriyetin ilan edilmesinden sonraki ilk yıllarda sol akım güçlenmiştir. Ancak özellikle Versay Antlaşması'nın meydana getirmiş olduğu tepki, cumhuriyetin iç ve dış politikadaki başarısızlıkları, ekonomik durumun bozukluğu, işsizlik sorunu, toplumdaki huzursuzluğun giderek artması sağ akımın güçlenmesine, milliyetçi duyguların yükselmesine neden olmuştur. Fransızların 1923 yılında, Almanların savaş tazminatı ödemeyişlerini bahane ederek Ruhr Havzası'nı işgal etmesi bu güçlenmeyi ve yükselişi hızlandırmıştır. Bu süreçte, 1918 yılında Münih'te Alman İşçi Partisi (DAP) olarak kurulan, 1920 yılında Nasyonal-Sosyalist Alman İşçi Partisine (NSDAP) ¹⁰ dönüştürülen ve Nazi Partisi olarak bilinen siyasi parti

8 Erik Jan Zürcher, "Introduction: The Ottoman Jihad, the German Jihad and the Sacralization of War", *Jihad and Islam in World War I*, ed. Erik Jan Zürcher, (Chicago: Leiden University Press, 2016), 19.

9 Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2010)*, (İstanbul: Der Yayınları, 2010), 639.

10 I. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle beraber Alman siyasal yaşamı canlanmış ve birçok parti kurulmuştur. Bu ilk kurulan partilerden biri de 1918'de Münih'te kurulan Alman İşçi Partisidir (Deutsche

yükselişe geçmiştir. 1920-1924 yılları arasında merkezin giderek zayıflaması sonrasında Nazi Partisi 1924 seçimlerinde önemli bir varlık göstermiş ilk defa 32 milletvekili ile Alman Parlamentosu'na (Reichstag) girmiştir.¹¹ Ancak Nazi Partisi 1924 yılından sonra gözden düşmüştür. Bunda; Versay Anlaşması'nın ağır koşulları altında uluslararası sistemden adeta tecrit edilen Almanya'nın 1 Aralık 1925'de imzalanan Locarno Anlaşması ile yeniden uluslararası sisteme dönüş fırsatı yakalamış olması etkili olmuştur.

Fakat Almanya'nın içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal problemler, 1929'da başlayan dünya ekonomik buhranının Alman iç politikasına yansması, Almanya'da Nasyonal-Sosyalist Alman İşçi Partisi'nin veya Nazi Partisi'nin iktidara gelmesine zemin hazırlamıştır. Kuruluşundan itibaren Versay Antlaşması'nın yok edilmesini, komünist düşmanlığını, Alman ırkının üstünlüğünü ve dolayısıyla Yahudi karşıtlığını amaçlayan ve ona göre politika takip eden Nazi Partisi toplumun değişik kesimlerinden destek bulmuştur. Merkez partilerini güçlendirmek için yapılan 1930 seçimlerinde Nazi Partisi beklenmedik bir başarı göstermiş, 107 milletvekili ile parlamentonun ikinci büyük partisi konumuna yükselmiştir. Başbakan Heinrich Brüning'in Nazileri geriletme çabalarına rağmen Nasyonal-Sosyalist Alman İşçi Partisi 1931 yılının Mart ayında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Adolf Hitler'i, Mareşal Hindenburg'un karşısına aday olarak çıkarmıştır. Ancak hiçbir adayın salt çoğunluğu alamadığı için yenilenen seçimlerde Hitler %30,1 oy alarak ikinci çıkmıştır.¹² Cumhurbaşkanlığına seçilen Hindenburg, Başbakan Brüning'in de yönlendirmesiyle, Cumhurbaşkanı olur olmaz bir kararname ile Nazi Partisinin muhafız kitaları anlamına gelen SS (Schutzstaffel) ve hücum kitaları anlamına gelen SA (Sturmabteilung) teşkilatlarını kapatmıştır. Fakat bu da Nazilerin güçlenmesini engellememiştir. Bunun sonucunda, 1932'nin Temmuz ayında yapılan genel seçimlerde Nazi Partisi, Alman Parlamentosunun (Reichstag) 608 milletvekilliğinin 230'unu alarak, Almanya'nın en büyük partisi hâline

Arbeiterpartei-DAP). Parti, DAP adını ise esas olarak Ocak 1919'da "Siyasi İşçiler Çevresi" adlı grupla birleştiğinde almıştır. Partinin kuruculuğunu ise Anton Drexler ve gazeteci Karl Harrer üstlenmiştir. Adolf Hitler ise partiyle 12 Eylül 1919 tarihindeki toplantısında tanışmıştır ve toplantıyı izleyen hafta içerisinde partiye üye olmuştur. DAP, 24 Şubat 1920'deki toplantısında kendisinin 25 ilkesini ilan etmiştir. DAP aynı gün adını Nasyonal-Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP) olarak değiştirmiş, partinin sosyalist tarafına vurgu yapılmıştır. 1921 yılına gelindiğinde Hitler partinin hem propaganda sorumlusu hem de partinin sesi ve temsilcisi konumuna gelmiştir. Nitekim 29 Temmuz 1921 tarihinde parti başkanlığını Drexler'den devralmıştır. Daha geniş bilgi için bkz.: Davis William Daycock, *The KPD and the NSDAP: A Study of the Relationship between Political Extremes in Weimar Germany, 1923-1933*, (Unpublished Doctoral Dissertation, University of London, The London School of Economics and Political Science London, 1980).

11 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995)*, (İstanbul: Alkim Yayınevi, 1997), 237-238.

12 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995)*, 239-240.

gelmiştir. Ülkede yaşanan siyasi gelişmelerin ardından, Cumhurbaşkanı Hindenburg yeni hükümeti kurma görevini 30 Ocak 1933'te Nazi Partisi Lideri Adolf Hitler'e vermiştir.¹³ Böylece Nasyonal-Sosyalist Alman İşçi Partisi veya Nazi Partisi ilk defa iktidara gelmiştir.

A- Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikası

Başbakanlığa atanan Adolf Hitler ilk olarak parlamentoda seçime gitme kararı almıştır. Ancak 1933 Mart'ında yapılan seçimlerde parlamentodaki çoğunluğu elde edememiştir. Hitler 288 milletvekilliği kazanabilmiştir. Bunun üzerine Adolf Hitler, Alman Parlamentosundan, SS ve SA'ların silahlarının gölgesinde, dört yıl için olağanüstü yetkiler istemiş ve bunları almıştır.¹⁴ Bu yetkilendirmenin hemen ardından, Hitler ülkedeki bütün partileri yasaklayarak tek başına Nazi Partisinin iktidarını oluşturmuştur. Hitler, 2 Ağustos 1934 tarihinde Hindenburg'un ölümü üzerine devlet başkanlığı ve başbakanlık makamlarını şahsında birleştirmiştir.¹⁵ Böylece Hitler, Führer olmuş, parti diktatörlüğünü kişi diktatörlüğü ile taçlandırmış, ülkenin kaderine tek başına karar verebilme gücünü elde etmiştir. Hitler'in iktidara gelmesinin ardından içeride Almanya'nın Nazileştirilmesi başlamış bu da önemli ölçüde başarılmıştır. Hitlerle beraber çeşitli amaçları gerçekleştirmek için Almanya'nın dış politikasında da değişim yaşanmıştır. Bu değişimin amaçları; Almanya'nın Versay'ın kayıplarından kurtulması, bir millet, bir devlet (Ein Volk, Ein Reich) ilkesinin yani Almanya'nın sınırları dışında yaşan Almanların birleştirilmesi, hayat sahası (Lebensraum) yani yayılma alanı olarak belirlenmiştir. Bir anlamda Hitler Almanyası bu amaçlara ulaşmak için çalışmalar yapmıştır. Bu da bir bakıma yeni Nazi emperyalizm anlayışını ortaya çıkarmıştır. Bu yayılmacı politika II. Wilhelm döneminin dış politikasını ifade eden dünya politikasının (Weltpolitik), Hitler dönemi ile birlikte dünya gücü (Weltmacht) politikasına dönüşmüştür. Bu politika nedeniyle Hitler Almanyası Almanların yaşamadığı birçok ülkeyi de kendi sınırları içine alma yoluna gitmiştir.

Almanya'da iktidarı tam anlamıyla eline alan Adolf Hitler, hayat sahası (Lebensraum) oluşturma politikası bağlamında harekete geçmiştir. Bu bakımdan, Almanya'nın kuruluşundan itibaren takip etmiş olduğu “doğruya doğru” politikası kapsamında, yeniden dünya iletişiminde hayati öneme sahip stratejik bir bağlantı noktası olan Ortadoğu'ya yönelmiştir. Bu yönelişin en önemli nedeni Adolf Hitler'in I. Dünya Savaşı'nda yenilen Almanya'nın,

13 Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2010)*, 640.

14 Fahri Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995)*, 240.

15 Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2010)*, 640-641.

Ortadoğu'da, İngiltere ve Fransa ile karşılaştırıldığı zaman, ekonomik ve politik nüfuz açısından oldukça geride kaldığını fark etmiş olmasıdır.¹⁶ Hitler; petrol, maden, pamuk gibi barış ekonomisinde olduğu kadar savaş ekonomisi için de yüksek öneme sahip olduğunun farkında olduğundan, Fransa ve İngiltere ile girdiği rekabette kendine üstünlük sağlayacağına inandığı Ortadoğu'ya nüfuz etmenin önemli olduğuna inanmıştır.¹⁷ Bu nedenle Alman jeologlar, Ortadoğu'daki petrol rezervleri hakkında pek çok araştırma yapmışlar ve bu bilgileri Hitler ile paylaşmışlardır. Savaş dönemlerinde zaferi getiren en önemli araçlardan biri enerji olduğundan, Hitler Almanyası'nın Ortadoğu'ya olan ilgisi artmıştır.

Ayrıca bu dönem Nazi Almanyası'nda bazı politikacılar, bilim ve kültür insanları, bazı halk kesiminde var olan “*Almanya, Ortadoğu ve Hindistan'ın zenginliğini ele geçirirse, dünya egemenliğini de elde edecektir*”¹⁸ şeklindeki görüş de Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelmesinde etkili olmuştur. I. Dünya Savaşı'nın ardından Ortadoğu'nun Arap bölgesi ve Filistin, doğrudan ya da dolaylı olarak Fransa ve İngiltere'nin egemenliği altına girdiğinden hatta Ortadoğu'nun İran ve Afganistan gibi Arap olmayan ülkelerinde de aynı durum söz konusu olduğundan, Hitler tarafından uygulamaya konulan Almanya'nın Ortadoğu politikası, radikal Arap milliyetçilik akımı tarafından benimsenmiş ve desteklenmiştir.¹⁹ Bu da Almanya'nın hayat alanı oluşturma politikasına kolaylık sağlamış Almanya'nın bölge dışı amaçlarına ulaşması için Ortadoğu'nun yeniden nüfuz alanı ve araç hâline gelmesini sağlamıştır.

Nazi Almanyası'nın Ortadoğu'yu nüfuz bölgesi olarak seçmesinin nedenlerinden biri de Adolf Hitler'in “*Kuzey Setti*” düşüncesidir. Bu düşünceyle yapılmak istenen; Türkiye, İran ve Afganistan'dan oluşan, Nazi Almanyası yanlısı bir birlik oluşturabilmektir. Bu üç Ortadoğu ülkesinde İngiltere'nin etkisi daha az olduğundan, Arap devletleri ve ülkelere göre buralarda nüfuz kurma ve kültür politikaları oluşturma daha kolay olabilecektir. Bu yüzden, Hitler'in dış işleri danışmanı Joachim von Ribbentrop, bu üç ülkenin bir araya gelmesiyle Ortadoğu'da yeni bir blokun oluşturulabileceği görüşünü savunmuştur. Bu yolla İngiltere tarafından Hindistan üzerinden gelebilecek

16 Haim Shamir, “The Middle East in the Nazi Conception”, *Germany and the Middle East, 1835-1939: International Symposium*, ed. Jehuda L. Wallach, (Telaviv: Tel-Aviv University, Israel Press Ltd, 1975), 167.

17 Nicholas Kaldor, “The German War Economy”, *The Review of Economic Studies: 1945-46*, 13 (1), (1946): 34.

18 Haim Shamir, “The Middle East in the Nazi Conception”: 170-171

19 Lukasz Hirsowicz, “The Course of German Foreign Policy in the Middle East between the World Wars”, *Germany and the Middle East, 1835-1939: International Symposium*, ed. Jehuda L. Wallach, (Telaviv: Tel-Aviv University, Israel Press Ltd, 1975), 175.

tehdidin savuşturulabileceği öngörülmüştür.²⁰ Nazi Almanyası'yla uyumluluk gösteren milliyetçilik hareketlerinin Türkiye, İran ve Afganistan'da var olması Adolf Hitler'i bu tür bir blok oluşturmaya iten en önemli güdüleyici neden olmuştur.

Bunun yanında Nazi Almanyası sadece bu ülkeler bağlamında Ortadoğu ile ilgilenmemiş, aynı zaman da Arapların egemen olduğu ülkeler ve Filistin ile de çalışma yapmışlardır. Nazi uzmanları Ortadoğu, Araplar, İslamiyet, Arapların ve İslam güçlerinin sahip oldukları potansiyeller hakkında da incelemeler yapmışlardır. Yapılan çalışmalar sonrasında, Almanya'daki Üçüncü Krallık ve Arap dünyası arasında bazı özel bağlar, benzerlik ve paralellikler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Arap milli bilincinin gelişimi ile Alman Krallığı'nın ortaya çıkışı arasında benzerlik olduğu ileri sürülmüştür. Bu tarihsel paralellik, ideolojik benzerlik kullanılarak yapılmıştır. Bu konuda bir Ortadoğu uzmanı olarak çalışma yapan Grobba, Ortadoğu'da Araplarla iş birliğini haklı çıkarmak için, "*Almanya için Arapların dostluğu, hemen hemen içgüdüselidir.*" düşüncesini savunmuştur. Bu yüzden Hitlerin iktidarından sonra, Alman istihbarat ajanları Ortadoğu ülkelerine akın etmeye başlamıştır. Bu yolla Almanya, Araplar arasında zamanla oluşan İngiliz karşıtlığından da yararlanarak Ortadoğu'daki azınlık liderleriyle, özellikle de Kürtlerle olan ilişkilerini geliştirmiştir. Bu konuda yukarıda adı geçen Ortadoğu uzmanı Grobba'nın önemli rol oynadığı görülmüştür. Almanya'nın Ortadoğu politikasında Araplar içerisinde Kürtler dışında, aynı ırktan bir yandaş bulma gayretleri Almanya'nın dikkatini Mısır'a döndürmüştür.²¹ Bu yöneşte eğitilmiş Mısırlı Alman entelektüellerin Nazi doktrinine ilgi göstermesi ve politik kültürüyle bağlantı kurmak konusunda misyonerlik görevi üstlenmiş olmaları etkili olmuştur. Bu dönemde Mısır'da yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler, Nazi doktrininin bu ülkede ilgi çekici hâle gelmesine katkıda bulunmuştur. Bunda; Almanya'da Hitlerin iktidara geldiği süreçte, Mısır'daki gerçek (reel) milli gelirden önemli artışın söz konusu olmaması etkili olmuştur. Ayrıca hızlı nüfus büyümesi nedeniyle, kişi başına gelirden sürekli bir azalma meydana gelmesi, ekonomik göstergelerin kötü olması, ekonomik, mali ve sosyal problemlerin ortaya çıkması da diğer etkenler olmuştur.²² Bu yüzden Mısır'da Nazi yönetimine sempati duyan kesimlerin varlığı söz konusu olmuştur.

20 İbrahim Bakırtaş-Mustafa Bıyıklı, "Uluslararası Politik İktisat Bağlamında Almanya'nın Orta Doğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları (Hitler Dönemi)", 38. (ICANAS) Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 10-15.09.2007: Bildiriler: Uluslararası İlişkiler, Yay. Haz.: Zeki Dilek ve diğ., c.1, (Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2011), 264.

21 Haim Shamir, "The Middle East in the Nazi Conception", 173.

22 İbrahim Bakırtaş-Mustafa Bıyıklı "Uluslararası Politik İktisat Bağlamında Almanya'nın Orta Doğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları (Hitler Dönemi)", s.264.

Hitlerin iktidara gelmesinin ardından Almanya, Ortadoğu'ya yönelik takip etmiş olduğu nüfuz ve kültür politikasında üç ayrı ırk üzerine odaklanmıştır. Bunlar Türkler, Araplar ve İranlılar olmuştur.²³ Bu nedenle, takip edilecek nüfuz ve hayat alanı politikasının alt yapısını oluşturmak için Nazi Almanyası'nda bilim insanları Ortadoğu ve adı geçen toplumlara ilişkin çalışmalar yapmışlar, bilimsel raporlar hazırlamışlardır. Bir anlamda uluslararası ilişkilerde önemi ve etkinliği bilinen “*yumuşak güç*”²⁴ kullanımına hız verilmiştir. Bu kapsamda Dr. Kurt Koehler, Dr. Oluf Kürkmann ve Dr. Wilhelm Eilers tarafından Nisan 1934'te “*Nüfuz Mantukaları-Kültür Politikası*” adıyla yeni bir rapor hazırlanmıştır. Bu rapor H.O tarafından Almandan Türkçeye çevrilmiştir. Çevirilen rapor 27 Aralık 1937'de T.C. Cumhurbaşkanlığı Arşiv Dairesi Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi'nde 030.10.1.231.558.9 numarayla kaydedilmiştir.

Cumhuriyet Arşivi'nde yer alan bu rapor toplam 47 sayfadan oluşmuştur. Raporun hemen başında böyle bir raporun neden yazıldığı ortaya konulmuştur. Burada “*Avrupa'nın şark ve cenubi şarkisindeki memleketlerde Alman kültür propagandası için sistem projesi vücuda getirmekten ziyade Almanya'nın bilhassa içinde yaşadığımız bu devirde bu yoldaki vazifesine, pratik ve ilmi tecrübelerimize istinaden, işaret etmek lüzumunu hissettik.*”²⁵ denilerek Alman kültür propagandası için sistem çalışması yapılmadığı ancak Almanya'nın bu bağlamdaki çalışmalarına uygulamadaki örneklerle ve bilimsel tecrübelerle destek verilmek istendiği dile getirilmiştir. Teorik görüş ve yorumların iş ve eylem örnekleriyle desteklenmesi için sadece Türkiye, Mısır ve İran'ın dikkate alındığı, önerilerinin bu yerlerdeki uygulamalarının gösterilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Raporlarda dile getirilen fikirlerin doğruluğu kabul edilir, benimsenir ve uygulamaya geçirilirse, bundan sonra bu tür raporların Balkanlar, Irak ve Güney Arabistan için de yazılabileceği dile getirilmiştir.

Almanya'nın Türkiye, Mısır ve İran'a yönelik nüfuz ve kültür politikalarından söz edilmeden önce, genel anlamda nüfuz bölgesi oluşturma politikası üzerinde durulmuştur. Kırk yedi sayfalık raporun dokuz sayfalık bu kısmı Dr. Kurt Koehler tarafından hazırlanmıştır. Ortadoğu'ya yönelik takip edilecek nüfuz ve kültür politikasından söz edilmeden önce, bu politikanın temel nedenlerinden biri ortaya konulmuştur. O da “İngiliz zihniyeti” olarak ifade edilmiştir. Almanların Kıta Avrupası'nda rekabet içinde buldukları İngilizlerin nüfuz politikası konusunda çok etkili oldukları dile getirilmiştir.

23 Haim Shamir, “The Middle East in the Nazi Conception”, 170-172

24 Ülkelerin diplomasi, stratejik iletişim, kültürel ilişkiler ve politikalar, ekonomik ilişkiler ve insani yardım gibi yollarla diğer uluslararası aktörlerin politikalarını etkileyebilmeleri kapasitesini ifade eder.

25 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 030.10.1.231.558.9.1

Bu konuda “İngilizler alemşumul düşünmek itiyadındadırlar. Almanlar ise düşüncelerinde ekseriya böyle bir şumullü ve plastik tasavvurları ihata edemezler ancak daha küçük mikyastaki ahval ve şeraiti kavramakta ve bunlara itibar etmektedirler.”²⁶ denilerek Almanlardaki ve Almanya’daki zihni yapı ve tutum ortaya konulmuştur. Bir bakıma Almanya’nın bir dünya gücü gibi davranmadığı, İngiltere’nin nüfuz politikası oluşturma ve takip etmede başarılı olduğu ifade edilmiştir. Ancak I. Dünya Savaşı’nın ardından yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmelerin Almanya’yı da “cihanşumul (evrensel) siyaset” takip etmeye yönelttiği, jeo-politik ilmindeki gelişim ve ilerlemenin bunu hayata geçirmek için de zemin hazırladığı dile getirilmiştir.

Dünyanın birkaç “nüfuz mıntikasına” ayrıldığı, bu bölgelerin her birinin “önder ve hâkim” bir millet tarafından kendisine ait bir iş sahası kabul edilerek politik, ekonomik ve kültürel bakımdan mümkün olduğu kadar kendi nüfuzu altına alındığı belirtilmiştir. İngiliz İmparatorluğu’nun böyle bir şey olduğu, Aermel Kanalı’ndan Kongo’ya kadar uzanan yerlerin bu bölgelerin ikincisini oluşturduğu, Rusya’nın başlı başına bir nüfuz mıntikası olduğu, ABD’nin Güney Amerika’yı nüfuz bölgesi yapma gayreti içinde bulunduğu, Japonya’nın Mançurya’dan Moğolistan’a, hatta Çin’de kendine nüfuz bölgesini oluşturmaya çalıştığı hatırlatılmıştır. Buna karşın Almanya ve İtalya’nın kendileri için daha henüz birer nüfuz bölgesi belirleyemediği, bu bölgelerle kendi memleketleri arasında bağlantı kurma işini planlı bir şekilde yapamadıklarının altı çizilmiştir. Fakat İtalya’nın da nüfuz bölgesi belirlediği, Kuzey Afrika’ya yerleştiği, Habeşistan’da ve İslam âleminin gelecekte güç merkezi olacak olan Güney Arabistan’da tutunmak için çalışmalar yürüttüğü, Balkanlar ve Akdeniz’e yönelik politika takip ettiği, bu çalışmalarla adı geçen bölgelerde hâkim bir mevki elde etmeye çalıştığı beyan edilmiştir.²⁷

Bu nedenle, Dünya’da bu şekilde nüfuz bölgeleri oluşturulurken ve geliştirilmesine çalışılırken Almanya’nın seyirci kalamayacağı ifade edilmiştir. Almanya’nın da kendisi için bu yolda başarılar elde edebilmek amacıyla şartlara göre kuvvetlerini harekete geçirmesinin “kendi mevcudiyetini muhafaza için zaruret” olduğunun altı çizilmiştir. Bu yüzden; Hitler Hükûmeti’nin bu gerekliliği ve zorunluluğu takdir etmesi, zamanın gereklerine uyarak Almanya için de bir nüfuz bölgesi elde etmek için çalışmaya karar vermiş olmasının memnuniyet verici olduğu dile getirilmiştir. Bu bağlamda, “Almanya için nüfuz bölgesi Avrupa’nın doğusu ve güney doğusu, Ön Asya ve Mısır’dır”²⁸ denilerek, Almanya’nın geleneksel politikası ve nüfuz bölgeleri hatırlatılmıştır.

26 BCA, 030.10.1.231.558.9.1-2.

27 BCA, 030.10.1.231.558.9.2.

28 BCA, 030.10.1.231.558.9.2.

Koehler tarafından yazılan bu kısımda, adı geçen yerlerin Alman yayımlılığı açısından elverişli olduğu belirtilerek buraların Almanya için nüfuz bölgesi olarak seçilmesinin ekonomik ve kültürel nedenleri ortaya konulmuştur. Bunun ilk nedeni olarak Tuna yolu ve mevcut demir yolları gibi doğal ulaşım yollarıyla bu memleketlere Almanya kadar yakın başka güçlü bir devletin olmaması gösterilmiştir. Bu ulaşım imkânının her türlü ürünün nakliyat ucuzluğunu sağlayacağı ifade edilmiştir. İkinci neden olarak, bu bölgedeki ülkelerin ekonomik yapıları ve iklim şartları taraflar için mal değişimi imkânını vermesi, üçüncü neden olarak da bu memleketlerin hepsinde Alman kültürünün kuvvetli bir şekilde temsil edilmesi ve çoğunda yabancı dil olarak Alman dilinin hâkim olması dile getirilmiştir.²⁹ Almanya'nın bu yerlere ilişkin kısa ama önem arz eden bilgiler verilmiş, Almanya'nın bu bölgeye ne şekilde ulaşabileceğine ilişkin bir güzergâh oluşturulmaya çalışılmıştır. Organik bakımdan Balkanların Almanya'ya bağlı olup, Küçük Asya'ya (Türkiye) bir köprü teşkil ettiği, Türkiye'nin de Ön Asya bölgeleri ve Mısır için bir köprü durumunda olduğu belirtilmiştir.

Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik nüfuz politikasında ekonomik propagandanın ve araçların yetersiz kalacağı, ekonomik genişleme faaliyetini kültür propagandası ve kültürel genişleme ile birlikte yapması gerektiği ifade edilmiştir. Almanları ilgilendiren ve kendilerine özgü bir kültür oluşturmak üzere bu ülkelerdeki kültür propagandasının, ekonomik propagandayla desteklenmesi gerektiği dile getirilmiştir. Bu nüfuz bölgesinde Alman okullarına gitmiş veya hiç olmazsa Almanca dersi almış, Alman üniversitelerinde okumuş olan Yugoslav, Bulgar, Türk ve Mısırlıların, Alman kitapları, Alman ilaçları vb. için bir temsilciler ve acenteler ordusundan daha etkili olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bunların “*daha ucuz propagandistler*” olduğu önemle vurgulanmıştır. Bu mıntıkada yapılacak kültür propagandasının yüzde yüz Almanya için çalışacağı, hâlbuki ekonomik propaganda ile mal ve hizmet ihtiyacı oluşturmanın yüzde otuz, kırk oranında etkili olacağı, bunların başka yerlerden temini yolunda bunun etkisinin ortadan kalkacağı dile getirilmiştir.³⁰

Bu nedenle ekonomik propagandaya göre daha etkili olduğu savunulan kültür propagandasının ne şekilde yapılması gerektiği üzerinde durulmuş Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik kültür politikasında takip edilecek yöntem ortaya konulmuştur. Bu bağlamda, Ortadoğu'daki ülkelerde Alman kültürünü uyulması, kabul edilmesi gereken bir örnek olarak göstermek ve kabul edilmesi için zorlamak yerine, o ülkelerin jeografik, folklorik, tarihsel, ekonomik

29 BCA, 030.10.1.231.558.9.2-3.

30 BCA, 030.10.1.231.558.9.4-5.

ve psikolojik açıdan incelenmesi önerilmiştir. Bu yolla psikolojik ve pratik bakımdan iyi ve isabetli bir propaganda çalışması yapılmakla kalınmamış, aynı zamanda o ülkelerde yaşayan insanların güvenlerinin ve eğilimlerinin kazanılacağı dile getirilmiştir. Bu amaçla bölge ülkelerinde çalışmalar yapan arkeologların desteklenmesi, Oryantalistik kürsülerinin kapatılmasının önüne geçilmesi, enstitülerin açılması istenilmiştir.³¹

İlk olarak bunlar yapıldıktan sonra, Ortadoğu ülkelerinde yaşayan insanların Alman kültürüne çekilmesi, onlara Alman kültürünün benimsetilmesi aşamasına geçilmesi önerilmiştir. Bu aşamada pek çok araç, yol ve yöntemin olduğu belirtilerek bunların kullanılacak yerlere göre değişiklik gösterebileceği dile getirilmiştir. Bunlar; okullar, dil kursları açmak, enstitülere yardım etmek, gazeteler çıkarmak ve var olanlara yardım etmek vb. olarak sıralanmıştır. Ayrıca kitap ticaret politikası, liyakatlı ve resmi memuriyeti olmayan kişiler aracılığıyla bu memleketlerdeki yetkililerin uygun olanlarının sosyete özelliklerinin havası içine alınarak “*sosyete propagandası*”, adı geçen ülkelerdeki gençliğin Almanya’ya çekilmesi diğer yöntemler olarak sunulmuştur.³² Özellikle Ortadoğu ülkelerinden Almanya’ya öğrenci getirilmesi üzerinde durulmuş, Almanya ile Ortadoğu arasında çok lazım olan “*fikri ve ruhi karşılıklı münasebetleri*”n bu yolla geliştirilebileceği dile getirilmiştir. “*Fikri ve ruhi*” ilişkilerin de basınyayın yoluyla, başka araçlarla desteklenmesi istenilmiştir. Bu yapılmaz ise faydalı bir kültür ve ekonomi propagandasının mümkün olmayacağını altı çizilmiştir. Almanya’nın Ortadoğu’ya yönelik bu şekilde gerçekleştireceği ve takip edeceği kültür propagandasının düşünce, para ve her şeyden evvel sevgiyle, “*hakikî ve samimî*” katılımı yapılması gerektiği dile getirilmiştir.³³ Bu yapıldığı takdirde Almanya’nın Türkiye, Mısır ve İran’da etkinliğini artıracığı düşünülmüştür.

B- Almanya’nın Türkiye’ye Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikası

Hitlerin iktidara gelmesinin ardından Ortadoğu’ya yönelik takip edilen nüfuz ve kültür politikasında dikkate aldıkları ilk ülke Türkiye olmuştur. Bu nedenle, bilim insanları tarafından hazırlanan raporda ilk olarak Türkiye’den söz edilmiştir. Dr. Oluf Kürkmann tarafından yazılan kısmın on iki ve on yedinci sayfaları arasında Türkiye’ye yer verilmiştir. Bu durum, Almanya’nın Ortadoğu’ya yönelik nüfuz ve kültür politikalarında Türkiye’ye verdiği

31 BCA, 030.10.1.231.558.9.5-8.

32 BCA, 030.10.1.231.558.9.6.

33 BCA, 030.10.1.231.558.9.7.

önemden kaynaklanmıştır. Bu yüzden, bu önem verişin bir takım nedenleri sıralanmıştır. Bunlardan birincisi, yukarıda dile getirilen tarihi süreçte iki ülke arasında yaşananların yanında, Türkiye'nin jeopolitik konumudur. Türkiye, Almanya tarafından kendilerini Ön Asya'ya ve Mısır'a bağlayan bir köprü olarak görülmüştür. Ayrıca zihniyet ve dini hassasiyet gibi konulardaki bazı farklılıklara rağmen İslam dünyasının Gazi Mustafa Kemal Atatürk Türkiye'sini "önder bir devlet" sayıp O'na itibar ve hürmet göstermeleri Türkiye'nin önemini ortaya koyan bir başka neden olmuştur.³⁴ Bir başka neden olarak da Türkiye'nin, dinî işlerde haiz olduğu ve hilâfet müessesesine dayanan önderlik mevkiini, yani doğuluların hissiyatına göre manevî ve ruhanî güç ve nüfuzunu terk ederek komşuları üzerinde bir etki ve nüfuz tesisine kalkışmadan milli bir devlet olması ve politika takip etmesi gösterilmiştir. Türkiye'nin gayret ve faaliyetlerini milli işlerinde ve modernleşme yolunda yoğunlaştırması, dikkatlerini bu yöne de toplaması nedenlerden bir diğeri olarak ifade edilmiştir.³⁵

Almanya açısından son derece önemli olan Türkiye'ye ilişkin bilgiler verilerek, bir anlamda durum tespiti yapılmıştır. Bir bakıma Türkiye'de takip edilecek kültür politikaları ortaya konulmadan önce Türkiye'deki mevcut durum ve yapılan çalışmalar ortaya konulmuştur. Türkiye'deki bilimsel çalışmaların "nisbeten yeni" olduğu hatırlatılmıştır. Türkiye'deki bilim insanlarının bir kısmının Balkanlardan geldiği, bunların genellikle Balkanlar üzerine çalışmalar yapan "amatör" bilim insanları olduğu, bunların çok azının Avrupa'da ve Paris'te eğitim gördüğü dile getirilmiştir. Medrese geleneğinden gelen bilim insanlarının yerel kaldığı, Avrupa aleyhtarı bir gelenekten geldiği ve şiddetli bir şekilde bu geleneğin etkisinde bulunduğu ifade edilmiştir. Atatürk'ün iktidarı eline almasının ardından, Türkiye'de bilim hayatının manzarasının değiştiği, her şeyden önce Türk aydınlarını harekete geçirdiği, çalışmalara yönlendirdiği anlatılmıştır. Bu çalışmalar sonrasında Dünya Tarihi³⁶ için ders kitabı olabilecek bir tarih kitabı yazdırdığı, bu kitabın

34 BCA, 030.10.1.231.558.9.3.

35 BCA, 030.10.1.231.558.9.12.

36 * Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ve yönlendirmesiyle, Türk tarihinin dolayısıyla Türklerin Dünya Tarihi içindeki yerini ortaya koymak amacıyla, Türk Ocağı "Türk Tarihi Heyeti" üyelerinden Afet (İnan) ile Mehmet Tefik, Samih Rıfat, Akçura Yusuf, Dr. Reşit Galip, Hasan Cemil, Sadri Maksudi, Semseddin, Vâsıf ve Yusuf Ziya Beyler tarafından hazırlanan, ilk olarak Almanların bazı yayımlar üzerine koydukları "Als Manuskript Gedruckt" kaydına uygun, "çoğaltılmış bir müsvedde" şeklinde, 606 sayfalık, tek cilt hâlinde, "Türk Tarihinin Ana Hatları" adını taşıyan bu eser 1930 yılında İstanbul'da Devlet Matbaası'nda tek cilt olarak basılan bir eserdir. Türkiye'nin ilk Dünya Tarihi denemesi şeklinde nitelendirilebilecek bu eser, daha sonra gözden geçilerek, MEB tarafından dört cilt olarak basılmış ve okullarda ders kitabı olarak okutulmuş, nesillerin yetişmesi sağlanmıştır. Bu konu hakkında daha geniş bilgi için bkz.: Semavi Eyice, "Atatürk'ün Büyük Bir Tarih Yazdırma Teşebbüsü: Türk Tarihinin Ana Hatları", *Belleten*, Cilt 32, Sayı 128 Ankara 1968.

Türklerin dünyada kültürel sahadaki önderlik rollerini ifade etmek gibi önemli bir görevinin bulunduğu dile getirilmiştir.³⁷

Atatürk'ün “*Hudutlarımızı, onların ilerisini görerek tespit etmeliyiz*” sözünün kültür sahasındaki yansımalarının Türkomanie’yi ortaya çıkardığı, hedefi aşarak çok uzaklara yöneldiği ileri sürülmüştür. Bu bağlamda eski tarihin ön plana çıkarıldığı, bu hareketin “*Bütün medeniyetlerin menşeiini Türklere yahut onların ırkdaşlarına atfi izafe etmeye muvaffakiyet elverirse bugün Türk milletinin cihanda elde etmek istediği rol manevi istinadını bulmuş olur.*”³⁸ düşüncesine veya anlayışına dayandığı ifade edilmiştir. Böyle bir “*teleolojik spekülasyon*”un milli bilincine henüz ulaşmamış olan bir millet için anlaşılabilir bir şey olduğu, bu bağlamdaki soruların ve cevapların yanlış veya doğru olduğunun bilim tarafından belirleneceği dile getirilmiştir.

Türkiye’deki bilim ve kültür alanındaki durum ortaya konulduktan sonra, Dr. Kürkmann tarafından Almanya için bazı tespitler yapılmış, sonuçlara varılmıştır. Bunlar; “*1. Türklerin kendi kültür ve tarihlerine şiddetli bir alâka duydukları, 2. Bu işi başarmak için kudret ve kabiliyetlerinin noksan olduğu*”³⁹dur. Bir anlamda Türkiye’nin bu alandaki eksikliğine vurgu yapılarak, Almanya’nın Türkiye’ye yönelik nüfuz ve kültür politikalarında tarih araştırmalarına destek vermesi, tarih biliminin aktif bir şekilde kullanılması önerilmiştir. Tarih biliminin etkinleşmesini sağlamak noktasında Almanya’da Türkiye için bir bilim insanı sınıfı yetiştirilmenin gereği üzerinde durulmuştur. Bir bakıma bunun yapılması, Almanya’nın Ortadoğu’ya yönelik nüfuz ve kültür politikalarındaki başarısının en önemli aşaması olarak görülmüştür.

Eğitim-öğretim için Ortadoğu ülkelerinden gelen, çoğunluğu bizzat Mustafa Kemal Atatürk tarafından gönderilmiş, o gün için Fransa’dan daha fazla yer alan dil ve tarih öğrencilerinin iyi bir şekilde yetiştirilmesi, Almanya’nın Ortadoğu’ya yönelik nüfuz ve kültür politikalarındaki başarısının en önemli aşaması olarak görülmüştür. Almanya’daki bu öğrencilere sorulduğunda, “*En geç olarak üç nesil sonra artık-yabancı okullara yahut yabancı memleketlerde yetişmiş öğretmenlere muhtaç olmaksızın- kendi memleketlerinde tam bir eğitim-öğretim verilebileceği*”⁴⁰ cevabının verildiği, onlarda böyle bir anlayışın egemen olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun Almanya için avantaj olduğu belirtilerek, yetişen öğrenciler Türkiye’de Türk aydınları arasında yer alacaklarından, Türkiye için Almanya’da bilim insanı sınıfının yetişmesinin son drece önemli olduğu dile getirilmiştir.

37 BCA, 030.10.1.231.558.9.12.

38 BCA, 030.10.1.231.558.9.12-13.

39 BCA, 030.10.1.231.558.9.13.

40 BCA, 030.10.1.231.558.9.13.

Bu nedenlerin ardından, Hitler Almanyası'nın Ortadoğu'da nüfuz bölgesi oluşturmasına yardımcı olacağı düşüncesiyle, Almanya'nın bu öğrencilerle ilgili yapması gerekenler dile getirilmiştir. Bu görevlerden ilki; Türk öğrencilerin ve özellikle ileride tarihçi olarak Türk yüksekokullarında, üniversitelerinde öğretmenlik yapacak olanların Almanya'daki ikametgâhlarını mümkün olduğunca kolaylaştırmak olarak ifade edilmiştir. İkinci görev ise Türklerin milli mazilerinden bilgi verecek bilim alanlarına daha fazla önem vermek şeklinde dile getirilmiştir.⁴¹

Bunun için yapılması gereken ilk iş olarak da Hatt-ı Mihi (Asur) yazısı üzerinde çalışmak gösterilmiştir. Asur yazısının 1802'de Alman Grotefend (Georg Friedrich Grotefend⁴²) tarafından deşifre edildiği, Asuroloji⁴³ içinde incelendiği, bu bilim alanının İngilizlerin özel uğraş alanı hâline geldiği, Almanların bu konuda geri kaldığı dile getirilmiştir. Ancak Almanların bu alana kattıklarının İngiliz ve Fransızlardan daha fazla olduğu beyan edilmiştir. Bu yüzden, adı geçen bilim alanında hem Almanya'da çalışmaları derinleştirmek hem de Asur bölgelerinde yüzey araştırması ve kazılar yapmak tavsiye edilmiştir.⁴⁴

Yapılması gereken ikinci iş ise Asuroloji içerisinde Türk öğrencileri ilgilendiren Sümer dili ve kültürü üzerinde çalışmalar yapmak olarak dile getirilmiştir. Sümerlerin çivi yazısının çözülmesinin ardından tanındığı, Ön Asya tarihinin başında bulunan bir millet olduğu, bu milletin ırk ve dil bakımından ne olduğu, nereye dâhil olduğunun bilinmediği, bunların yazının ve bazı matematiksel sistemlerin mucidi olarak kabul edildiği, Sümerloji'nin çivi yazısı araştırmalarında ayrı bir bilim dalı olduğu ifade edilmiştir. Bu bilim dalının Türk bilim insanlarını ilgilendirdiği, onlara özellikle ilginç sonuçlar vadetmesi, şimdiye kadar Sümerce ile Türkçe arasında bazı münasebetlerin görüldüğü ancak bu ilişkinin kesin olarak aydınlatılmadığı dile getirilmiştir.⁴⁵ Almanya'da bu konu üzerinde çalışan ve uzman olan Prof. Dr. Poebel Von Rostock'un dört yıl önce ABD'ye Chicago Üniversitesi Şarkiyat Enstitüsü'ne gitmesinin ardından, Sümerce'nin Almanya'da artık hiçbir uzman tarafından temsil edilmediği de sözlere eklenmiştir.

41 BCA, 030.10.1.231.558.9.14.

42 Georg Friedrich Grotefend 1775'te Münden'de doğmuştur. Alman yazı ve dil uzmanıdır. **İlkçağ'da Ortadoğu'da** kurulmuş olan pek çok devlette yaygın olarak kullanılan yazı sistemi olan "**Çivi Yazısı**" üzerinde yoğun çalışmalar yapmıştır. Grotefend 1853'te Almanya'nın Hannover şehrinde hayata gözlerini kapamıştır.

43 Asurlular ve ilgili Mezopotamya uygarlıklarını arkeolojik, tarihsel ve dilbilimsel yönlerden inceleyen bilim dalıdır. Sümer ve Babil Uygarlıkları da Asurolojinin konuları arasında sayılmaktadır.

44 BCA, 030.10.1.231.558.9.14.

45 BCA, 030.10.1.231.558.9.14.

Üçüncü iş olarak da Hititler üzerinde çalışmaların, kazıların yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bunların Küçük Asya (Türkiye) ve kuzey kavimlerinin karışmasıyla oluştuğu, onların dillerinde kuvvetli bir “indogerman” etkisinin ve egemenliğinin olduğu dile getirilmiştir. Bir anlamda Almanlarla bağlantılı olabilecekleri düşüncesiyle, Hititler üzerine özellikle yoğunlaşılması gerektiği düşünülmüştür. Bir bakıma Almanların Ortadoğu’daki nüfuz ve kültür politikasında tarihin araçsallaştırıldığı fark edilmiştir. Ayrıca Hititlerin, Ön Asya tarihinde önemli rollerinin olduğu, Akdeniz bölgesinde meydana gelen kavim göçlerinde, özellikle de Etrüsk ve Yunanlıların göçlerinde çok büyük etkiye sahip oldukları dile getirilmiştir.⁴⁶

Hititlerin, Alman bilgini Hugo Winkler’in⁴⁷ girişimi, gayreti ve gücüyle keşfedildiği, Alman Şark Cemiyeti’nin gayretleriyle birikimin oluşturulduğu, bunların Prusya Devlet Müzesi’nde yer aldığı, buradaki eserlerin Fransız Loure ve İngiliz British Museum’da dahi bulunmadığı ifade edilmiştir. Almanya’nın Hitit araştırmalarında kısa bir süre öncesine kadar Dünya’da rakibinin olmadığı belirtilmiştir. Ancak şimdilerde Almanya’nın bu alanda bir tek uzmana sahip olduğu, bu uzmanın yer aldığı Marburg’taki kürsünün 1933-1934 kış yarıyılından itibaren kapatıldığı dile getirilmiştir. Bunun da Ortadoğu için önemi ortada olan sahayı Almanların kaybedeceği anlamı taşıyacağı önemle vurgulanmıştır.

Yapılacak kültür propagandasından biri de Almanya’da bulunan Bergama Müzesi’nin Ön Asya Şubesi’nin tanıtılması, öğrencilerin, araştırmacıların bu yolla Almanya’ya çekilmesi şeklinde önerilmiştir. Bunun için ilk olarak arkeologlar yetiştirmek, bunların özellikle doğunun eski eserleri üzerindeki bilgilerinin artırılması ve olgunlaştırılması tavsiye edilmiştir. Alman üniversitelerinde doğunun eski eserleri ve İslam sanat tarihi konusunda tek bir uzman bile olmadığı için bu konu son derece önemli görülmüştür. Bu bağlamda Ön Asya Şubesi’ne ve Şark Arkeoloji Şubesi’ne üniversitelerde gereken önemin verilmesi, bu alanlarda yeni kürsülerin açılması önerilmiştir. Burada Türkiye’nin bir anlamda bu konularda Almanya’ya karşı yürütmüş olduğu çalışmalara değinilerek Türkiye’nin Ankara ve İstanbul’a birçok bilim insanını çağırdığı, bunları tesadüfen bulduğu ve ülkeye götürdüğü, götürülenlerin Almanya’da çok fazla iddialı kişiler olmadığı dile getirilmiştir. Türkiye’nin Alman bilim insanlarını davet etmesi Almanya’nın bilim gücü veya kültür politikası alanındaki çalışmaların bir sonucu sayılamayacağı da vurgulanmıştır. Gelecekte Alman bilim insanlarının bu şekilde davet ve

46 BCA, 030.10.1.231.558.9.15.

47 ddmkmm

yönelimle karşılaşmalarının beklenmemesi gerektiği belirtilmiştir.⁴⁸ Bir anlamda Hitler Hükûmeti'nden ileride Almanya'nın aleyhine olabilecek bu duruma engel olunması istenilmiştir.

Takip edilecek kültür politikası bağlamında yapılması istenilen işlerden biri de Osmanlı Tarihi'ne önem verilmesidir. Almanya'da İslam İlmi Kürsüsü'nde Türkoloji'nin bir alt dalı olarak var olan Osmanlı Tarihi üzerindeki çalışmaların yetersiz olduğu hatırlatılmıştır. Daha çok doğunun eski eserleri ve tarihi için gösterilen ilgiden dolayı, bu durumun Türkiye için de geçerli olduğu belirtilmiştir. Almanya'nın Türkler tarafından biraz ihmal edilen Osmanlı Tarihi alanındaki araştırmaları ilerletmesi, Türk öğrencilerin bu alanda Almanya'daki kürsülere geleceği öngörülmüştür. Bu gerçekleşirse Almanya'nın, ne kadar çok Türk öğrenciye Osmanlı Tarihi'ni anlatabilir, kendi kültürünü sevdirebilirse Ortadoğu'da kendine o kadar taraftar sağlayacağına inanılmıştır.⁴⁹

Almanya'nın Türkiye'ye yönelik nüfuz ve kültür politikası kısmının sonunda; Alman kültür politikasının sadece eğitim politikasıyla başarıya ulaşamayacağı, Almanya'nın görevinin yalnızca uzmanlık gerektiren bilgileri öğretmek, uzman yetiştirmek olmadığı Dr. Kürkmann tarafından beyan edilmiştir. Alman nüfuzunu Türkiye'ye yerleştirmek için gerçekleştirilen ilişkileri esaslı bir şekilde derinleştirmenin önemli olduğu dile getirilmiştir. Bunun için her şeyden önce güzel sanatlar üzerinde karşılıklı çalışmaları ilerletmek ve geliştirmek tavsiye edilmiştir. Türk güzel sanatlarının Fransız etkisinde olduğu hatırlatılarak, bu etkinin kırılması için güzel sanatların bütün alanlarına önem verilmesi önerilmiştir.⁵⁰ Bu bağlamda Alman şairlerinin Türkçeye, Türkçelerinin Almancaya çevirisinin yapılması teklif edilmiştir. Bunun da iki taraf arasındaki yabancılaşmayı ve düşünce ayrılıklarını ortadan kaldıracığı ön görülmüştür. Almancaya çevrilecek Türkçe eserlerin de Türk şairlerinin dünya edebiyatındaki yerlerini almalarına yardımcı olacağı ifade edilmiştir. Aynı şekilde müzik ve diğer güzel sanat dallarının da Alman düşünce varlıklarıyla desteklenmesi, canlandırılması ve büyütülmesi tavsiye edilmiştir.

C- Almanya'nın Mısır'a Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikası

Hitler Almanyası'nın Ortadoğu'daki nüfuz ve kültür politikalarında önem vermiş oldukları ülkelerden biri de Mısır'dır. Bu nedenle, bilim insanları

48 BCA, 030.10.1.231.558.9.16.

49 BCA, 030.10.1.231.558.9.16.

50 BCA, 030.10.1.231.558.9.17.

tarafından hazırlanan raporlarda Mısır'a da yer verilmiştir. Mısır, Alman bilim insanları veya Almanlar tarafından “*Müslüman Şarka (Doğuya) açılan bir kapı*”⁵¹ olarak görülmüştür. Müslüman doğunun kapsına ilişkin rapor, Türkiye hakkındaki raporu hazırlayan Dr. Oluf Kürkmann tarafından yazılmıştır. Raporun on sekizinci ve yirmi dördüncü sayfaları arası Almanya'nın Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikasına ilişkindir. Bu nedenle raporların bu kısmında; Almanya'nın Mısır'da takip etmesi gerek nüfuz ve kültür politikası bağlamındaki durum tespitine, yapılması gerekenlere ve önerilere yer verilmiştir.

Dr. Oluf Kürkmann'ın kaleme almış olduğu raporun ilk kısmında; Almanya'nın Mısır'a yönelik takip edeceği nüfuz ve kültür politikasının nedenleri ortaya konulmadan önce, nüfuz ve kültür politikalarını hayata geçirmek için gayret gösterdikleri Türkiye ile Mısır'ın karşılaştırması yapılmış, Mısır'a ilişkin bir takım tespitlere yer verilmiş özellikle Fransızların yapmış oldukları çalışmalardan söz edilmiş yorum ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda; Türkiye'nin yanında Mısır'ın, Ön-Asya'da kesin bir rol oynadığı belirtilmiştir. Ancak bu iki ülkenin fikrî ve manevî alanda birbirine zıt, ters bir durumda bulunduğu dile getirilmiştir. Türkiye'nin Avrupa'daki örneğine göre modernleşmenin temsilcisi, Mısır'ın ise “İslam'ın ve İslam Orthodoxyesi'nin *melce (sığınağı) ve istinatgâhı (dayanağı)*”⁵² olduğu ifade edilmiştir.

Mısır'ın kendisini Avrupa'ya entegre etmek için yaklaşık yüz yıldan beri giderek artan bir şekilde girişimlerde bulunduğu hatırlatılarak bu durumun Mısır'da olağanüstülük meydana getirdiği ifade edilmiştir. Modernleşme süreci bağlamında Mısır'da yapılan çalışmaların, Mısırlıların Avrupa'yı yakından tanınmasına neden olduğu dile getirilmiştir. Bunun da bir taraftan Mısır'ın milli bağımsızlık düşüncesini, bir taraftan da Avrupa'nın fikir ve düşüncelerinin, manevî nüfuz ve etkisini ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Avrupa'nın bu nüfuz ve etkisinin “*koyu Müslümanlık*” inancını sarstığı az çok bariz bir şekilde görülünce Mısır'ın bağımsızlığı için çalışanların, bağımsızlık taraftarlarının, Avrupalılaşmayı savunanların, dinî liberalizm anlayışını benimseyenlerin “İslam Orthodoxye”sine ve İngiliz politikasına karşı cephe aldıkları ifade edilmiştir.⁵³

Mısır hakkında yapılan analiz ve değerlendirmelerin, Türkiye'den farklı olarak, daha çok ve özellikle “*dinî sahaya*” ilişkin olduğu belirtilmiştir. Bunun en önemli nedeni olarak da İslamiyet hakkında bilgi sahibi olmadan Mısır'ın

51 BCA, 030.10.1.231.558.9.24.

52 BCA, 030.10.1.231.558.9.18.

53 BCA, 030.10.1.231.558.9.18.

tanınamayacağı, anlaşılamayacağı vurgulanmıştır. İslamiyet'in esasının ise Kur'an-ı Kerim'in içerdiği ilahi tebligâta, emir ve nehiylere dayandığı dile getirilmiştir. Bununla birlikte, Kral I. Fuad'ın teşvikiyle, İslâm dünyası için “*enyüksek mektep olan Ezher Camii*”⁵⁴ ulemasının katılımı, gayretiyle Kur'an-ı Kerim'in kabul gören yeni bir metnin (tefsirinin) yayımlandığı hatırlatılmıştır. Ayrıca Mısır'da İslâmiyet'in ve siyasi meselelerin ortaya konulmasına, açıklanması ve tartışılması ile ilgili olarak pek çok literatürün, birikimin, kaynağın olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda din tarihine, Arapların cahiliye ve putperestlik dönemine, tarikatlara, İslam tasavvufuna ilişkin incelemelerin, araştırmaların da önemli bir rol oynayacağı sözlere eklenmiştir. Ancak bütün bu çalışmaları yapan bilim insanlarının Paris'te bulunduğu, bunların bir kısmının doğulu olduğu, buralara çekildikleri, sözü edilen konulardaki çalışmaların bunlar tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bunların etrafında doğudan gelmiş, getirilmiş doğulu gençlerin oluşturduğu bir yeni zümrenin bulunduğu da dile getirilmiştir.

Mısır'a ilişkin durum tespitine devam edilerek Fransa'ya giden gençlerin buralarda kendi ülkelerindeki eski bir gelenek olan bilimsel araştırma ve inceleme yöntemlerini muhafaza imkânı buldukları, bu fırsatın sunulduğu ifade edilmiştir. Bu şekilde, Fransızların, Paris'in takip ettiği yöntemle doğuyu kendisine en emin bir biçimde bağlayacağına inandıkları dile getirilmiştir. Dayanak noktasının ve hareket kaynağının Kur'an-ı Kerim olduğu belirtilerek bu alanda yapılacak çalışmalara Almanya'nın destek olabileceği ifade edilmiştir. Bunun yapılabilmesinin mümkün olduğu, dini kitaplar üzerinde yüzlerce yıl süren çalışma geleneğine ve altyapıya sahip oldukları hatırlatılmıştır. Hristiyan teologların “*Ahd-i Atik ve Cedit-i Atik*”in güvenilir bir metnini ortaya çıkarabilmek için uzun süren, zahmetli bir çalışmaya imza attıkları dile getirilmiştir.⁵⁵ Bir anlamda Alman teologların da ve bilim insanlarının da “metin kritiği” yapabilme yeteneğinin olduğu beyan edilmiştir.

Ancak İslam dünyasında, doğuda “*metin kritiği*” yapmaya ilişkin çalışmaların o güne kadar tam olarak yapılamadığı, bu “*modern ilim anlayışı*”na uygun davranılmadığı dile getirilmiştir. Bu bağlamda yapılan ilk çalışmanın ise yukarıda ifade edilen, Kral I. Fuad'ın teşvikiyle hazırlanan Kur'an-ı Kerim olduğu önemle vurgulanmıştır. Fakat böyle bir çalışma yapmanın, “*sahih bir Kur'an metni*” oluşturmanın da zorluğu dile getirilmiş, “*filolojik bakımdan sahif bir Kur'an metni*”⁵⁶ meydana getirmek için çalışan, Uluslararası Oryantalistler Kongresi'nde bu konunun tartışılmasını isteyen Alman bilim insanının öldürüldüğü ifade edilmiştir.

54 BCA, 030.10.1.231.558.9.18.

55 BCA, 030.10.1.231.558.9.19.

56 BCA, 030.10.1.231.558.9.19.

Dr. Oluf Kürkmann tarafından yapılan bu tespitlerin ardından, Almanya'nın geniş ölçekte İslam dünyasına ve Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikasının temel nedeni ortaya konulmuştur. Bu politikanın başlıca amacının; İtilaf Devletleri'nin Almanya aleyhinde yaratmaya çalıştığı antipatiyi, olumsuz durumları ve havayı değiştirmek, İslam dünyasında Avrupa'ya karşı kökleşmiş düşmanca düşünceyi ortadan kaldırmak, bu sayede Mısır'da Almanya'ya yönelik dostane bir hava oluşturmak olduğu ifade edilmiştir. Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikasında takip edilecek yol da ortaya konulmuştur. Bu yapılırken “*doğrudan doğruya ferdlere teveccüh etmek (yönelmek) en iyi ve doğru bir hareket olur*”⁵⁷ denilerek merkeze insanın, kişilerin alınması gereği ortaya konulmuştur. Bunun nedeni olarak da Mısırlıların, doğu toplumlarının tümü gibi bütün yeni ve parlak şeylere baktıklarından, “*mahirane bir şekilde yapılacak ferdi propagandaya*” çok uygun olmaları gösterilmiştir. Ayrıca Mısırlıların, Türkler gibi soğuk kanlılıkla yorum ve değerlendirme yapamadıkları, garip fikirlere sahip oldukları ve abartıya kaçmalarının da göz önünde bulundurulması istenilmiştir. Bu abartılı durumun olumsuz yönünün İtilaf Devletleri'nin zehirleyici propagandalarıyla oluşması, olumlu tarafının ise “*Almanya'nın teknik bakımdan bir mucizeler diyarı*” olarak sayılması, İngilizlerin “*sıkıştırma politikasıyla*” ortaya çıkan efsaneye dayanması olduğu ifade edilmiştir.

Yukarıda dile getirilen temel neden ve varılmak istenilen amaç doğrultusunda Dr. Oluf Kürkmann tarafından Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikası bağlamında yapılması gereken çalışmalar üzerinde durulmuştur. Bu çalışmaların başında; Ortadoğu'nun, hatta Hindistan ve Afrika'nın mukaddes kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in hem bilimsel hem de teolojik ihtiyaçlara cevap verecek şekilde ortaya konulması gerektiği ifade edilmiştir. Bir anlamda, Mısır ve diğer İslam dünyasında nüfuz ve kültür politikasının başarıya ulaşabilmesi için Ortadoğu'da, Afrika'da ve Hindistan'daki Müslümanlar tarafından kabul görececek bir Kur'an metni veya tefsiri çalışmasının yapılması ilk önemli iş olarak görülmüştür. Bunun yapılması hâlinde Almanya'nın Mısır'da ve İslam dünyasında “*emsalsiz bir şeref ve sarsılmaz bir mevki (konum)*”⁵⁸ elde edeceği beyan edilmiştir. Bu sayede Almanya ile çok zayıf ilişkisi olan ve herhangi bir nedenden dolayı ilişkiye geçmiş ancak bunu devam ettirmeyen Müslüman ülkelerin hepsiyle geniş bir şekilde ilişki yolunun açılacağı belirtilmiştir. Ayrıca böyle bir çalışmanın yapılmasının; İslami geleneklerin hâlen güçlü olduğu İslam dünyasının Avrupa'nın nüfuz ve etkilerine karşı az çok etkili bir şekilde karşı duruş sergilemeleri hâlinde, bu ülkelere “*ayak basmak*”

57 BCA, 030.10.1.231.558.9.22.

58 BCA, 030.10.1.231.558.9.19.

istenildiği zaman, onlara özel şekillerle, fikirlerle, telakkilerle (anlayışlarla) donanmış olarak gitmek gerektiği de dile getirilmiştir.

Yapılması gereken ikinci iş olarak; Arap dili ve edebiyatı, bu dille yapılmış eski ve yeni kaynaklarla ilgili çalışmalara büyük oranda hız verilmesi ifade edilmiştir. Bir bakıma nüfuz kurulmak istenilen bölgenin ve ülkenin temel dilinin bilinmesi tavsiye edilmiştir. Bunun yapılmasının yalnız Arap kültür dünyasını Almanya'ya tanıtmak için değil aynı zamanda Müslümanlara onların problemleri ve çözümleri için Almanya'nın gösterdiği samimi ilgiyi göstermesi bakımından da önemli olacağı vurgulanmıştır.⁵⁹

Eski Mısır kültürünün araştırılması, bu bağlamda eserlerin ortaya konulması, Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikası kapsamında yapılması gereken üçüncü iş olarak ifade edilmiştir. Bu kapsamda; eski dönemlere ve eserlere yönelik araştırmaların Türkiye'deki gibi Mısır'da da geliştiği belirtilmiştir. Ancak Mısır'daki şartların Türkiye'den biraz farklı olduğu dile getirilmiştir. Mısır'da İslam medeniyeti ve kültürü yanında Kıptilerin yani Hristiyan Mısırlıların da kültür ve medeniyetinin olduğu, Kıptilerin milli kültürleri içerisinde eski Mısır kültürünün unsurlarını barındırdıkları hatırlatılmıştır.⁶⁰ Bu nedenle, Kıptilerin eski Mısır kültürünü kendi tarihlerinin başına koyma eğiliminde oldukları, bunun da son zamanlarda moda hâline geldiği ifade edilmiştir. Bunun da Ejiptoloji'nin (Mısıroloji) Mısır halkı arasında yaygınlaşmasına neden olduğu belirtilmiştir. Türkiye'de olduğu gibi Mısır'da da ağırlıklı olarak Avrupalılar tarafından yapılan eski çağa ilişkin, tek tek kişiler bağlamındaki araştırmalara devam edilmekle birlikte, o ülkelerde karşılaşılan zorluklar nedeniyle bu çalışmaların sağlıklı bir şekilde yürütülemediği ifade edilmiştir. Bu zorlukların da daha çok İslam ülkelerindeki bilimsel araştırma ve çalışma yöntemlerinden kaynaklandığı, bu yüzden Almanya'nın bu konularda misyon üstlenmesi gerektiği dile getirilmiştir.

Bu konuda Fransızların ve İngilizlerin daha fazla çalışma yaptıkları, yapmaya devam ettikleri belirtilerek Fransız Jean-François Champollion⁶¹ tarafından 1802 yılında Hiyerogliflerin deşifre edilmesinin ardından bu ülkelerin Mısır ile daha fazla ilgilenmeye, kültür politikası takip etmeye başladıkları ifade edilmiştir. Bu bağlamda Fransızların ve İngilizlerin siyasal nedenlerle kendilerine açık olan Mısır'da arkeolojik yüzey araştırmaları, kazılar yaptıkları, bu şekilde Ejiptoloji (Mısıroloji) alanında kendilerine üstünlük sağladıkları

59 BCA, 030.10.1.231.558.9.20.

60 BCA, 030.10.1.231.558.9.20.

61 Jean-François Champollion, Fransa'nın güney batısında yer alan Figeac kentinde 23 Eylül 1790'da doğmuştur. Fransa'nın en önemli filoloji ve doğu (orient) uzmanlarından biridir. Çalışmalarını özellikle Mısır hiyeroglifleri üzerine yoğunlaştırmıştır. Champollion 4 Mart 1832'de Fransa'nın başkenti Paris'te yaşamını yitirmiştir.

dile getirilmiştir.⁶² Ejiptoloji (Mısıroloji) araştırmalarında Almanların yapının başlıca filoloji çalışmalarından ibaret olduğu, bu çalışmalarında bir olgunluğa doğru ulaştığı belirtilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan ve Kral I. Fuad’a sunulan eski Mısır dili hakkındaki szlğun önemli bir çalışma olduğu hatırlatılmıştır. Bu çalışmaların sonrasında, Fransız ve İngilizlerin yapmış olduğu çalışmalara ve göstermiş oldukları gayretlere rağmen Mısır Eğitim Bakanlığının yurt dışına göndermiş olduğu öğrencilerden Berlin niversitesi’nde Felsefe Doktorası yapmalarını istediği ifade edilmiştir.

Ejiptoloji’nin (Mısıroloji) içinde Mısır arkeolojisinin de yer aldığı, kazıların bu kapsamda gerçekleştirildiği, filoloji ve arkeolojinin Türkiye’dekinin aksine birbirinden ayrılmadığı dile getirilmiştir. Bunun en önemli nedeni olarak Asuroloji’nin Sümerler, Akadlar, Asuriler, Elamlar, Hitiler, Chaldlar gibi pek çok kültür dairesini içinde bulundurmaması gösterilmiştir. Ejiptoloji’de (Mısıroloji) ise tek bir milletin tarih ve kültürünün araştırıldığı, incelendiği ve bu konu üzerinde çalışan uzmanlar arasında bu konuda herhangi bir anlaşmazlığın olmadığı dile getirilmiştir.⁶³

Dr. Oluf Kürkmann tarafından, Türk ğrencilere nasıl davranılıyorsa Mısırlı ğrencilere de aynı Şekilde davranılması istenilmiştir. Bu Şekilde yetişen Mısırlı ğrencilerin ülkelerine döndüklerinde, “*Kahire’deki krsleri ve direktör (müdür) makamlarını eline geçireceği*”⁶⁴ ifade edilmiştir. Daha sonra bunun da Mısır-Almanya ilişkilerinin gelişmesini sağlayacağı dile getirilmiştir. Ancak Almanya’ya gelen Mısırlı ğrencilerin, Türk öğrencilerden çeşitli bakımlardan ayrıldıklarına dikkat çekilmiş, bir anlamda ona göre davranılması istenilmiştir. Mısır’dan gelen veya getirilecek ğrencilerin Türk ğrenciler gibi “*makul zihniyette*” olmadığı, bütün Avrupa kaynaklı teknolojik gelişmeler, değerler, unsurlar karşısında Türklerden daha fazla “*yabancılık hissettikleri*” belirtilmiştir. Bunda coğrafyanın etkisinin olması kadar Mısırlı ğrencilerin İslamiyet’in etkisiyle oluşmuş olan “*fikri ve ruhi*” durumlarının sürekli olarak hissedildiği, genellikle örtülü bir Şekilde yine de etkisini gösterdiği ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak, Mısır’ın Fransa’nın ve İngilizlere’nin nüfuzunda kalması, bu etkinin sadece “*kültür cilası*”⁶⁵ Şeklinde olmadığı, çok güçlü bir etki hâlinde bulunduğu ifade edilmiştir.

Mısır’a yönelik takip edilecek nüfuz ve kültür politikasında yapılması gerekenler sıralamasında son olarak Mısır’ın İngiliz ve Fransız nüfuzuna karşı yapacağı mücadelede, bağımsızlık sürecinde desteklenmesi, Mısır’ın yanında

62 BCA, 030.10.1.231.558.9.20.

63 BCA, 030.10.1.231.558.9.21.

64 BCA, 030.10.1.231.558.9.21.

65 BCA, 030.10.1.231.558.9.22.

durulması ifade edilmiştir. Mısır'ın bir “*hürriyet ve istiklal hareketi*” içine girdiği dile getirilmiştir. Bunun da Alman nüfuz politikaları için uygun bir zemin hazırladığı belirtilmiştir. Mısır'ın kendisi için örnek oluşturabilecek bir Avrupalı millet arayışı içerisinde bulunduğu tespiti yapılmıştır. Ülkeyi İngiliz ve Fransız nüfuzundan kurtarmak, özgürlüğe ve bağımsızlığa kavuşturmak isteyen Mısırlı aydınların, her ne kadar Türkiye'yi örnek olarak görmeleri hatırlatılsa da bu hedeflere ulaşmanın şartlarının Mısır'da Türkiye'dekinden farklı olduğu, şartların uygun olmadığı dile getirilmiştir.⁶⁶ Böylece Almanya'nın “*Müslüman şarka açılan bir kapı*” olarak görülen Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikası bağlamında yapılması gerekenler ortaya konulmuş, bir anlamda Hitler Almanyası'nın bu politikaları hayata geçirmesi istenilmiştir.

SONUÇ

Hitlerin 1934 yılında tam anlamıyla iktidarı eline almasının ardından, Almanya yeniden hayat sahası (Lebensraum) oluşturma ve bir Dünya Gücü (Weltmacht) olma politikasına dönmüştür. Bu politikalar çerçevesinde, Almanya'nın kuruluşundan itibaren takip etmiş olduğu “*doğuya doğru*” politikası bağlamında, yeniden dünya iletişiminde hayati öneme sahip stratejik bir bağlantı noktası olan Ortadoğu'ya yönelmiştir. Bu yönelişin en önemli nedeninin Adolf Hitler'in I. Dünya Savaşı'nda yenilen Almanya'nın, Ortadoğu'da, İngiltere ve Fransa ile karşılaştırıldığı zaman, ekonomik ve politik nüfuz açısından oldukça geride kaldığını fark etmiş olması olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle, Nazi uzmanları Ortadoğu, Araplar, İslamiyet, Arapların ve İslam güçlerinin sahip oldukları potansiyeller hakkında da incelemeler yaptıkları fark edilmiştir.

Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik nüfuz politikasında ekonomik propagandanın ve araçların yetersiz kalacağını bilinciyle, ekonomik genişleme faaliyetini kültür propagandası ve kültürel genişleme ile birlikte yapması gerektiğini kavradığı, çalışmalarını bu alanlara yönlendirdiği, bu çerçevede çalışmalarda bulunduğu tespit edilmiştir. Hatta Almanların kültür propagandasının ekonomik propagandaya göre daha etkili olduğunu kavradıkları gözlemlenmiştir. Almanları ilgilendiren ve kendilerine özgü bir kültür oluşturmak üzere bu ülkelerdeki kültür propagandasının, ekonomik propagandayla desteklendiği görülmüştür. Ortadoğu'daki nüfuz ve kültür politikasının yönteminin de ortaya konulduğu anlaşılmış; önce Ortadoğu'da Alman kültürünün uyulması, kabul edilmesi gereken bir örnek kültür olarak

66 BCA, 030.10.1.231.558.9.22.

sunulmasının, zorlama yapılmamasının ve daha sonra da Ortadoğu'daki ülkelerde yaşayan insanlara Alman kültürünün benimsetilmesinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Hitlerin iktidara gelmesinin ardından Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik takip etmiş olduğu nüfuz ve kültür politikasında dikkate alınan ilk ülkenin Türkiye olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle bilim insanları tarafından hazırlanan raporda ilk olarak Türkiye'den söz edildiği fark edilmiştir. Bu durumun, Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik nüfuz ve kültür politikalarında Türkiye'ye önem vermesinin bir göstergesi olarak ifade edilebilir. Bu yüzden, bu önem verişin nedenlerinin raporda sıralandığı görülmüştür. Türkiye'nin jeopolitik konumu, yukarıda dile getirilen tarihi süreçte iki ülke arasında yaşananların yanında, ilk önemli neden olarak dile getirilmiştir. Türkiye, Almanya tarafından kendilerini Ön Asya'ya ve Mısır'a bağlayan bir köprü olarak görülmüştür. Ayrıca zihniyet ve dini hassasiyet gibi konulardaki bazı farklara rağmen İslam dünyasının Gazi Mustafa Kemal Atatürk Türkiye'si'ni "önder bir devlet" sayıp, O'na itibar ve hürmet göstermesinin bir diğer neden olduğu dile getirilmiştir. Bir başka neden olarak da Türkiye'nin, dinî işlerde haiz olduğu ve hilâfet müessesesine dayanan önderlik mevkiini, yani doğuluların hissiyatına göre manevî ve ruhanî güç ve nüfuzunu terk ederek komşuları üzerinde bir etki ve nüfuz tesisine kalkışmadan milli bir devlet olması ve politika takip etmesinin gösterildiği fark edilmiştir.

Türkiye'deki bilim ve kültür alanındaki durum ortaya konulduktan sonra raporlarda Almanya için bazı tespitlerin yapıldığı, sonuçlara varıldığı görülmüştür. Bu tespitlerin; "*Türklerin kendi kültür ve tarihlerine şiddetli bir alâka duydukları, bu işi başarmak için kudret ve kabiliyetlerinin noksan olduğu*" şeklinde ifade edildiği anlaşılmıştır. Bir anlamda Türkiye'nin bu alandaki eksikliğine vurgu yapılarak Almanya'nın Türkiye'ye yönelik nüfuz ve kültür politikalarında tarih araştırmalarına destek vermesi, tarih biliminin aktif bir şekilde kullanılması önerilmiştir. Alman kültür politikasının sadece eğitim politikasıyla başarıya ulaşamayacağı, Almanya'nın Türkiye'ye yönelik nüfuz ve kültür politikasının başarıya ulaşabilmesi için Almanya'nın görevinin yalnızca uzmanlık gerektiren bilgileri öğretmek, uzman yetiştirmek olmadığı, aynı zamanda her şeyden önce güzel sanatlar üzerinde karşılıklı çalışmalarını ilerletmek ve geliştirmek olduğu önemle vurgulanmıştır.

Hitler Almanyası'nın Ortadoğu'daki nüfuz ve kültür politikalarında önem vermiş oldukları ülkelere birinin de Mısır olduğu anlaşılmıştır. Mısır, Alman bilim insanları veya Almanlar tarafından "*Müslüman Şarka (Doğuya) açılan bir kapı*" olarak görülmüştür. Almanya'nın Mısır'a yönelik takip edeceği nüfuz ve kültür politikasının nedenleri ortaya konulmadan önce, nüfuz ve kültür politikalarını hayata geçirmek için gayret gösterdikleri Türkiye ile Mısır'ın

karşılaştırmasının yapıldığı, Mısır'a ilişkin bir takım tespitlere yer verildiği, özellikle Fransızların yapmış oldukları çalışmalardan söz edildiği, yorum ve değerlendirmelerde bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda; Türkiye'nin yanında Mısır'ın, Ön-Asya'da kesin bir rol oynadığı belirtilmiştir. Ancak bu iki ülkenin fikrî ve manevî alanda birbirine karşı zıt, ters bir durumda bulunduğu dile getirilmiştir. Türkiye'nin Avrupa'daki örneğine göre modernleşmenin temsilcisi, Mısır'ın ise "İslam'ın ve İslam Orthodoxie'sinin melce (sığınağı) ve istinatgâhı (dayanağı)" olduğu ifade edilmiştir. Mısır hakkında yapılan analiz ve değerlendirmelerin, Türkiye'den farklı olarak, daha çok ve özellikle "dini sahaya" ilişkin olduğu görülmüştür. Bunun en önemli nedeni olarak da İslamiyet hakkında bilgi sahibi olmadan Mısır'ın tanınamayacağını farkına varıldığı anlaşılmıştır.

Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikası bağlamında Almanya'nın yapması gerekenlerin de ortaya konulduğu fark edilmiştir. Bu çalışmaların başında; Ortadoğu'nun, hatta Hindistan ve Afrika'nın mukaddes kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in hem bilimsel hem de teolojik ihtiyaçlara cevap verecek şekilde ortaya konulması ifade edilmiştir. Bir anlamda, Mısır ve diğer İslam dünyasında nüfuz ve kültür politikasının başarıya ulaşabilmesi için Ortadoğu'da, Afrika'da ve Hindistan'daki Müslümanlar tarafından kabul görececek bir Kur'an metni veya tefsiri çalışmasının yapılması ilk önemli iş olarak görülmüştür. Bundan başka; Arap dili ve edebiyatı, bu dille yapılmış eski ve yeni kaynaklarla ilgili çalışmalara büyük oranda hız verilmesi istenilmiştir. Bir bakıma nüfuz kurulmak istenilen bölgenin ve ülkenin temel dilinin bilinmesinin tavsiye edildiği görülmüştür.

Bunun yapılmasının yalnız Arap kültür dünyasını Almanya'ya tanıtmak için değil, aynı zamanda Müslümanlara onların problemleri ve çözümleri için Almanya'nın gösterdiği samimi ilgiyi göstermesi bakımından da önemli olacağı vurgulanmıştır. Eski Mısır kültürünün araştırılması, bu bağlamda eserlerin ortaya konulmasının, Mısır'a yönelik nüfuz ve kültür politikası kapsamında yapılması gereken üçüncü iş olarak ifade edildiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda yapılması gerekenlerden birinin de Mısır'dan Almanya'ya gelen öğrencilere ilgi, özen ve kolaylık gösterilmesi olduğunun tespiti yapılmıştır. Mısır'a yönelik takip edilecek nüfuz ve kültür politikasında yapılması gerekenler sıralamasında son olarak Mısır'ın İngiliz ve Fransız nüfuzuna karşı yapacağı mücadelede, bağımsızlık sürecinde desteklenmesi, Mısır'ın yanında durulması gereği siyasilere önerilmiştir. Bütün bunlardan sonra Almanya'nın Ortadoğu'ya yönelik takip edeceği nüfuz politikasında kültür politikasının daha etkili, ucuz, kalıcılığı olan ve uzun vadeli bir yol ve yöntem olduğu anlaşılmıştır. Bir anlamda uluslararası ilişkilerde son dönemlerde adından sıkça

söz edilen “yumuşak güç”ün en önemli unsurlarından olan kültür politikasının Almanya’nın Ortadoğu’ya yönelik nüfuz politikasında önemli bir araç olarak kullanıldığı fark edilmiştir. Bu nedenle, adı geçen güç unsurunun Türkiye’nin de Balkanlar’da, Ortadoğu’da, Avrasya’da benzer şekilde kullanılabileceği, etkili ve verimli olabileceği, olumlu sonuçlar doğurabileceği söylenebilir.

Kaynakça

A- Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 030.10.1.231.558.9.1.

B- Yayınlar

ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2: 1914-1995)*, Alkim Yayınevi, İstanbul 1997.

BAKIRTAŞ, İbrahim-Mustafa Bıyıklı, “Uluslararası Politik İktisat Bağlamında Almanya’nın Orta Doğu’ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları (Hitler Dönemi)”, 38. (ICANAS) *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 10-15.09.2007: Bildiriler: Uluslararası İlişkiler*, (Yay. Haz.: Zeki Dilek.ve diğ.), I. Cilt, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s.261-278.

BEYDİLLİ, Kemal, “Bağdat Demiryolu”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt:4, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1991, s.442-444.

DAYCOCK, Davis William, *The KPD and the NSDAP: A Study of the Relationship between Political Extremes in Weimar Germany, 1923-1933*, Unpublished Doctoral Dissertation, University of London, The London School of Economics and Political Science London 1980.

DURŞUN, Davut, “Almanya”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Cilt:2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul 1989, s. 510-520.

EYİCE, Semavi, “Atatürk’ün Büyük Bir Tarih Yazdırma Teşebbüsü: Türk Tarihinin Ana Hatları”, *Bellekten*, Cilt:32, Sayı:128, TTK Yayını, Ankara 1968, s.509-526.

HİRSZOWİCZ, Lukasz, “The Course of German Foreign Policy in the Middle East between the World Wars”, *Germany and the Middle East, 1835-1939: International Symposium* (ed. Jehuda L. Wallach), Tel-Aviv University, Israel Press Ltd, Telaviv 1975, pp. 175-209.

KALDOR, Nicholas, “The German War Economy”, *The Review of Economic Studies: 1945-46*, 13 (1), Oxford University Press, Oxford 1946, pp. 33-52,

ORTAYLI, İlber, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, Kaynak Yayınları, İstanbul 1983.

REYHAN, Cenk, “Türk- Alman İlişkilerinin Tarihi Arka Planı (1878-1914)”, *Belleten*, Cilt:69, Sayı:254, TTK Yayını, Ankara 2005, s. 217-266.

SEZER, Ayten, “Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Misyonerlerin Türkiye'deki Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri”, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:16, Özel Sayı, Ankara 1999, s. 169-184.

SHAMİR, Haim, “The Middle East in the Nazi Conception”, *Germany and the Middle East, 1835-1939: International Symposium* (ed. Jehuda L. Wallach), Tel-Aviv University, Israel Press Ltd, Telaviv, pp. 167-174.

TRUMPENER, Ulrich; “Almanya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu”, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler*, (Ed.: Marian Kent), (Çev.: Ahmet Fethi), İstanbul 1999, s. 129-164

TUL, Ahmet Muazzez, “Orta Doğu'nun Jeopolitik ve Stratejik Durumu”, *Orta Doğu*, Sayı:7, İstanbul 1961, s. 13-17.

UÇAROL, Rifat *Siyasi Tarih (1789-2010)*, Der Yayınları, İstanbul 2010.

ZÜRCHER, Erik Jan, “Introduction: The Ottoman Jihad, the German Jihad and the Sacralization of War”, *Jihad and Islam in World War I*, (Ed. Erik Jan Zürcher), Leiden University Press, Chicago 2016, pp. 13-27.

Türkiye's Labor Migration Potential within the Scope of the Normative Power of the European Union: Sustainable Development and Migration*

Nurbanu BULGUR**

Received: 16/09/2023

Accepted: 22/09/2023

Citation: Bulgur, N. "Türkiye's Labor Migration Potential within the Scope of the Normative Power of the European Union: Sustainable Development and Migration" *Middle Eastern Studies*, 15-2 (2023): 147 - 162

DOI: 10.47932/ortetut.1361476

Abstract: As a result of European countries establishing a common migration policy since the 1990s, Türkiye's efforts to harmonize its migration policy with the EU *acquis* have begun. In these years, combating irregular migration has been the main goal of Europe's migration policy, and as a result, pressure from European countries has increased for Türkiye to be more interventionist in migration control. Because Türkiye has moved from being a country that receives irregular immigrants to a country that creates a transition area for these immigrants. A number of institutional and legal regulations have been established in Türkiye in order to respond to European expectations. Within these regulations, some decisions were taken regarding labor migration. In this study, the concept of "sustainable development" is examined in the context of Türkiye's Eleventh Five-Year Development Plan, taking into account Türkiye's current development goals. As a result of these analyses, the connection between the concepts of migration and sustainable development was discussed, revealing new business areas that have emerged recently.

Keywords: Türkiye, Sustainable Development, Labor Migration, Migration Policy.

* This article is derived from my PhD thesis titled "The Formation and Consolidation of the Environmental Security Norm in the European Union and its Diffusion in Turkey", prepared by me at Sakarya University, Faculty of Political Sciences, Department of International Relations and defended on 9 August 2023

** Nurbanu Bulgur: PhD-Dr., Sakarya University, Social Sciences Institute, Department of International Relations, E-Mail: nurbanubulgur@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7365-2518.

Avrupa Birliği'nin Normatif Gücü Kapsamında Türkiye'nin İş Gücü Göçü Potansiyeli: Sürdürülebilir Kalkınma ve Göç

Nurbanu BULGUR*

Geliş tarihi: 16/09/2023

Kabul tarihi: 22/09/2023

Atf: Bulgur, N. “Avrupa Birliği'nin Normatif Gücü Kapsamında Türkiye'nin İş Gücü Göçü Potansiyeli: Sürdürülebilir Kalkınma ve Göç” Ortadoğu Etütleri, 15-2 (2023): 147 - 162

DOI: 10.47932/ortetut.1361476

Öz: 1990'lı yıllardan itibaren Avrupa ülkelerinin ortak bir göç politikası oluşturması sonucu Türkiye'nin de göç politikasını AB müktesebatına uyumlaştırma çabaları başlamıştır. Bu yıllarda düzensiz göç ile mücadele Avrupa'nın göç politikasının temel hedefi olmuş bunun sonucunda ise Türkiye'nin göç kontrolü konusunda daha müdahaleci olması adına Avrupa ülkelerinden gelen baskılar artmıştır. Zira Türkiye düzensiz göçmen alan ülke konumundan bu göçmenlere geçiş alanı yaratan bir ülke konumuna da gelmiştir. Avrupa'nın beklentilerine cevap vermek amacı ile Türkiye'de bir dizi kurumsal ve yasal düzenlemeler oluşturulmuştur. Bu düzenlemelerin içinde iş gücü göçüne yönelik olarak da bazı kararlar alınmıştır. Bu çalışmada Türkiye'nin güncel kalkınma hedefleri dikkate alınarak “sürdürülebilir kalkınma” kavramı Türkiye'nin On Birinci Beş-Yıllık Kalkınma Planı bağlamında incelenmiştir. Bu analizler neticesinde son dönemde ortaya çıkan yeni iş alanları ortaya konularak göç ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının bağlantısı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Sürdürülebilir Kalkınma, İş Gücü Göçü, Göç Politikası

* Nurbanu Bulgur: Dr, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-Mail: nurbanubulgur@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7365-2518.

إمكانات هجرة اليد العاملة التركية في سياق القوة المعيارية للاتحاد الأوروبي: التنمية المستدامة والهجرة

نوربانو بولغور *

تاريخ الاستلام: 2023/09/16 تاريخ القبول: 2023/09/22

اقتباس: بولغور، ن. "إمكانات هجرة اليد العاملة التركية في سياق القوة المعيارية للاتحاد الأوروبي: التنمية المستدامة والهجرة"، دراسات الشرق الأوسط، 162 - 147 (2023): 2-15

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1361476

الملخص

نتيجة لقيام الدول الأوروبية بتأسيس سياسة مشتركة للهجرة منذ تسعينيات القرن العشرين، بدأت الجهود التي تبذلها تركيا لمواءمة سياستها الخاصة بالهجرة مع مكتسبات الاتحاد الأوروبي في تلك السنوات، كانت مكافحة الهجرة غير النظامية الهدف الرئيس لسياسة الهجرة في أوروبا، ونتيجة لذلك، تزايدت الضغوط من الدول الأوروبية لحمل تركيا على التدخل بشكل أكبر في السيطرة على الهجرة. لأن تركيا انتقلت من كونها دولة تستقبل المهاجرين غير الشرعيين إلى دولة تشكل منطقة انتقالية لهؤلاء المهاجرين. تم إنشاء عدد من اللوائح المؤسسية والقانونية في تركيا من أجل الاستجابة للتوقعات الأوروبية، وضمن هذه اللائحة تم اتخاذ بعض القرارات المتعلقة بهجرة اليد العاملة. في هذه الدراسة، يتم فحص مفهوم «التنمية المستدامة» في سياق خطة التنمية الخمسية الحادية عشرة لتركيا، مع الأخذ في الاعتبار أهداف التنمية الحالية لتركيا. ونتيجة لهذه التحليلات، تمت مناقشة العلاقة بين مفهومي الهجرة والتنمية المستدامة من خلال الكشف عن مجالات الأعمال الجديدة التي ظهرت في الأونة الأخيرة..

الكلمات المفتاحية: تركيا، التنمية المستدامة، هجرة اليد العاملة، سياسات الهجرة.

* نوربانو بولغور: د. جامعة صقاريا، معهد العلوم الاجتماعية، قسم العلاقات الدولية، nurbanubulgur@gmail.com
رقم أوركيد: 0000-0001-7365-2518

Introduction

Ensuring peace and social stability worldwide, social components such as education, employment, and technological development enable real economic and social progress to occur. Excessive use of resources poses a major obstacle to sustainable development. In 1980, in the publication titled “World Conservation Strategy: Protecting Living Resources for Sustainable Development,”; it was emphasized future generations¹.

An order in which future generations will benefit from today’s opportunities is possible when social and environmental impacts as well as economic development are taken into account². Alongside governments and international organizations, the role of business will be crucial in mitigating or preventing the extraordinary global impacts of climate change³.

It is possible to read the importance of sustainable development for Türkiye through the Eleventh Five-Year Development Plan. For this reason, in this study, sustainable development and job opportunities will be examined through the development plan, and the legal basis and details of labor migration to Türkiye will be discussed.

Due to this intense migration mobility on a global scale, Castles and Miller call our current era the “age of migrations”⁴. As a matter of fact, while the number of immigrants was 154 million in 1990, this number reached 175 million in 2000 and 232 million in 2013. In short, the fact that the number of immigrants around the world has reached a higher level than ever before justifies Castles and Miller in calling the current era the “age of migrations”. Labor migration from Türkiye to various Western European countries since the 1960s has positioned Türkiye as a sending country in the field of international migration. However, in recent years, globalization, Türkiye’s economic development, and political and economic developments in neighboring countries have caused Türkiye to become a country of immigration and transit.

However, labor migration from Türkiye to abroad continued, and some changes occurred in this regard. According to the OECD report published in 2014, Türkiye is among the top 30 countries sending highly qualified

- 1 “World Conservation Strategy: Protecting Living Resources for Sustainable Development”, IUCN-UNEP-WWF, 1980, 1-10.
- 2 J. Elkington, “Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development”. <https://journals.sagepub.com/doi/10.2307/41165746>. 36(2), 1994, 90-100.
- 3 “Living Planet Report: Bending The Curve of Biodiversity Loss”. <https://www.zsl.org/sites/default/files/LPR%202020%20Full%20report.pdf>. WWF, 2020, 120-125.
- 4 S. Castles & M. Miller, *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London: Macmillan, 1993, 200.

workforce⁵. The number of people with higher education who went abroad from Türkiye increased by 82% in 2010 compared to 2000⁶. In order to create effective policies on the subject, it is necessary to first determine the current situation. At this point, it is important to create an up-to-date and reliable statistical data on high-skilled labor migration.

Methodology

Creating a research plan in a qualitative research process is so important⁷. In the study, Turkish and foreign sources (scientific reports, academic articles, books, papers, etc.) will be used by using Universities, libraries, and online databases within the scope of source review, theoretical research, and case studies, which are qualitative research methods⁸. In the study, existing legal regulations on international labor migration to Türkiye are included, and the framework of the article is drawn from the concept of “sustainable development”⁹. The Eleventh Five-Year Development Plan was also considered a reflection of this conceptual framework. And the relevant sources were analyzed through qualitative methods like content analysis.

Eleventh Five-Year Development Plan (2019-2023) and Current Business Areas

In the eleventh five-year development plan announced in 2019, while addressing the migration problem, attention is also drawn to sustainability. In this sense, this development plan is an important reference source for this study as it combines these two concepts. In this last development plan of Türkiye, issues such as “change in technology and demographic structure, transformation in economic and social structure in the labor market, and deterioration in income distribution” were examined under separate headings. Because these problems are among the factors affecting the development of the workforce. In this plan, it is emphasized that the digitalization brought

5 OECD, *A New Profile of Migrants In The Aftermath Of The Recent Economic Crisis*, 2014.

6 <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,50930/istatistikler.html>, 2014.

7 Janice M. Morse, & Lyn Richards. “Readme First for a User’s Guide to Qualitative Methods”. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 5(1), 2002, 28.; J. Creswell, *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. Selçuk B. Demir vd., (Çev.). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık, 2017, 180-186.

8 J. Creswell, *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. Selçuk B. Demir vd., (Çev.). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık, (2017), 185-187.

9 “Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: Geleceği Sahiplenmek”. Kalkınma Bakanlığı, http://www.surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/1.Gelecegi_Sahiplenmek.pdf. (Erişim Tarihi : 19/12/2012).

by technology has eliminated or transformed some business areas, and, accordingly, new business areas have been opened. In the same plan, attention was drawn to the aging problem by stating that demographic changes are a factor affecting international labor migration. Income inequality is also important in terms of sustainability and employment. However, due to income inequalities within the country, the middle class has come to the brink of extinction as high-income earners have become richer and low-income earners have become poorer, causing the domestic income distribution to deteriorate. This situation has accelerated migration to urbanized areas within the country. Income inequality affects all layers of society and makes social harmony, the sustainability of economic growth, and the effectiveness of public policies difficult. Policy areas in the Eleventh Five-Year Development Plan are grouped under three headings: accelerating, ecosystem-improving, and sustainability-providing policies.

1. Accelerating Policies

- Strong Financial Structure
- Digital Transformation
- Business and Investment Environment
- High Institutional Capacity
- Logistics and Energy Infrastructure
- Human Resources
- R&D and Innovation
- Critical Technologies

2. Policies to Improve the Ecosystem

3. Sustainability Policies

It is aimed at ensuring the continuity of long-term foreign financing and investments by improving the business and investment environment, which is under the ecosystem improvement policy area. By increasing the qualified human resources under the sustainability policies, it is aimed at developing the country's sustainable production capacity with the contributions of the workforce to high productivity rates and the investment environment.

Migration Movements Towards Türkiye

Migration movements towards Türkiye are basically divided into two main categories. These are: regular migration, consisting of people who come to Türkiye legally for work and education purposes; and irregular migration, consisting of those who have become irregular by exceeding the duration of

their work and residence permits; and those who entered the country by taking advantage of visa exemption and participated in the employment market unregistered¹⁰.

These are those who use Türkiye as a transit country to migrate to developed Western countries, and asylum seekers, and refugee movements. Since the main type of migration that the study focuses on is regular labor migration. The regular migration movements included in the first group will be examined in the study. However, due to the importance of the subject, irregular migration movements will also be touched upon. Türkiye's introduction to international labor migration as a destination country dates back to the 1980s. Since 1975, Türkiye has determined new migration routes. It paved the way for labor migration to non-European countries. In the 1970s, labor migration to Arab countries such as Saudi Arabia, Libya, and Iraq increased¹¹. It should be noted that migration to Europe has continued its existence by taking new forms such as family reunification, asylum seekers, refugee migration, and irregular migration¹².

Since the 1980s, globalization and economic and political changes in Türkiye's neighboring regions have caused Türkiye to be introduced to the concept of "foreigner". The inclination of immigrants, or in other words Foreigners' attitudes, towards Türkiye are closely related to the developments both within Türkiye and in Türkiye's neighboring countries. In the 1980s, Türkiye liberalized its economy in response to globalization and opened its doors to international capital and goods flows. This development has led international banks and trading companies to turn to Türkiye. In order to ensure economic development, investment incentive plans have been created, and particular importance has been given to the development of the tourism sector. As a result of the investments made in tourism since the 1980s, the number of tourists, which were 3.5 million in 1998, reached 10 million in 2000, 23 million in 2007, and 37.8 million in 2013. This result made Türkiye the 6th most visited country in the world.

This increase in tourist numbers also increases the visibility of the country at the international level; it has made Türkiye a center of attraction for many people. Although the arrivals to the country for tourism purposes consist of temporary visits, there are also people coming to stay in Türkiye or to move

10 N. Abadan-Unat, *Bitmeyen Göç: Konut İşçilikten Ulusötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 30, 2002.

11 G. Toksöz, *Uluslararası Emek Göçü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006.

12 Ş. Gökbayrak, "Uluslararası Göç Ve Kalkınma Tartışmaları: Beyin Göçü Üzerine Bir İnceleme", *Ankara SBF Dergisi*, 2006, 66-75.

to another country. However, the entry of foreigners into the country was encouraged by the flexible visa application introduced in the mid-1990s¹³.

With the flexible visa regime that started to be implemented in Türkiye during the period when Europe tightened its immigration policies, Russia, the former Soviet Republic; It is aimed to develop commercial relations with Arab countries such as Tunisia, Morocco, Saudi Arabia, and Jordan. By creating a border visa system; citizens of many countries have been granted entry visas at border gates and airports. Today, citizens of 117 countries are exempt from Türkiye visas or can obtain an e-visa online. In short, it can be said that Türkiye pursued a flexible policy regarding immigration, unlike European countries in the 90s.

As a result of the flexible visa regime and approaches that encourage foreigners to come to the country, the phenomenon of irregular migration began in Türkiye in the early 2000s, and the search for a common immigration and asylum policy began in Europe¹⁴. In short, since the early 1990s, Türkiye, in addition to its 30-year-old image as a country of emigration, has also become a country of immigration and transit. Recently, the country's ever-growing economy, the commercial relations it has developed with neighboring countries and regions, the effects of globalization and the ongoing political instability in geographies close to Türkiye have caused Türkiye to become an important center of attraction for migration movements. However, the country's lack of a strict immigration policy has encouraged migration to Türkiye. As a result, migration movements towards Türkiye have gradually increased¹⁵.

Labor Migration from Abroad to Türkiye

Since the 1990s, efforts have begun to harmonize Türkiye's immigration regime with the EU acquis as a result of European countries wanting to create a common immigration policy and include neighboring European countries in this process¹⁶. In these years, combating irregular migration has been the main goal of Europe's migration policy, and as a result, pressure from European countries has increased for Türkiye to be more interventionist in migration

13 N. Abadan-Unat, *Bitmeyen Göç: Konut İşçilikten Ulusötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 30, 2002.

14 Ferda Ulutaş, Emrah Alkaya & Merve Böğürçü, "A Comparative Analysis Of Turkish And European Union Environmental Legislation Regarding Cleaner". *(Sustainable) Production Concept. International Journal of Environment And Sustainable Development*, 10(3), 2011, 246-266.

15 M. Castells, *Ağ Toplumunun Yükselişi*. E. Kılıç, (Çev.). (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları), 97 2015.

16 Deborah Clark Cobb & Marie D. Conrolly, "The World-wide Market for Skilled Migrants: Can Australia Compete". *International Migration Review*. 31(3), 1997, 670-693.

control. In order to respond to European expectations, a series of institutional and legal regulations have been established in Türkiye¹⁷.

In 2005, Türkiye's National Action Plan for the Adoption of the European Union Acquis in the Field of Asylum and Migration was adopted. The national action plan in question is a seven-year road map that includes the legal regulations that need to be put into effect during the harmonization process, the investments required to complete the administrative structuring and infrastructure, and the precautions that need to be taken in order to harmonize Türkiye's asylum and migration legislation and system with the EU acquis¹⁸.

As a result of all the preparations made for the harmonization of Türkiye's migration legislation with the EU acquis, two important developments regarding migration policies have occurred recently. The first one was the signing of the Readmission Agreement on 16 December 2013. The Readmission Agreement aims to repatriate people who do not meet the conditions for entry, stay, or residence in Türkiye or one of the EU member states, or who are unable to meet them, to the relevant country within the framework of the conditions and rules set out in the Agreement. Turkish citizens have acquired rights approved by the Türkiye-EU partnership law and the decisions of the Court of Justice of the European Union (CJEU) based on this law and the courts of the member states. These rights regulate the situation of Turkish citizens who want to benefit from the freedom to establish a business, or provide services, and work as workers in EU countries. All Turkish citizens will benefit from the visa exemption provided by the Readmission Agreement. In this context, Turkish citizens will be able to travel to EU member countries without a visa for up to three months.

Regulations regarding the employment of immigrants in Türkiye's national legislation are regulated by Law No. 4817 on Work Permits for Foreigners¹⁹. The concept of immigrant does not exist in Turkish national legislation. Instead, the definition of a foreigner is used. In the 3rd article titled "Definitions" of Law No. 4817 on Work Permits for Foreigners, a foreigner is defined as a person who is not considered a Turkish citizen according to the Turkish Citizenship Law.

Three types of work permits are given to foreigners in Türkiye: temporary, indefinite, and independent. Foreigners applying for a temporary work permit

17 H. De Haas, "International Migration, Remittances and Development: Myths and Facts". *Third World Quarterly*, 26(8), 2005, 1272-1284.

18 Richard H. Adams, "International Migration, Remittances and The Brain Drain", *Washington D.C. World Bank Policy Research Working Papers*, 3069, 2003.

19 Tuğçe Nakhoul, "Uluslararası İşgücü Göçü ve Türkiye". (Uzmanlık Tezi: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı), 2014, 55-65.

must have an employer willing to employ them. A temporary work permit is given by investigating whether there is a Turkish citizen with the same qualifications for this job in the labor market. The duration of these permits is one year at most²⁰.

In short, it can be said that Türkiye's migration policies run parallel to the negotiations with the EU, and the policies mostly cover the fight against irregular migration and regulations regarding refugees. It should be noted that Türkiye has not established a well-planned migration policy to date. In the coming periods, the Migration Policies Board established within the Ministry of Internal Affairs will review the Readmission Agreement signed by Türkiye, which is both a receiving and sending country. Having regard also to obligations under the UN Convention on Migrant Workers and other Conventions on human rights and migrants, it is important to create policies that both respond to the needs of the labor market and offer effective protection to migrant workers' rights.

As a receiving country, one of the important issues that Türkiye has recently focused on within the scope of international labor migration is supporting high-skilled labor migration. As stated above, regulations on this issue have also been made in Law No. 6.458. Supporting high-skilled labor migration was also included in the Tenth Five-Year Development Plan (2014-2018). Migrant workers went to the countries where they worked temporarily within the scope of contracts spanning several years, and many of them returned to Türkiye when their employment contracts ended and went back to these countries after a while with similar contracts.

In the plan, it is stated that the increasing demand for qualified labor around the world and the freer movement of the workforce offer various opportunities for Türkiye. It was emphasized that encouraging brain drain to Türkiye, especially from the countries in the region, in needed areas will increase the qualified manpower resources in the country and make a positive contribution to its growth potential. It has been determined as a target for Türkiye to become a center of attraction in the fields of education and health and to benefit from international mobility to the maximum extent. However, a road map has not been determined in this regard.

Information on international migration flows and stocks in Türkiye is created between various institutions, and the data are not always compatible with each other. There are also deficiencies in information regarding international migration flows²¹. Administrative data on labor migration movements abroad

20 Ahmet İcduygu, *Kentler ve Göç*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012.

21 Reginald T. Appleyard, "Migration and Development: Myths and Reality," International Migration

and work permits issued to foreigners, excluding exceptions, are recorded by the Ministry of Labor and Social Security²². However, these data do not provide numerical data for all foreigners in the employment market. As a result, there is not enough information about the total number of foreigners in the employment market and the sectors in which these foreigners work²³. In 2011, the number of foreigners with residence permits in Türkiye was 220.000. 11% of the permits given to foreigners were given for employment purposes, and 17% were given for education purposes. Work permits were given to 17.368 people in 2011 and 32,272 people in 2012. There was an 85% increase in work permits issued to foreigners in 2012 compared to 2011²⁴.

The Circular published by the General Directorate of Security on 7 June 2012, regarding foreigners violating Visa or Residence has a major share in this increase. According to the Circular, it is stated that all foreigners who do not have any objectionable conditions in Türkiye, regardless of the duration of the visa or residence violation, will be given a residence permit valid for up to 6 months if they pay the fees and penalties arising from the visa and residence violation. After the publication of the Circular in question, there was an increase in work permit applications from employers who employ unregistered immigrant women, especially in home and care services.

In 2013, 45,836 people were given work permits, an increase of 40% compared to 2012. The top ten countries in terms of work permits given to foreigners are Georgia (8,437), Ukraine (3,610 people), People's Republic of China (3,379 people), Turkmenistan (2,715 people), Russian Federation (2,455 people), Moldova (1,825 people), Uzbekistan (1,709 people). Germany (1,249 people) and Azerbaijan (1,227 people)²⁵. The sectors where foreigners work most are domestic services, accommodation, education, construction of outdoor structures, air transportation, wholesale trade, retail trade, creative arts, and entertainment activities. Thousands of foreign nationals, whose numbers are rapidly increasing, come to Türkiye; Its participation in the employment market shows that the vitality of the Turkish economy has increased in a way that will attract foreign labor and immigrants. There is an increase in the number of foreign students in Türkiye. In the 2011-2012 academic year, 8.400 students were accepted into the country; thus, the total number of students

Review, 23(3), 1989, 488-493.

22 Fazıl Aydın. *Uluslararası İşgücü Anlaşmaları*, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 7, Ankara, 2014; Ahmet İçduygu, *Kentler ve Göç*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, 1-7.

23 Reginald T. Appleyard, "Migration and Development: Myths and Reality," *International Migration Review*, 23(3), 1989, 486-490.

24 <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,50930/istatistikler.html>, 2014.

25 <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,50930/istatistikler.html>, 2014.

reached 31.900. It would not be wrong to say that Türkiye has become a target for thousands of students in recent years²⁶.

Approximately 920.000 irregular immigrants have been caught in Türkiye in the last 17 years²⁷. It is estimated that irregular immigrants mostly work in the agricultural sector and domestic services in the Black Sea region. However, there is no clear information on the number of irregular immigrants in the employment market.

Results

Currently, labor migration movements and policies in economically developed countries are largely shaped by the skill demands of the labor market. The labor market needs more qualified employees every day; the distribution of skills in labor markets is also shifting towards high-skill occupations such as healthcare, science, technology, mathematics, and engineering. The shortage of skilled labor in these professions directs the policies of developed countries²⁸

Another development in the immigrant profile is the increase in the number of women participating in migration movements. Considering that women are a vulnerable group, the issue of protecting the rights of migrant workers becomes more urgent. Another group that is becoming increasingly important in international labor migration movements is international students. Today, foreign students, whose numbers are increasing, especially in developed countries, are accepted as a highly skilled workforce to meet the needs of the employment market.

Discussion and Conclusion

With globalization, the increase in interaction between countries and technological developments in the fields of communication and transportation have caused millions of people to be involved in the migration process and international migration to develop in different directions. Migration movements have accelerated and grown in volume due to the injustices in economic income distribution around the world, political conflicts, and globalization. Countries that have been positioned as source or destination countries in the migration process until now have become both source

26 OECD, *International Migration Outlook*, 2013, 75-85.

27 http://www.icisleri.gov.tr/default.icisleri_2.aspx?id=8377, 2014.

28 OECD, *International Migration Outlook*, 2013.

and destination countries at the same time and have moved into a bilateral position. Türkiye, which was a labor -sending country in the recent past, has now become a country that accepts foreign labor and is used as a transit route by transit immigrants. As a result, international migration has become an increasingly important phenomenon today.

According to OECD and United Nations predictions, the population will begin to decrease in the most economically developed regions of the world as of 2020, and the young population of industrialized countries will be most affected by this decrease²⁹. Despite the positive net migration that has continued since 2020, especially in European countries; it is estimated that death rates will be higher than birth rates and the population will subsequently decrease rapidly.

The decline in the dynamic population of European countries; while the share of the young population in the total population will decrease, it will result in an increase in the share of the elderly population, and this will affect the labor markets. Depending on the aging trend of the population, the demand for immigrants will increase in industrialized countries to compensate for the labor force loss, and competition between developed countries for highly qualified immigrants will increase. Another development in international labor migration is that migration movements do not only take place from underdeveloped or developing countries, called southern countries, to developed countries, called northern countries. In recent years, a mobile population has formed, moving from north to south and south to south, and the route of migration has changed.

In general, countries receiving immigration implement strict and selective immigration policies. In these policies, a clear distinction is made between skilled and unskilled labor. In addition to responding to labor market needs, labor migration is also aimed at supporting economic development and not imposing a financial burden on countries in terms of social assistance. Developed countries that receive immigrants impose restrictions on the duration of immigrants' stay in the country with their policies. They take all kinds of precautions to prevent them from remaining permanent in the country. These measures have recently been embodied by the phenomenon of circular migration, scoring systems, quotas, and numerical limitations. In this context, the creation of temporary work, especially for low-skilled immigrants, has become one of the important policy practices of countries. In addition, developed countries that receive immigration support the migration

29 OECD, *A New Profile of Migrants in The Aftermath Of The Recent Economic Crisis*, 2014.

of investors, entrepreneurs, successful international students, and highly qualified workforces. They are pursuing targeted and controlled migration policies to meet the labor force deficit, which will increase further in the coming years, and the skill gaps that will arise in certain professions.

Recently, the phenomenon of international migration has had an important place in Türkiye, as in most developed countries. As a result of intense migration movements towards the country, attempts have been made, albeit delayed, to harmonize the migration regime with the policies and practices valid around the world. As examined in the third part of the study, many legal regulations have been made on this subject recently. However, practices that support economic development and do not reduce the employment opportunities of the local workforce have not yet been fully established.

Türkiye needs to develop a labor migration policy compatible with the employment market, as in other developed countries that receive immigration. However, taking into account the demographic changes that will occur in developed countries and the commercial and economic relations that Türkiye has developed with neighboring countries; possible migration movements from Türkiye to abroad should be taken into account and effective policies should be created to manage labor migration.

Bibliography

Ahmet İçduygu, *Kentler ve Göç*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul. 2012.

Ahmet İçduygu, S. Erder, & F. Gençkaya, “Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus-ötesi Dönüşümlere”, TÜBİTAK, *Mire Koç Araştırma Raporları*, İstanbul. 2014.

Deborah, A. Clark Cobb, & Marie D. Conrolly, “The World-wide Market for Skilled Migrants: Can Australia Compete?”. *International Migration Review*. 31(3), 670-693. 1997.

Fazıl Aydın (Ed.). *Uluslararası İşgücü Anlaşmaları*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yayın No 7, Ankara. 2014.

Ferda Ulutaş, Emrah Alkaya, & Merve Böğürücü, “A Comparative Analysis Of Turkish And European Union Environmental Legislation Regarding Cleaner”. (*Sustainable*) *Production Concept. International Journal of Environment And Sustainable Development*, 10(3), 246-266. 2011.

Gülay Toksöz, *Uluslararası Emek Göçü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul. 2006.

H. De Haas, "International Migration, Remittances and Development: Myths and Facts". *Third World Quarterly*, 26(8), 1269-1284. 2005.

Janice M. Morse, & Lyn Richards. "Readme First for a User's Guide to Qualitative Methods". *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 5(1), Art. 28. 2002.

John Creswell, *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. (Selçuk B. Demir vd., Çev.). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık. 2017.

John Elkington, "Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development". <https://journals.sagepub.com/doi/10.2307/41165746>. 36(2), 90-100. 1994.

Manuel Castells, *Ağ Toplumunun Yükselişi*. Kılıç, E. (Çev.). (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları No: 97). 2005.

Neriman Abadan-Unat, *Bitmeyen Göç: Konut İşçilikten Ulusötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 30. 2002.

OECD, *International Migration Outlook*. 2013.

OECD, *A New Profile of Migrants In The Aftermath Of The Recent Economic Crisis*. 2014.

Reginald T. Appleyard, "Migration and Development: Myths and Reality," *International Migration Review*. 23(3), 486-499. 1989.

Richard H. Adams, *International Migration, Remittances and The Brain Drain*. Washington D.C. World Bank Policy Research Working Papers. 3069. 2003.

Stephen Castles, & M. Miller, *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London: Macmillan. 1993.

Şenay Gökbayrak, "Uluslararası Göç Ve Kalkınma Tartışmaları: Beyin Göçü Üzerine Bir İnceleme", *Ankara SBF Dergisi*, 66-82. 2006.

Tuğçe Nakhoul, "Uluslararası İşgücü Göçü ve Türkiye". (Uzmanlık Tezi: Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı). 2014.

"Living Planet Report: Bending The Curve of Biodiversity Loss". <https://www.zsl.org/sites/default/files/LPR%202020%20Full%20report.pdf>. WWF, 112-140. 2020.

"Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018)". http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf (Erişim tarihi: 11/08/2014).

"On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)". https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/ON_BIRINCI_KALKINMA-PLANI_2019-2023.pdf.

“Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: Geleceği Sahiplenmek”. *Kalkınma Bakanlığı*, http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wpcontent/uploads/2016/07/1.Gelecegi_Sahiplenmek.pdf. (Erişim Tarihi : 19/12/2012).

“World Conservation Strategy: Protecting Living Resources for Sustainable Development”. IUCN-UNEP-WWF. 1980.

<http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,50930/istatistikler.html>. (Erişim Tarihi : 19/08/2014).

http://www.icisleri.gov.tr/default.icisleri_2.aspx?id=8377. (Erişim Tarihi : 20/08/2014).

Türkiye's Resolution Process and Its Endeavor to Be A Regional Power: Prospects and Constraints*

Özlem Kayhan PUSANE**

Received: 28/09/2023

Accepted: 03/11/2023

Citation: Kayhan Pusane, Ö. "Türkiye's Resolution Process and Its Endeavor to Be A Regional Power: Prospects and Constraints". Middle Eastern Studies, 15-2 (2023):163 - 186

DOI: 10.47932/ortetut.1367917

Abstract: Scholars have examined Türkiye's Kurdish resolution or peace process (2013-2015) from various perspectives. While some works have pursued a rational choice approach and focused on the Justice and Development Party's (AK Party's) government's strategic calculations vis-à-vis the PKK in initiating a peace process and maintaining it until 2015, others have analyzed Türkiye's experience within the framework of the conflict resolution scholarship. Instead, this paper's starting point is that the 2013-2015 resolution process was not merely a policy to end an internal conflict. Still, it constituted a key aspect of the AK Party's ongoing endeavor to turn Türkiye into a regional power. This paper places the 2013-2015 resolution process within the framework of regional and global dynamics and argues that from the mid-2000s onwards, the AK Party's government's efforts to put an end to the PKK terrorism and resolve the Kurdish question in Türkiye reflected the policy of a middle-power country, i.e., Türkiye, to increase its power and influence in the region instead of a mere domestic peace process. Thus, the end of the resolution process in 2015 constrained Türkiye's potential achievements in the Middle East and beyond.

Keywords: Türkiye, Kurdish question, resolution process, KRG, Syrian civil war

* "This research was supported in part by Işık University's Research Fund (BAP Project no: 22A102)".

** Özlem Kayhan PUSANE: Prof. Dr., Işık University, Faculty of Economics, Administrative, and Social Sciences, Department of International Relations, E-Mail: ozlem.pusane@isikun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2188-8526.

Türkiye'nin Çözüm Süreci ve Bölgesel Güç Olma Çabası: Beklentiler ve Kısıtlar

Özlem Kayhan PUSANE*

Geliş tarihi: 28/09/2023

Kabul tarihi: 03/11/2023

Atf: Kayhan Pusane, Ö. “Türkiye'nin Çözüm Süreci ve Bölgesel Güç Olma Çabası: Beklentiler ve Kısıtlar”. Ortadoğu Etütleri, 15-2 (2023): 163 - 186

DOI: 10.47932/ortetut.1367917

Öz: Akademik çevreler bugüne kadar Türkiye'nin Kürt sorunu ile ilgili çözüm/ barış sürecini (2013-2015) çeşitli açılardan incelemişlerdir. Çalışmaların bir kısmı “rasyonel tercih” yaklaşımını benimseyerek Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) hükûmetinin barış sürecini başlatıp 2015'e kadar sürdürmesi konusunda PKK bağlamında yaptığı stratejik hesaplara odaklanmıştır. Diğer bazı çalışmalar Türkiye'nin deneyimini “çatışma çözümü” disiplini çerçevesinde analiz etmiştir. Söz konusu yaklaşımlar yerine bu makalenin çıkış noktası; 2013-2015 çözüm sürecinin yalnızca bir iç çatışmayı sona erdirmeye politikası olmadığıdır. Bununla birlikte, bu süreç AK Partinin Türkiye'yi bölgesel bir güç hâline getirme çabasının önemli bir sacayağını teşkil etmiştir. Bu çalışma, 2013-2015 çözüm sürecini bölgesel ve küresel dinamikler çerçevesinde konumlandırmaktadır. Bu kapsamda makale, 2000'li yılların ortalarından itibaren AK Parti hükûmetinin Türkiye'de PKK terörüne son verme ve Kürt sorununu çözme çabalarının, sadece bir iç barış süreci yürütme gayesi taşımanın ötesinde, bir orta güç ülkesinin yani Türkiye'nin, bölgesel gücünü ve nüfuzunu artırma politikasını yansıttığını savunmaktadır. Bu nedenle; 2015 yılında çözüm sürecinin sona ermesi, Türkiye'nin Ortadoğu ve ötesinde ulaşabileceği potansiyel başarıları kısıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Kürt Sorunu, Çözüm Süreci, İKBY, Suriye İç Savaşı

* Özlem Kayhan Pusane: Prof. Dr., Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-Mail: ozlem.pusane@isikun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2188-8526

عملية "الحل/السلام" في تركيا وجهودها لتصبح قوة إقليمية: التطلعات والقيود

أوزلم قياهان بوسانه *

تاريخ الاستلام: 2023/09/28 تاريخ القبول: 2023/11/03

اقتباس: قياهان بوسانه أ. "عملية "الحل/السلام" في تركيا وجهودها لتصبح قوة إقليمية: التطلعات والقيود"، دراسات الشرق الأوسط، 186 - 163 (2023): 2-15

معرف الغرض الرقمي: 10.47932/ortetut.1367917

الملخص

درست الأوساط الأكاديمية حتى اليوم عملية «الحل/السلام» لتركيا (2013 - 2015) فيما يتعلق بالفضية الكردية من وجهات نظر مختلفة. تبنت بعض الدراسات نهج "الاختيار العقلاني" وركزت على الحسابات الاستراتيجية التي أجرتها حكومة حزب العدالة والتنمية في إطار مشكلة بي كي كي (KKP) لبدء عملية السلام واستمرارها حتى عام 2015. وقد حطت بعض الدراسات الأخرى تجربة تركيا في إطار نظام "حل النزاعات". وبدلاً من هذه المقاربات، فإن نقطة البداية لهذا المقال هي أن عملية "الحل" 2013-2015 لم تكن مجرد سياسة لإنهاء نزاع داخلي. لأن هذه العملية شكلت ركيزة مهمة لجهود حزب العدالة والتنمية لجعل تركيا قوة إقليمية. تضع هذه الدراسة عملية الحل 2013-2015 في إطار الديناميكيات الإقليمية والعالمية. وفي هذا السياق، يناقش المقال بأن جهود حكومة حزب العدالة والتنمية لوضع حد لإرهاب بي كي كي (KKP) وحل المشكلة الكردية في تركيا المبذولة منذ منتصف العقد الأول من القرن الحادي والعشرين تعكس سياسة زيادة القوة الإقليمية والنفوذ لدولة متوسطة القوة، أي تركيا، حيث تتجاوز مجرد السعي إلى تنفيذ عملية سلام داخلية. لذلك، قيدت نهاية عملية الحل في عام 2015 من إنجازات تركيا المحتملة في الشرق الأوسط وخارجه.

الكلمات المفتاحية: تركيا، المشكلة الكردية، عملية الحل، حكومة إقليم كردستان، الحرب الأهلية السورية.

* أوزلم قياهان بوسانه: أستاذ د. جامعة إيشيق، كلية العلوم الاقتصادية والإدارية والاجتماعية، ozlem.pusane@isikun.edu.tr
رقم أوركيد: 0000-0002-2188-8526

Introduction

“Kurds will not divide Türkiye, but Türkiye will grow with the Kurds!”¹ This statement constituted the main motto of the resolution process (2013-2015), which was a policy initiative developed by the Justice and Development Party (*Adalet ve Kalkınma Partisi-AK Party*) and which aimed to end the PKK violence and resolve the Kurdish question in Türkiye through peaceful means.

On March 21, 2013, a letter written by Abdullah Öcalan, the jailed leader of the PKK (*Kurdistan Workers' Party-PKK*) terrorist organization, was read out loud by the representatives of the Peace and Democracy Party (*Barış ve Demokrasi Partisi-BDP*) during the Nevruz celebrations in Diyarbakır, a Kurdish majority city in southeastern Türkiye. In his letter, Öcalan called for a unilateral ceasefire, the withdrawal of the PKK militants from Türkiye and the declaration of the beginning of a new era where “guns shall be silenced and thoughts and ideas shall speak” (Democratic Progress Institute, 2013).² Although this was identified as the starting point of Türkiye’s resolution process, it was in fact the product of a series of events dating back to 2005.

In 2005, in a speech in the city of Diyarbakır, then Prime Minister Tayyip Erdoğan declared Türkiye’s Kurdish question as his own problem and stated that this problem could only be resolved by further democracy.³ After this declaration, the AK Party government’s first major initiative regarding the Kurdish question came with the Kurdish Opening, which started in 2009 and was later renamed as first the “Democratic Opening” and then the “National Unity and Brotherhood Project”. Although the details of this policy were never publicly revealed, it aimed at ending PKK terrorism in the country and resolving the Kurdish question through peaceful means.⁴ However, a few months after the Kurdish Opening started, this policy created a nationalist backlash and lost pace. Yet, it was later brought to light that despite the negative reaction to the Kurdish Opening among the nationalist circles of the country, the representatives of Türkiye’s National Intelligence Organization (*Milli İstihbarat Teşkilatı-MİT*) continued contacts with some of the top figures of the PKK. It was not until after the 2011 elections that the process of dialogue was suspended because of a number of violent acts perpetrated by

1 Fadime Özkan, “Türkiye Kürtlerle Büyüyecek,” *Star*, 6 Şubat 2013, <https://www.star.com.tr/yazar/turkiye-kurtlerle-buyuyecek-yazi-725285/>

2 “Turkey’s Kurdish Conflict: An Assessment of the Current Process,” Democratic Progress Institute (November 2013): 31.

3 “Başbakanın Diyarbakır Konuşması,” *Sabah*, 12 Ağustos 2005, http://www.sabah.com.tr/Siyaset/Dosyalar/2005/08/12/dosya_basbakanin_diyarbakir_konusmasi.

4 Özlem Kayhan Pusane, “Turkey’s Kurdish Opening: Long-Awaited Achievements and Failed Expectations,” *Turkish Studies* 15, no. 1 (2014): 81.

the PKK. Accordingly, the year 2012 turned out to be the most violent year in Türkiye's struggle against the PKK since the 1990s.⁵ During this period, in approximately 14 months, more than 700 people were killed.⁶ However, the increased level of violence gave way to another series of efforts to end the PKK terrorism in Türkiye and resolve the Kurdish question. On December 28, 2012, "Prime Minister Erdoğan stated in a TV show that talks between state officials and Öcalan were going on".⁷ This announcement was soon followed by two BDP representatives' visits to the jailed PKK leader Öcalan at the İmralı Island.

Scholars have so far examined Türkiye's resolution process from various perspectives. Some works have focused on the AK Party government's rational and strategic calculations in initiating and maintaining a peace process until 2015, such as the AK Party government's efforts to consolidate its position in domestic politics, its willingness to win the votes of Türkiye's Kurds in the upcoming elections, the government's goal to play a larger role in the Middle East, and its need to protect Turkish national security in the face of the Syrian civil war.⁸ Others have analyzed Türkiye's experience within the framework of conflict resolution scholarship. These works have mainly discussed to what extent the conflict in Türkiye was ripe for peace when the resolution process started and in what ways the Turkish experience fulfilled the major criteria for success in peace processes.⁹ For example, while Tezcür (2013) and Dilek and Baysal (2022) argued that there was no mutually hurting stalemate in 2013 and that Türkiye's conditions for ripeness were not at an ideal level at

5 Güneş Murat Tezcür, "Prospects for Resolution of the Kurdish Question: A Realist Perspective," *In-sight Turkey* 15, no. 2 (January 2013).

6 Cited in Bill Park, "Turkey's Multiple Kurdish Dilemmas – Syria, Iraq and At Home; How They are Related and Where They Might Lead," *Ortadoğu Etütleri* 5, no. 1 (July 2013): 43.

7 Cited in Mesut Yeğen, "The Kurdish Peace Process in Turkey: Genesis, Evolution and Prospects," Working Paper 11 (May 2015): 8.

8 For examples, see Burak Bilgehan Özpek, *The Peace Process between Turkey and the Kurds: Anatomy of a Failure* (New York: Routledge, 2018); Cengiz Çandar, *Turkey's Mission Impossible: War and Peace with the Kurds* (Lanham: Lexington Books, 2020): 268-271; F. Stephen Larrabee, "Turkey's New Kurdish Opening," *Survival* 55, no. 5; Yeğen, "The Kurdish Peace Process in Turkey"; Michael Gunter, "The Turkish-Kurdish Peace Process," *Georgetown Journal of International Affairs* 14, no. 1 (Winter/Spring 2013).

9 For examples, see Mustafa Coşar Ünal, "Is it Ripe yet? Resolving Turkey's 30 Years of Conflict with the PKK," *Turkish Studies* 17, no. 1 (2016); Tezcür, "Prospects for Resolution of the Kurdish Question"; Arin Savran, "The Peace Process between Turkey and the Kurdistan Workers' Party, 2009–2015," *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 22, no. 6 (2020); Bahar Baser and Alpaslan Ozerdem, "Conflict Transformation and Asymmetric Conflicts: A Critique of the Failed Turkish-Kurdish Peace Process," *Terrorism and Political Violence* 33, no. 8 (2021); Esra Dilek and Basar Baysal, "Peace Negotiation Process and Outcome: Considering Colombia and Turkey in Comparative Perspective," *Peacebuilding* 10, no. 4 (2022); Musa Akgül and Çiğdem Görgün Akgül, "Beyond Mutually Hurting Stalemate: Why Did the Peace Process in Turkey (2009–2015) Fail?" *Turkish Studies* 24, no. 1 (2023).

that time, making a resolution difficult, scholars such as Ünal (2016), Baser and Ozerdem (2021), and Akgül and Görgün Akgül (2023) argued that the initial conditions for ripeness were not sufficient to resolve Türkiye's Kurdish question. These scholars focused on various aspects of the resolution process, including its actors, legal framework, as well as its paradigm, to explain how this policy ended in 2015. This paper examines the resolution process from another angle and places it within the AK Party's broader foreign policy vision and regional strategic calculations. Although some scholars have pointed to the links between the AK Party government's efforts to address the Kurdish question and its foreign policy goals before,¹⁰ this paper focuses explicitly on how the AK Party's regional objectives, its Kurdish initiatives, and its policies to engage the regional Kurds were closely intertwined from the mid-2000s onwards. The paper argues that the 2013-2015 resolution process was not merely a policy to end an internal conflict in Türkiye. Still, it reflected the government's endeavor to turn the country into a regional power.

Justice and Development Party's Foreign Policy Vision

Ahmet Davutoğlu, who, until 2016, was one of the most influential foreign policy figures in the AK Party governments, first as the chief foreign policy advisor of Prime Minister Tayyip Erdoğan (2003-2009), then as the Minister of Foreign Affairs (2009-2014), and finally as Türkiye's Prime Minister (2014-2016), argues that Türkiye has a unique position in the world and thus must be identified as a central country both in geographical and historical terms. Geographically, Türkiye is "in the midst of Afro-Eurasia's vast landmass", and accordingly, it possesses multiple regional identities. Historically, Türkiye carries the Ottoman heritage, and thus, it is an actor where "diverse Caucasian, Balkan, Middle Eastern, Iraqi Turcoman, and Anatolian elements" meet.¹¹ Top AK Party officials also embraced this foreign policy vision from the early 2000s. Prime Minister Tayyip Erdoğan declared in 2005: "Istanbul is not only a center combining the, but also a central symbol combining and synthesizing civilizations".¹²

10 See Gönül Tol, "Turkey's KRG Energy Partnership," *Foreign Policy*, 29 January 2013, <https://foreign-policy.com/2013/01/29/turkeys-krge-energy-partnership/>; Ömer Taşpınar and Gönül Tol, "Turkey and the Kurds: From Predicament to Opportunity," US-Europe Analysis Series no.54, 22 January 2014, Center on the United States and Europe at Brookings, https://oli.gmu.edu/docstore/600docs/1403-651-2turkey%20and%20the%20kurds_predicament%20to%20opportunity.pdf

11 Ahmet Davutoğlu, "Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007," *Insight Turkey* 10, no. 1 (2008): 79.

12 Quoted in Bülent Aras, "The Davutoğlu Era in Turkish Foreign Policy," *Insight Turkey* 11, no. 3 (2009): 6.

According to Davutoğlu, during the Cold War era, Türkiye was a “wing country” within the strategic framework of NATO. It had a clearly defined role in the Western alliance regarding the containment of the Soviet Union. However, while the end of the Cold War put an end to this clarity and made Turkish policymakers anxious because of the uncertainties about Türkiye’s future role in world politics, it also “provided Türkiye with a historic opportunity to become a global power”.¹³ This historic opportunity was based on Türkiye’s capacity as a secular and democratic country with a Muslim-majority population to lead a political transformation in the Middle East, where state borders were drawn mainly by imperialist powers and thus carried a strong potential for change.

Davutoğlu identified Türkiye as a unique regional actor with its Ottoman past. He argued that Türkiye should expand its sphere of influence in its neighborhood as a leading country in multiple regions. From time to time, Davutoğlu even expressed fear that Türkiye would collapse if it did not consider its pivotal position and enlarge the country’s sphere of influence.¹⁴ In a 2012 speech, Davutoğlu stated: “Between 2011-2023, we will meet again with our brothers in those territories from which we have withdrawn or lost between 1911-1923. We will also reconstruct the international order”.¹⁵

President Tayyip Erdoğan’s opening speech in the Grand National Assembly of Türkiye (GNAT) in 2015 gave a similar message to domestic and international audiences in terms of Türkiye’s willingness to expand its influence in the region, taking advantage of its Ottoman past. Erdoğan explained:

As Türkiye, we have always kept and will keep our hearts as well as our doors open to our brothers in Syria and Iraq, just like we have done to our brothers in the Balkans, Central Asia, North Africa, and other regions of Africa and Asia. Our historical past, cultural affinity, civilizational partnership, and shared humanitarian values with these brothers are essential for us. Places that we call “Syria and Iraq” today were geographies that, only a century ago, were not different for us from Mardin, Diyarbakır, Gaziantep, and Hatay. Seeing those living in Syria and Iraq as separate from our citizens would embarrass us in the face of history, and the eyes of our ancestors, and, more importantly, our martyrs.¹⁶

13 Behlül Özkan, “Turkey, Davutoğlu, and the Idea of Pan-Islamism,” *Survival* 56, no. 4 (2014): 119.

14 *Ibid.*, 125.

15 Ahmet Davutoğlu, “Davutoğlu’ndan Şok Açıklamalar,” *Yeniçağ*, 22 January 2012, <https://www.yeni-cagazetesi.com.tr/davutoglundan-sok-aciklamalar-62378h.htm>.

16 Recep Tayyip Erdoğan, “President Recep Tayyip Erdoğan’s Opening Speech for the 25th term, second

The AK Party government's efforts to resolve Türkiye's Kurdish question through peaceful means as well as its policy to improve Türkiye's relations with the regional Kurds, especially with the Iraqi Kurds, from the mid-2000s onwards were part of this endeavor to expand Türkiye's power and influence in the region in connection to the country's Ottoman heritage. Turkish policymakers expected that the resolution of the Kurdish question would provide an immense opportunity for Türkiye in foreign policy and strengthen the country's hand in its external relations.¹⁷

Ahmet Davutoğlu believed Türkiye's new foreign policy vision was enabled by the domestic transformations that the country started to experience in the early 2000s. On one hand, Türkiye's increasing economic power and growing self-confidence under the AK Party's rule gave Turkish policymakers the opportunity to act as influential peacemakers in the neighboring regions.¹⁸ On the other hand, the reconciliation of Islam and democracy played an important role in Türkiye's soft power projection in its neighborhood.¹⁹ Thus, Türkiye acquired the potential to take advantage of its cultural and historical connections in the region and pursue a proactive foreign policy in the 2000s. In 2013, Davutoğlu asserted that Türkiye had returned to the lands of the former Ottoman Empire and that it would play a leading role in creating an order in these lands. He stated: "Without going to war, we will again tie Sarajevo to Damascus, Benghazi to Erzurum, and to Batumi".²⁰

However, Türkiye's prolonged Kurdish question and the PKK violence were major setbacks for the AK Party officials' goal to establish Türkiye as a regional power in the former Ottoman territories.²¹ İbrahim Kalın stated in 2008 that the Kurdish issue "crippled Türkiye's ambitions to speak confidently about democracy, transparency, and human rights in the Middle East".²² As

legislative year of the Grand National Assembly of Turkey," 1 October 2015, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.goruntule?sayfa_no_ilk=122&sayfa_no_son=133&sayfa_no=125&v_mecelis=1&v_donem=25&v_yasama_yili=&v_cilt=2&v_birlesim=001.

17 Taşpınar and Tol, "Turkey and the Kurds," 2.

18 See Rahime Süleymanoğlu-Kürüm, "A New Sector in Turkish Foreign Policy: Mediation," *Boğaziçi Journal: Review of Social, Economic and Administrative Studies* 25, no. 2 (2011); Doga Ulas Eralp, ed., *Turkey as a Mediator: Stories of Success and Failure* (Lanham: Lexington Books, 2016); Meliha Benli Altunışık and Lenore G. Martin, "Making Sense of Turkish Foreign Policy in the Middle East under AKP," *Turkish Studies* 12, no. 4 (2011).

19 Aras, "The Davutoğlu Era in Turkish Foreign Policy," 4-5.

20 Quoted in Tülin Daloğlu, "Davutoğlu Invokes Ottomanism as a New Order for Mideast," *Al-Monitor*, 10 March 2013, <https://www.al-monitor.com/originals/2013/03/turkey-davutologu-ottoman-new-order-mideast.html>.

21 Savran, "The Peace Process between Turkey and the Kurdistan Workers' Party," 781.

22 Quoted in Henri Barkey, "Turkey's New Engagement in Iraq: Embracing Iraqi Kurdistan," United States Institute of Peace, Special Report, no. 237, 10 May 2010, p. 7, <https://carnegieendowment.org/2010/05/10/turkey-s-new-engagement-in-iraq-embracing-iraqi-kurdistan-pub-40773>.

long as this intractable conflict remained and continued to shape Turkish politics, it would have negative implications for Türkiye's relations with Kurds living inside and outside of Türkiye's borders and constrain Türkiye's potential to shape regional politics. In other words, Türkiye's Middle East policy "was held hostage to the Kurdish problem" for a long time, and now this had to change in order to transform Türkiye into a regional power.²³

Within this background, it was no coincidence that the AK Party's policy to resolve the Kurdish question through peaceful means and its efforts to improve Türkiye's relations with the Iraqi Kurds went hand in hand for several years. After the first high-level direct meeting between Türkiye and the Iraqi Kurdish Regional Government (KRG) took place in 2008, President Abdullah Gül stated in 2009: "Very good things are going to happen regarding the Kurdish issue in the coming days".²⁴

Türkiye's Resolution Process and Its Rapprochement with the KRG

When the AK Party government came to power in 2002, Türkiye was on its path to overcome the negative consequences of the 2000 and 2001 economic crises. On one hand, both the IMF program and the European Union (EU) accession process were directing Türkiye towards a significant economic and political reform agenda. The EU had officially declared Türkiye as a candidate country in 1999, and accordingly, Turkish policy makers began to carry out EU harmonization reforms from the early 2000s onwards. The reform packages, which started with the tripartite coalition government of the Democratic Left Party, Nationalist Movement Party, and the Motherland Party (1999-2002) continued under the AK Party rule. In the meantime, as a result of Türkiye's effective fight against the PKK throughout the 1990s, the PKK leader Abdullah Öcalan was captured, brought to Türkiye, and put into jail in 1999. The PKK subsequently declared a unilateral ceasefire and withdrew its militants to northern Iraq, which created a period of calm in Türkiye in the early 2000s. On the other hand, the early 2000s were also a period when Türkiye's geostrategic importance was widely acknowledged. With the AK Party in power, the US was especially interested in Türkiye due to "its desire to set an example of democracy in an Islamic context".²⁵ This

23 Taşpınar and Tol, "Turkey and the Kurds," 11.

24 "Gül: Kürt Sorununda İyi Şeyler Olacak," *T24*, 10 March 2023, <https://t24.com.tr/haber/gul-kurt-sorununda-iyi-seyler-olacak,33742>.

25 Ziya Öniş, "Beyond the 2001 Financial Crisis: The Political Economy of the New Phase of Neo-Liberal Restructuring in Turkey," *Review of International Political Economy* 16, no. 3 (2009): 417.

favorable atmosphere allowed Turkish political leaders to work for reform both in the economic and political domains.

However, the US War in Iraq significantly disrupted the regional dynamics and increased Turkish policymakers' concerns and threat perceptions about the future of the country and the region. Most importantly, the US cooperation with the Iraqi Kurds during the Iraq War and the uncertainties created in this context encouraged the PKK to put an end to its unilateral ceasefire vis-à-vis Türkiye in the summer of 2004 and to revive its attacks on Turkish targets. Furthermore, the US decision to withdraw from Iraq played an important role in reshaping Türkiye's regional calculations. The Status of Forces Agreement, which President George W. Bush signed with the Iraqi leaders in 2008 regarding the gradual withdrawal of American troops from Iraq²⁶, as well as President Obama's determination to accelerate the troop withdrawal process when he became president in 2009, increased Turkish policymakers' anxiety about whether Iraq would be able to maintain its territorial integrity in the foreseeable future or if it would experience some ethnic or sectarian partition.²⁷ The possible emergence of an independent Kurdish state in northern Iraq caused a significant level of concern in the minds of Turkish policymakers.

Although Turkish policymakers often approached the Iraqi Kurdish leaders with suspicion in the past and complained about their tolerance of the PKK presence in the Qandil Mountains, these anxieties urged the AK Party government to pursue an engagement policy with the Iraqi Kurds. In the wake of the Iraq War, the KRG emerged as a politically and economically stable region compared to the uncertainties and instabilities that permeated the rest of Iraq. Thus, improving relations with the KRG could not only be part of a broader effort to resolve Türkiye's age-old Kurdish question and, at the same time, keep Iraqi Kurdish ambitions under control, but it could also provide ample opportunities for Turkish policymakers in their goal to turn Türkiye into a regional power.

Accordingly, Turkish companies began investing heavily in northern Iraq in the mid-2000s. Türkiye's exports to Iraq rose from approximately \$2 billion in 2004 to more than \$10 billion in 2013. A significant portion of

26 "Who Made the Decision to Withdraw U.S. Troops from Iraq," *The Washington Post*, 27 September 2016, <https://www.washingtonpost.com/politics/2016/live-updates/general-election/real-time-fact-checking-and-analysis-of-the-first-presidential-debate/who-made-the-decision-to-withdraw-u-s-troops-from-iraq/>

27 Henri J. Barkey, "Turkey's New Engagement in Iraq: Embracing Iraqi Kurdistan," United States Institute of Peace, Special Report, no. 237 (10 May 2010): 4, <https://carnegieendowment.org/2010/05/10/turkey-s-new-engagement-in-iraq-embracing-iraqi-kurdistan-pub-40773>.

these exports went to the KRG.²⁸ While there were 485 Turkish companies operating in northern Iraq in 2009, this number increased to 1500 companies in 2013.²⁹ Indeed, Turkish businesses invested in many sectors there, ranging from construction and oil/gas extraction to banking and telecommunication.³⁰ During this period, Turkish products became quite visible in the KRG, and Turkish companies engaged in important projects such as the construction of the Erbil International Airport and the transportation of the KRG oil to international markets through Türkiye. Due to the Turkish construction sector's experience in a variety of neighboring regions, including Russia, Central Asia, the Middle East, and North Africa, Turkish companies especially took part in many vital construction projects in northern Iraq in the aftermath of the destruction caused by the Iraq War.³¹

The energy aspect of Türkiye's KRG policy was also vital. With the growth in the Turkish economy in the early 2000s, Türkiye's need for energy also grew significantly. In order to maintain the country's economic growth, Turkish policy makers wanted "to strengthen its [Türkiye's] energy security, ensure diversification of suppliers, and establish itself as an energy hub between the energy-producing countries to its east and the energy-consuming countries to its west".³² However, in 2011, 51% of Türkiye's crude oil imports were still from Iran, and 58% of its natural gas imports were from Russia.³³ Sanctions against Iran had already constituted an essential problem for Türkiye's trade and energy relations with its neighbor. Furthermore, especially with the Syrian crisis from 2011 onwards, Türkiye's energy dependence on Iran and Russia began to pose additional constraints for Turkish foreign policy since Türkiye was on the opposite side of the Syrian civil war with both actors (Tol, 2013).³⁴ While Türkiye pursued a strong anti-Assad position in Syria, Iran and Russia were the allies of the Assad regime. Thus, the KRG's rich energy resources attracted Turkish policymakers' attention as new sources of energy

28 Henri J. Barkey, "On the KRG, the Turkish-Kurdish Peace Process, and the Future of the Kurds," *Global Turkey in Europe*, Woodrow Wilson Center, Working Paper no. 12 (July 2015): 4, https://www.files.ethz.ch/isn/192714/gte_wp_12.pdf.

29 Christina Bache Fidan, "Turkish Business in the Kurdistan Region of Iraq," *Turkish Policy Quarterly* (Winter 2016): 121.

30 Soner Cagaptay, Christina Bache Fidan, Ege Cansu Sacikara, "Turkey and the KRG: An Undeclared Economic Commonwealth," *PolicyWatch* 2387, The Washington Institute for Near East Policy, 16 March 2015, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-and-kr-undeclared-economic-commonwealth>.

31 Bache Fidan, "Turkish Business in the Kurdistan Region of Iraq," 121-122.

32 Gönül Tol, "Turkey's KRG energy Partnership," *Foreign Policy*, 29 January 2013, <https://foreignpolicy.com/2013/01/29/turkeys-kr-energy-partnership/>

33 "Turkey," U.S. Energy Information Administration, last updated 1 February 2013, <https://www.eia.gov/international/overview/country/TUR> (accessed March 6, 2013).

34 Tol, "Turkey's KRG energy Partnership."

alternatives to those of Russia and Iran. In 2013, the AK Party government reached an energy deal with the KRG. Approximately 475.000 metric tons of Iraqi Kurdish oil began to be exported through Türkiye's Ceyhan Port from 2014 onwards.³⁵

Türkiye's economic engagements with the KRG increased from 2008 onwards, mainly within the framework of the AK Party's initiatives to resolve the Kurdish question in Türkiye. Indeed, Türkiye's investments in the region facilitated these initiatives and Türkiye's relations with the Iraqi Kurds in various domains. Türkiye's first consul General to Erbil, Aydın Selcen, explained this situation with the argument that "diplomacy between Türkiye and the KRG first advanced through the path opened by the businessmen, contractors, and oilmen, and then further paved the way for them".³⁶ During Finance Minister Mehmet Şimşek's 2011 visit to Erbil, which marked the beginning of Turkish Airlines' Istanbul-Erbil flights, Şimşek spoke both in Kurdish and Turkish, arguing that Türkiye has overcome its fears [regarding the Kurdish issue].³⁷ During the ceremony at the Erbil International Airport, Şimşek mentioned that he was from Batman (a Kurdish majority province in Türkiye's southeast) and that he brought greetings from the people of Türkiye and Batman to Erbil. Şimşek emphasized that he came to Erbil to strengthen the brotherhood between the Turks and Kurds.³⁸ In his speech, Mehmet Şimşek also made a reference to Türkiye's initiative to build a strong cooperation with its neighbors via the 'zero problems' motto". He then finalized his speech in Kurdish again, emphasizing that "Türkiye and the Kurdish people have been together for 1000 years". Şimşek called out to the audience: "No one will be able to ruin this brotherhood as long as the world goes on" (Haber7, 2011).³⁹

During this period, Türkiye's economic engagements with the KRG were closely intertwined with Masoud Barzani's key role in Türkiye's efforts to resolve the Kurdish question through peaceful means. Turkish policymakers considered Barzani an influential Kurdish leader with leverage over the Kurds in the region and, more importantly, an alternative Kurdish figure to the PKK leader Öcalan. Thus, the AK Party officials thought Barzani's involvement could help mobilize support for the resolution process among the Kurds in Türkiye and the region.

35 Laure Al Khoury, Ammar Karim, and Kamal Taha, "Iraq to Resume Kurdish Oil Exports to Turkey Saturday: Statement," *Al-Monitor*, 11 May 2023, <https://www.al-monitor.com/originals/2023/05/iraq-resume-kurdish-oil-exports-turkey-saturday-statement>.

36 Selcen, Aydın, "Erbil Başkonsolosluğu Nasıl Açıldı?" *Gazete Duvar*, 26 March 2017, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2017/03/26/erbil-baskonsoloslugu-nasil-acildi>.

37 Cumhuriyet, "Kürtçe bizim Zenginliğimiz," *Cumhuriyet*, 14 April 2011, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kurtce-bizim-bir-zenginligimiz-239044>.

38 "Maliye Bakanı Erbil'de Açılıştta Sürpriz Yaptı," *Haber7*, 14 April 2011, <https://ekonomi.haber7.com/ekonomi/haber/733002-maliye-bakani-erbilde-acilista-surpriz-yapti>.

39 "Maliye Bakanı Erbil'de Açılıştta Sürpriz Yaptı."

Soon after the resolution process started in early 2013, Barzani was invited to Türkiye for the historic Diyarbakır encounter in November, where President Erdoğan greeted Masoud Barzani as his “dear friend” and identified the Iraqi Kurds as “Türkiye’s brothers”. Erdoğan asserted in Diyarbakır:

“We’re one and together, not till the bazaar but to the grave, to Armageddon. We are members of the same geography, land, and civilization.” President Erdoğan also declared: *“100 years ago, borders were drawn with rulers. Yet, they cannot draw borders to our fondness. They cannot draw borders between our common civilization and common future. They can never separate our hearts from one another”*.⁴⁰

The words above demonstrate how the AK Party government’s policies to resolve the Kurdish question and improve relations with the Iraqi Kurds from 2008 onwards were not only a domestic endeavor, but also part of a broader vision to transform Türkiye into a regional power by taking advantage of the country’s Ottoman legacy and by utilizing its historical and cultural connections. In the same Diyarbakır meeting, Masoud Barzani’s message, which made strong references to peace, had similar connotations. Barzani said:

“This is a historic day, a very precious day. I am with you here in Diyarbakır, bringing greetings to the people of Türkiye from the people of Kurdistan. We have entered an era in which history will be written anew. This is the era of mutual acceptance, of living together as brothers. When this peace process was announced, Erdogan began by stating that there would be no naysaying from now on in Diyarbakır. Today, I am very happy; today, a Turkish leader is working for brotherhood. The time has come for peaceful coexistence in the Middle East. Peaceful coexistence should be our fundamental principle”.⁴¹

Indeed, Kurds constitute an important regional actor in the Middle East. Although half of the Kurdish population of the Middle East lives in Türkiye,

40 “Diyarbakır’da Barzani-Erdoğan Mitingi,” *Sözcü*, 16 November 2013, <https://www.sozcu.com.tr/2013/genel/diyarbakirda-barzani-erdogan-mitingi-408071/>

41 Nagehan Alçı, “An Atmosphere of Peace, not of Farewell,” *Al-Monitor*, 19 November 2013, <https://www.al-monitor.com/originals/2013/11/erdogan-kurds-peace-visit-diyarbakir-barzani-public-appeal.html>.

there is also a sizable Kurdish minority in Iraq, Iran, and Syria.⁴² Thus, relations with the Kurds have been an important element of Türkiye's power considerations in the region. Türkiye, after resolving such a major problem as the Kurdish question, would grow much stronger in its neighborhood.

However, as the AK Party government embarked on a number of initiatives to resolve the Kurdish question from the mid-2000s onwards, improve relations with the Iraqi Kurds, and pursue a key role in the Middle East, the beginning of the Syrian uprisings posed a significant constraint for Türkiye in this regard. In fact, when the uprisings began in Syria in March 2011, Türkiye's first reaction was to try to convince the Assad regime for internal reform. However, when the AK Party leaders did not observe any reform or democratization initiatives from the Syrian regime despite numerous contacts with regime officials, they adopted a solid anti-Assad position. Subsequently, Türkiye opened its borders to Syrians fleeing the conflict and began to host the Syrian opposition. As the Assad regime's response to the uprisings got more violent and led to civilian deaths, Türkiye's support for the Syrian opposition increased significantly.

The Syrian Challenge

The Syrian conflict turned into a significant challenge for Türkiye in two ways. First, Syria was the AK Party's most successful case of "zero problems with neighbors policy". In fact, Türkiye and Syria had problematic relations in the 1980s and 1990s mainly due to the PKK leader Abdullah Öcalan's residence in the Syrian capital Damascus and the PKK presence in Syria as well as in Lebanon's Bekaa Valley.⁴³ However, after the capture of Öcalan in 1999 and his subsequent imprisonment, Türkiye and Syria signed the Adana Accords, which initiated a process of rapprochement between these countries. During this period, PKK camps in Syria were closed, and Türkiye and Syria began to cooperate in the areas of security and counterterrorism.

Especially with the AK Party in power, Turkish-Syrian relations improved further. The free trade agreement between these two countries came into effect in 2007, while Türkiye began to act as a mediator in the Syrian- Israeli peace talks in the same year. Moreover, in 2009, visa requirements between Türkiye and Syria were removed.⁴⁴ Between 2006 and 2010, Turkish exports to Syria grew from \$609 million to \$1.85 billion. The Syrian trade route also increased

42 Taşpınar and Tol, "Turkey and the Kurds," 1.

43 Özlem Tür, "Turkish- Syrian Relations: Where Are We Going?" UNISCI Discussion Papers, 23 (2010) <https://www.redalyc.org/pdf/767/76715004010.pdf>

44 See *ibid.*

Türkiye's exports to Jordan and the Gulf countries.⁴⁵ By the late 2000s, Türkiye and Syria were holding joint cabinet meetings, and Erdoğan and Assad went on vacation with their families. Furthermore, Prime Minister Erdoğan's close friendship with Bashar Al-Assad, who was subject to the West's isolation due to the latter's alleged involvement in the assassination of former Lebanese Prime Minister Rafik Hariri in 2005, was boosting Erdoğan's popularity on the "Arab Street".⁴⁶ A Turkish Foreign Ministry official identified the AK Party government's Syria policy as "Türkiye's biggest diplomatic investment" in those years.⁴⁷ Prime Minister Erdoğan also stated in 2009:

"When I watch Syria from my own country, I get emotional. For example, I am affected when the Saudi King comes to Syria, but I am also equally affected when my brother Bashar Assad goes to Saudi Arabia. Now, similarly, I am waiting to see my brother Bashar Assad's visit to Lebanon. With all these [developments] in this region, unity, togetherness, and cooperation will bring us a bright future. I have always longed for this, and now we are succeeding in these. Is it possible not to feel the excitement of these beautiful days?"

However, the Syrian regime's rejection of the AK Party leaders' request for reform in the face of the 2011 uprisings and Assad's preference to violently suppress the uprisings paved the way for the AK Party government's policy to provide political and financial support to the anti-Assad opposition. In the summer of 2011, Türkiye allowed the Syrian opposition to hold a conference in Antalya while also permitting the organization of the Free Syrian Army in Hatay.⁴⁸ This turn of events inevitably brought the Turkish-Syrian affinity to a breaking point and not only damaged this particular relationship but also disrupted Türkiye's regional aspirations, of which the rapprochement with Syria constituted an important dimension.

In fact, Prime Minister Erdoğan, as a leader willing to maintain his popularity among the Arab public, experienced what Ziya Öniş identified as "an ethics versus self-interest dilemma" in 2011.⁴⁹ While Turkish policymakers

45 Christopher Phillips, "Into the Quagmire: Turkey's Frustrated Syria Policy. Middle East and North Africa Programme," Briefing Paper, 04 (2012): 3-4, https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Middle%20East/1212bp_phillips.pdf

46 Ibid.

47 Cited in Phillips, "Into the Quagmire," 2.

48 Ibid., 6.

49 Ziya Öniş, "Turkey and the Arab Spring: Between Ethics and Self-Interest," *Insight Turkey* 14, no. 3 (2012).

were interested in preserving the close partnership built between Türkiye and Syria when the uprisings began, they also wanted to position Türkiye right next to the Arab peoples' challenge against the authoritarian regimes in the region. Having thought that the Assad regime would not be able to endure for long in the face of this challenge, Türkiye opted for a solid anti-Assad position. However, this policy stance eventually had negative consequences for Turkish foreign policy when it turned out that the Assad regime was here to stay.

Türkiye's second major challenge from the Syrian conflict was closely related to the first one. It was about the rise of the PKK threat to Türkiye in connection to the Syrian conflict, which was then gradually turning into a civil war. When Türkiye embarked on an anti-Assad position regarding the Syrian conflict, the Assad regime responded by reviving its historical position about the PKK. Bashar Al-Assad then withdrew his forces from the Kurdish-populated areas of northern Syria and left several provinces along the Türkiye-Syria border to the control of the Syrian Kurdish Democratic Union Party (*Partiya Yekîtiya Demokrat-PYD*).

These developments significantly alarmed Turkish policymakers because, as Türkiye was finally coming to terms with the KRG in northern Iraq, they had to face the emergence of another Kurdish entity, this time in northern Syria. However, in contrast to the Masoud Barzani-led Kurdistan Democratic Party (KDP) in northern Iraq, which had an age-old rivalry with the PKK, the PYD and its armed wing People's Protection Units (*Yekîneyên Parastina Gel-YPG*) were identified as the Syrian affiliate of the PKK. Thus, according to Turkish policymakers, the newly emerging Kurdish entity along the Turkish-Syrian border posed an existential threat to Türkiye. In July 2012, then Prime Minister Tayyip Erdoğan identified the structure emerging in northern Syria as a structure of terror and stated in a TV interview that it was not possible for Türkiye to have a positive attitude about the cooperation between the PKK, which is a terrorist organization, and the PYD in the Turkish-Syrian border areas.⁵⁰ Similarly, Minister of Foreign Affairs Ahmet Davutoğlu, in a meeting with KRG President Masoud Barzani, stated that "the PYD must be put under control". In a joint declaration, Davutoğlu and Barzani asserted that those violent groups and organizations that try to take advantage of the power vacuum in Syria would be perceived as a common threat.⁵¹ Thus, it was

50 "Başbakan Erdoğan'ın Konuşmasının Tam Metni," *Hürriyet*, 26 July 2012, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/basbakan-erdoganin-konusmasinin-tam-metni-21069980>.

51 "Davutoğlu'ndan PYD'ye 'Ayar'," *Milliyet*, 2 August 2012, <http://www.milliyet.com.tr/davutoglu-ndan-pyd-ye--ayar--gundem-1575162/>

evident in the summer of 2012 that Turkish policymakers were significantly concerned about the PYD/YPG's control over several provinces along the Turkish-Syrian border, and they identified this development as a national security threat to Türkiye.

A few months after the PYD/YPG established control in northern Syrian provinces, the AK Party government initiated the resolution process. Thus, the AK Party officials' initial reaction to the developments in northern Syria was to engage the PYD/YPG rather than confront it. In 2013, then Minister of Foreign Affairs Ahmet Davutoğlu invited PYD Co-Chair Salih Muslim to Türkiye, where he held meetings with Foreign Ministry officials.⁵² During Muslim's visit, Davutoğlu explained that, especially after the beginning of the resolution process, Türkiye established extensive contacts with all the Kurdish groups in Syria and added that during this process, "Türkiye was encouraging the Syrian Kurdish groups to play a more active role in the Syrian opposition".⁵³ These remarks were a reminder of how the resolution process was part and parcel of Türkiye's efforts to be a central country in the region and increase its profile as a regional power.

The year 2014 turned out to be a time when serious problems about the resolution process began to appear, and mainly in connection with the Syrian conflict. The most important incident of 2014 was the battle for "Ayn al-Arab (used as 'Ayn al-Arab' by YPG)", where PYD/YPG mobilized an important resistance against the attacking ISIS forces.⁵⁴ The ISIS attack played an essential role in bringing together different Kurdish actors for Ayn al-Arab's struggle against this terrorist organization and increasing Kurdish nationalist sentiments.⁵⁵ In response to the ISIS attack, the PYD/YPG asked for help from several countries, including Türkiye. However, Türkiye's hesitant response to this request created serious disappointment among Türkiye's and Syria's Kurds. In fact, Turkish policymakers' response to the battle for Ayn al-Arab was one more example of the carrot-and-stick strategy they had been implementing towards the PYD/YPG since the beginning of the resolution process. During the battle for Ayn al-Arab, PYD Co-Chairman Salih Muslim once again visited İstanbul and met with Turkish officials from the Ministry

52 "Aynı Sofradalar," *Milliyet*, 1 August 2013, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/ayni-sofradalar-1744704>

53 "Salih Müslim'in Ziyareti Önceden Planlanmıştı," *Anadolu Ajansı*, 30 July 2013, <https://www.aa.com.tr/tr/politika/salih-muslimin-ziyareti-onceden-planlanmisti/229000>.

54 Alan Taylor, "The Battle for Kobani," *The Atlantic*, 8 October 2014, <https://www.theatlantic.com/photo/2014/10/the-battle-for-kobani/100828/>

55 "FT: Kobani Kürtlerin Milliyetçi Heveslerini Diriltti," *BBC News Türkçe*, 24 October 24 2014, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141024_ft_kurtler.

of Foreign Affairs and the National Intelligence Organization.⁵⁶ As a result of these meetings, despite initial reluctance, Turkish policymakers allowed the passage of heavy artillery and Iraqi Kurdish fighters (peshmerga forces) into Ayn al-Arab through Türkiye's borders to support the PYD/YPG in their fight against ISIS.⁵⁷ However, during the same period, Türkiye's Chief of General Staff referred to the PYD as a separatist terrorist organization.⁵⁸

Concluding Remarks

Despite its ups and downs, the AK Party's policy to resolve the Kurdish question through peaceful means played an important role not only in restraining the PKK attacks in Türkiye, but also in improving Türkiye's relations with the Iraqi Kurds from 2008, and in allowing Turkish policymakers to maintain contact with the PYD/YPG on a political basis between 2013-2015. As described above, all these efforts were part of a broader endeavor on the part of the AK Party governments to turn Türkiye into a regional power. The AK Party leaders thought that for a long time, Turkish governments could not take advantage of the country's historical and cultural connections in the region, and instead they pursued an isolationist and passive foreign policy.⁵⁹ According to them, Türkiye in fact had "historical, strategic, and geographic depth in the Middle East".⁶⁰ Thus, it was in Türkiye's best interest to act as a central country in the international system, to pursue a proactive foreign policy, and to get involved in Middle Eastern affairs, utilizing the country's Ottoman heritage. However, especially from the mid-2000s onwards, Turkish policymakers acknowledged that only with the resolution of its Kurdish question could Türkiye acquire its real potential and play a leading role in the region's political and economic developments. The US decision to withdraw its troops from Iraq in 2008 encouraged Türkiye to take the necessary steps to address the Kurdish question and improve relations with the Iraqi Kurds.

However, the beginning of the Syrian conflict demonstrated that the AK Party's policy "to grow with the Kurds" had limits. Türkiye's relations with

56 Aslı Aydıntaşbaş, "Kobani'ye Askeri Koridor Teklifi," *Milliyet*, 9 October 2014, <http://www.milliyet.com.tr/kobani-ye-askeri-koridor-teklifi/siyaset/ydetay/1951885/default.htm>.

57 Constanze Letsch, "Kurdish Peshmerga Forces Arrive in Kobani to Bolster Fight Against ISIS," *The Guardian*, 1 November 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/nov/01/kurdish-peshmerga-kobani-isis-syria>.

58 Cansu Çamlıbel, "PYD Lideri Salih Müslim: Ankara'nın Şam'la Savaşında Asker Olmayız," *Hürriyet*, 13 October 2014, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/pyd-lideri-salih-muslim-ankaranin-samla-sava-sinda-asker-olmayiz-27373368>.

59 Meliha Benli Altunışık, "Worldviews and Turkish Foreign Policy in the Middle East," *New Perspectives on Turkey*, 40 (2009): 178.

60 *Ibid.*, 186.

the PYD/YPG turned into complete enmity when the resolution process ended in the aftermath of the Turkish general elections in June 2015. After the elections, the suicide bombing by ISIS, which killed 32 activists in Şanlıurfa's Suruç province on July 20, 2015, as well as the killing of two policemen in Ceylanpınar by the PKK on July 22, 2015, with the accusation that they were in contact with, turned out to be the last couple of straws that put an end to the resolution process (See Bozarıslan, 2015).⁶¹ The connection between the PKK and PYD/YPG made it very difficult for Türkiye to remain silent in the face of their gains within the framework of the Syrian civil war. Furthermore, the Iraqi Kurdish independence referendum, which took place in September 2017, once again demonstrated that Türkiye was uncomfortable with possible Kurdish independence in the region.

Although Türkiye's relations with the KRG and especially their economic exchanges are still going on, long gone are the days when Türkiye was expected to resolve its Kurdish question through peaceful means and engage all the regional Kurds in Iraq and Syria on its path to becoming a regional power. Türkiye is still an ambitious country in the region. Turkish policymakers have been working hard to enhance Turkish presence and visibility in regional and global affairs. Türkiye's efforts to reach a negotiated solution between Russia and Ukraine in the early days of the Ukraine crisis, as well as its role in the 2022 Black Sea Grain Initiative, Turkish leaders' unequivocal support for Azerbaijan in the Nagorno-Karabakh conflict, and the country's active engagement with the Tripoli-based government in Libya, constitute just a few examples of this preference. However, as long as Türkiye's Kurdish question remains unresolved, it will likely continue to haunt Turkish endeavors in its neighborhood and act as a stumbling block for more outstanding achievements that Türkiye can make in the future.

Bibliography

Akgül, Musa and Çiğdem Görgün Akgül. "Beyond Mutually Hurting Stalemate: Why Did the Peace Process in Turkey (2009–2015) Fail?" *Turkish Studies* 24, no. 1 (2023): 1-28.

Al Houry, Laure, Ammar Karim, and Kamal Taha. "Iraq to Resume Kurdish Oil Exports to Turkey Saturday: Statement." *Al-Monitor*, 11 May 2023, <https://www.al-monitor.com/originals/2023/05/iraq-resume-kurdish-oil-exports-turkey-saturday-statement> (accessed June 14, 2023).

61 Mahmut Bozarıslan, "Turkey Drawn into Vortex of Violence," *Al-Monitor*, 26 July 2015, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/07/turkey-suruc-bombing-violence.html>.

Alçı, Nagehan (2013). An atmosphere of peace, not of farewell. *Al-Monitor*, November 19, <https://www.al-monitor.com/originals/2013/11/erdogan-kurds-peace-visit-diyarbakir-barzani-public-appeal.html> (accessed June 16, 2023).

Anadolu Ajansı (2013). Salih Müslim'in Ziyareti Önceden Planlanmıştı. *Anadolu Ajansı*, July 30, <https://www.aa.com.tr/tr/politika/salih-muslimin-ziyareti-oceden-planlanmist/229000> (accessed June 20, 2023).

Aras, Bülent. "The Davutoğlu Era in Turkish Foreign Policy," *Insight Turkey* 11, no. 3 (2009): 127-142.

Aydıntaşbaş, Aslı (2014). Kobani'ye Askeri Koridor Teklifi. *Milliyet*, October 9, <http://www.milliyet.com.tr/kobani-ye-askeri-koridor-teklifi/siyaset/ydetay/1951885/default.htm> (accessed June 20, 2023).

Bache Fidan, Christina (2016). Turkish Business in the Kurdistan Region of Iraq". *Turkish Policy Quarterly* (Winter), 117-126.

Barkey, Henri J. "On the KRG, the Turkish-Kurdish Peace Process, and the Future of the Kurds," *Global Turkey in Europe*, Woodrow Wilson Center, Working Paper no. 12 (July 2015): 4, https://www.files.ethz.ch/isn/192714/gte_wp_12.pdf (accessed 23 September 2023).

Barkey, Henri J. "Turkey's New Engagement in Iraq: Embracing Iraqi Kurdistan," United States Institute of Peace, *Special Report*, no. 237, 10 May 2010, <https://carnegieendowment.org/2010/05/10/turkey-s-new-engagement-in-iraq-embracing-iraqi-kurdistan-pub-40773> (accessed 22 September 2023).

Baser, Bahar and Alpaslan Ozerdem, "Conflict Transformation and Asymmetric Conflicts: A Critique of the Failed Turkish-Kurdish Peace Process." *Terrorism and Political Violence* 33, no. 8 (2021): 1775-1796.

"Başbakanın Diyarbakır Konuşması," *Sabah*, 12 August 2005, http://www.sabah.com.tr/Siyaset/Dosyalar/2005/08/12/dosya_basbakanin_diyarbakir_konusmasi (accessed 29 May 2023).

BBC News Türkçe (2014). FT: Kobani Kürtlerin Milliyetçi Heveslerini Diriltti. *BBC News Türkçe*, October 24, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/10/141024_ft_kurtler (accessed June, 20, 2023).

Benli Altunışık, Meliha and Lenore G. Martin. "Making Sense of Turkish Foreign Policy in the Middle East under AKP," *Turkish Studies* 12, no. 4 (2011): 569-587.

Benli Altunışık, Meliha (2009). Worldviews and Turkish Foreign Policy in the Middle East. *New Perspectives on Turkey*, 40, 169-192.

Bozarslan, Mahmut (2015). Turkey Drawn into Vortex of Violence. *Al-Monitor*, July 26, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/07/turkey-suruc-bombing-violence.html> (accessed June 20, 2023).

Çagaptay, Soner, Christina Bache Fidan, Ege Cansu Sacikara. "Turkey and the KRG: An Undeclared Economic Commonwealth." *PolicyWatch* 2387, The Washington Institute for Near East Policy, 16 March 2015, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-and-krge-undeclared-economic-commonwealth> (accessed 23 September 2023).

Cumhuriyet. Kürtçe bizim Zenginliğimiz. *Cumhuriyet*, 14 April 2011, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kurtce-bizim-bir-zenginligimiz-239044> (accessed June 17, 2023).

Çamlıbel, Cansu (2014). PYD Lideri Salih Müslim: Ankara'nın Şam'la Savaşında Asker Olmayız. *Hürriyet*, October 13, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/pyd-lideri-salih-muslim-ankaranin-samla-savasinda-asker-olmayiz-27373368> (accessed June 20, 2023).

Çandar, Cengiz. *Turkey's Mission Impossible: War and Peace with the Kurds*. Lanham: Lexington Books, 2020.

Daloğlu, Tülin. Davutoğlu Invokes Ottomanism as a New Order for Mideast. *Al-Monitor*. 10 March 2013, <https://www.al-monitor.com/originals/2013/03/turkey-davutologu-ottoman-new-order-mideast.html> (accessed May 29, 2023).

Davutoğlu, Ahmet. "Davutoğlu'ndan Şok Açıklamalar," *Yeniçağ*, 22 January 2012, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/davutoglundan-sok-aciklamalar-62378h.htm> (accessed 22 September 2023).

Davutoğlu, Ahmet. "Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007," *Insight Turkey* 10, no. 1 (2008): 77-96.

Democratic Progress Institute. "Turkey's Kurdish Conflict: An Assessment of the Current Process." Democratic Progress Institute (November 2013).

Dilek, Esra and Basar Baysal. "Peace Negotiation Process and Outcome: Considering Colombia and Turkey in Comparative Perspective," *Peacebuilding* 10, no. 4 (2022): 449-469.

Eralp, Doga Ulas, ed. *Turkey as a Mediator: Stories of Success and Failure*. Lanham: Lexington Books, 2016.

Erdoğan, Recep Tayyip (2015). President Recep Tayyip Erdoğan's Opening Speech for the 25th term, second legislative year of the Grand National Assembly of Turkey, October 1, 2015, https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.goruntule?sayfa_no_ilk=122&sayfa_no_son=133&sayfa_no=125&v_mecelis=1&v_donem=25&v_yasama_yili=&v_cilt=2&v_birlesim=001 (accessed June 16, 2023).

"Maliye Bakanı Erbil'de Açılıştta Sürpriz Yaptı." *Haber7*, 14 April 2011, <https://ekonomi.haber7.com/ekonomi/haber/733002-maliye-bakani-erbilde->

acilista-surpriz-yapti (accessed June 17, 2023).

Gunter, Michael. "The Turkish-Kurdish Peace Process," *Georgetown Journal of International Affairs* 14, no. 1 (Winter/Spring 2013): 101-111.

Hürriyet (2012). Başbakan Erdoğan'ın Konuşmasının Tam Metni. *Hürriyet*, July 26, <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/basbakan-erdoganin-konusmasinin-tam-metni-21069980> (accessed June 20, 2023).

Kayhan Pusane, Özlem. "Turkey's Changing Relations with the Iraqi Kurdish Regional Government." *Middle East Review of International Studies* 20, no. 2 (2016): 20-28.

Kayhan Pusane, Özlem. "Turkey's Kurdish Opening: Long-Awaited Achievements and Failed Expectations." *Turkish Studies* 15, no. 1 (2014): 81-99.

Larrabee, F. Stephen. "Turkey's New Kurdish Opening." *Survival* 55, no. 5 (2013): 133-146.

Letsch, Constanze (2014). Kurdish Peshmerga Forces Arrive in Kobani to Bolster Fight Against ISIS. *The Guardian*, November 1, <https://www.theguardian.com/world/2014/nov/01/kurdish-peshmerga-kobani-isis-syria> (accessed June 20, 2023).

Milliyet (2013). Aynı Sofradalar. *Milliyet*, August 1, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/ayni-sofradalar-1744704> (accessed June 20, 2023).

Milliyet (2012). Davutoğlu'ndan PYD'ye 'Ayar'. *Milliyet*, August 2, <http://www.milliyet.com.tr/davutoglu-ndan-pyd-ye--ayar--gundem-1575162/> (accessed June 20, 2023).

Öniş, Ziya (2009). Beyond the 2001 Financial Crisis: The Political Economy of the New Phase of Neo-Liberal Restructuring in Turkey. *Review of International Political Economy*, 16 (3), 409-432.

Öniş, Ziya (2012). Turkey and the Arab Spring: Between Ethics and Self-Interest. *Insight Turkey*, 14 (3), 45-63.

Özkan, Behlül. "Turkey, Davutoğlu, and the Idea of Pan-Islamism," *Survival* 56, no. 4 (2014): 119-140.

Özpek, Burak Bilgehan. *The Peace Process between Turkey and the Kurds: Anatomy of a Failure*. New York: Routledge, 2018.

Phillips, Christopher (2012). Into the Quagmire: Turkey's Frustrated Syria Policy. Middle East and North Africa Programme, *Briefing Paper*, 04, https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Middle%20East/1212bp_phillips.pdf (accessed June 19, 2023).

Savran, Arin. "The Peace Process between Turkey and the Kurdistan Workers' Party, 2009-2015." *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 22,

no. 6 (2020): 777-792.

Selcen, Aydın (2017). Erbil Başkonsoloslugu Nasıl Açıldı? *Gazete Duvar*, March 26, <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2017/03/26/erbil-baskonsoloslugu-nasil-acildi> (accessed June 14, 2023).

Sözcü (2013). Diyarbakır'da Barzani-Erdoğan Mitingi. *Sözcü*, November 16, <https://www.sozcu.com.tr/2013/genel/diyarbakirda-barzani-erdogan-mitingi-408071/> (accessed June 1, 2023).

Süleymanoğlu-Kürüm, Rahime. "A New Sector in Turkish Foreign Policy: Mediation," *Boğaziçi Journal: Review of Social, Economic and Administrative Studies* 25, no. 2 (2011): 189-213.

T24 (2009). Gül: Kürt Sorununda İyi Şeyler Olacak. *T24*, March 10, <https://t24.com.tr/haber/gul-kurt-sorununda-iyi-seyler-olacak,33742> (accessed June 1, 2023).

Taşpınar, Ömer and Gönül Tol (2014). Turkey and the Kurds: From Predicament to Opportunity. *US-Europe Analysis Series*, 54, January 22, Center on the United States and Europe at Brookings, <https://www.brookings.edu/research/turkey-and-the-kurds-from-predicament-to-opportunity/> (accessed June 16, 2023).

Taştekin, Fehim (2016). Why Turkey issued arrest Warrant for this Kurdish leader. *Al-Monitor*, November 27, <http://www.almonitor.com/pulse/originals/2016/11/turkey-syria-issue-arrest-warrant-for-pyd-chief-muslim.html> (accessed June 20, 2023).

Taylor, Alan (2014). The Battle for Kobani. *The Atlantic*, October 8, <https://www.theatlantic.com/photo/2014/10/the-battle-for-kobani/100828/> (accessed June 20, 2023).

Tezcür, Güneş Murat. "Prospects for Resolution of the Kurdish Question: A Realist Perspective." *Insight Turkey* 15, no. 2 (January 2013): 69-84.

"Who Made the Decision to Withdraw U.S. Troops from Iraq." *The Washington Post*, 27 September 2016, <https://www.washingtonpost.com/politics/2016/live-updates/general-election/real-time-fact-checking-and-analysis-of-the-first-presidential-debate/who-made-the-decision-to-withdraw-u-s-troops-from-iraq/> (accessed June 21, 2023).

Tol, Gönül. Turkey's KRG energy Partnership. *Foreign Policy*, 29 January 2013, <https://foreignpolicy.com/2013/01/29/turkeys-krge-energy-partnership/> (accessed June 12, 2023).

"Turkey," U.S. Energy Information Administration, last updated 1 February 2013, <https://www.eia.gov/international/overview/country/TUR> accessed.

Tür, Özlem (2010). Turkish-Syrian Relations: Where Are We Going? *UNISCI*

Discussion Papers, 23, <https://www.redalyc.org/pdf/767/76715004010.pdf> (accessed June 17, 2023).

Ünal, Mustafa Coşar. “Is It Ripe Yet? Resolving Turkey’s 30 Years of Conflict with the PKK,” *Turkish Studies* 17, no. 1 (2016): 91-125.

Ortadoğu

E t ü t l e r i

KİTAP İNCELEMELERİ

BOOK REVIEWS / عرض کتاب

Kuzey Afrika'da Güvenlik Stratejileri

Ed. Enver Arpa, Ankara, Ortadoğu Yayınları, Eylül 2020, ISBN: 978-605-73814-5-3, 284 s. , 100 TL

Değerlendirmeyi Yapan: Kaan Devecioğlu*

Geliş tarihi: 17/11/2023

Kabul tarihi: 18/11/2023

Atf: Devecioğlu, K., "Kuzey Afrika'da Güvenlik Stratejileri", Ortadoğu Etütleri, 15-2 (2023): 193-201

Security Strategies in North Africa

Ed. Enver Arpa, Ankara, Middle East Publications, September 2020, ISBN: 978-605-73814-5-3, 284 pages, 100 TL

Reviewer: Kaan Devecioğlu

Received: 17/11/2023

Accepted: 18/11/2023

Citation: Devecioğlu, K., "Security Strategies in North Africa," Middle East Studies, 15-2 (2023): 193-201

الاستراتيجيات الأمنية في شمال إفريقيا

المحرر أنور أربا، أنقرة، منشورات الشرق الأوسط، سبتمبر/ أيلول 2020،

أ. غولسوم بولاظ، إسطنبول، تركيا: الكتاب المزمّن 3-35-5-978-605-73814-5-3 ISBN:

284 صفحة، 100 ليرة تركية

عرض: أليف كوتش

تاريخ القبول: 2023/11/18

تاريخ الاستلام: 2023/11/17

للاقتباس: دفجي أوغلو، ك، "الاستراتيجيات الأمنية في شمال إفريقيا"، دراسات الشرق الأوسط،

15-2 (2023): 193-201

Kuzey Afrika ülkeleri, sosyo kültürel açıdan Arap ve Afrika toplumlarının sahip olduğu kimlik özelliklerini taşımalarının yanı sıra coğrafi açıdan Akdeniz ve Kızıldeniz'e olan kıyılarıyla Afrika, Avrupa ve Asya kıtalarıyla etkileşim içindedir. Bu ülkelerin sahip olduğu jeopolitik özellik hem bölgesel sorunlar hem de jeoekonomik çıkarları açısından güvenlik stratejilerini konsolide etmelerini gerektirmektedir. Nitekim Kuzey Afrika ülkeleri, Libya ve Batı Sahra krizlerinin yanı sıra güneyinde Sahel ve Tigray krizleriyle ve kuzeyinde ise Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon kaynakları temelli küresel aktörler arası rekabetin doğurduğu güvenlik tehditleriyle mücadele etmektedir. Ortadoğu Yayınları tarafından Enver Arpa editörlüğünde çıkarılan Kuzey Afrika'da Güvenlik Stratejileri kitabı da bu alandaki boşluğu doldurmaya katkı sunmaktadır.

* Kaan Devecioğlu: Doktora Adayı, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler, Uzman, ORSAM, Kuzey Afrika Çalışmaları Koordinatörlüğü kaandevecioğlu@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-5635-4308

Kuzey Afrika’da Güvenlik Stratejileri kitabı, Kuzey Afrika alanında çalışan akademisyenler tarafından kaleme alınan on iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Kitap ilk olarak uluslararası ilişkilerde güvenlik ve Afrika’da güvenlik kavramını mercek altına almakta ve bu bölüm takip eden on iki bölüme kavramsal arka plan sunmaktadır. Daha sonra alışma, Kuzey Afrika bölgesinin doğusundaki Kızıldeniz’de küresel ve bölgesel aktörlerin güvenlik stratejilerini, Batı Sahra sorununu, Sahel krizinin Kuzey Afrika lkeleriyle etkileşimini ve Mağrip el-Kaidesi’nin bölge devletlerinin güvenlik stratejilerine etkilerini inceleyerek bölgedeki kriz hatlarını okuyucuya sunmaktadır. Takip eden bölümlerde ise Mısır, Sudan, Libya, Tunus, Cezayir, Fas ve Moritanya’nın güvenlik stratejileri mercek altına alınmaktadır.

Kitabın birinci bölümü, M. Enes Arslan ve Gktğ Sönmez tarafından kaleme alınmış ve “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı ve Afrika’da Güvenlik” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; kitabın takip eden bölümlerine kavramsal açıdan arka plan bilgisi sunmasıdır. Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı, “Geleneksel Güvenlik alışmaları” ve “Yeni Güvenlik alışmaları” bağlamında nasıl anlamlandırıldığına, tarihsel süreçteki aktörlerin dönüşümüne ve günümüzde popüler bir kavram olan “insani güvenliğin” Afrika güvenliği açısından ne ifade ettiğine odaklanılan bölüm, iki ana başlıkta incelenmektedir. Bölümün ilk ana başlığı, uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramıyken ikinci ana başlığı ise Afrika’daki temel güvenlik gndemleridir. Dolayısıyla bu bölüm, uluslararası ilişkilerde güvenlik olgusunun Afrika’daki olaylar bağlamında değerlendirmesini sunmakta ve takip eden bölümler için n okumayı oluşturmaktadır.

İkinci bölüm, İsmail Numan Telci ve Kaan Devecioğlu tarafından kaleme alınmış ve “Kızıldeniz’de Güvenlik: Küresel ve Bölgesel Glerin Stratejileri” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı, Kızıldeniz havzası üzerinde nüfuz rekabetini sürdüren küresel ve bölgesel aktörlerin yaklaşımlarının temel nedenlerini mercek altına alarak Kuzey Afrika’nın güvenliğine etkilerini ortaya koymaktır. Çalışma, Kızıldeniz’in stratejik önemi, küresel ve bölgesel glerin uyguladıkları politikaların nedeni ve nasıl bir yöntemle gerçekleştirildiği ve söz konusu aktörlerin Kızıldeniz’e yönelik politika uygulamalarının ortaya çıkardığı güvenlik politikalarının bölgesel güvenliğe etkisi ve bölgesel birlik idealinin bu tehdit olasılığını ortadan kaldırıp kaldırmayacağı olmak üzere üç ana başlık çerçevesinde incelenmektedir. Bu bölümün ulaştığı temel sonuçlar ise ABD, Çin, İngiltere, Japonya, Rusya, Türkiye, İran, İsrail ve Körfez lkelerinin bölgeye yönelik güvenlik politikalarının arttığı ve bu durumun Kızıldeniz havzası ülkelerine olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu; bölge ülkelerinin güvenlik merkezli kayda değer bir sisteme sahip

olmadığı; son yıllarda Yemen, Sudan, Etiyopya ve Somali'de kriz derinleşirken uluslararası sistemdeki ABD ve Çin arasındaki rekabetin hem söz konusu krizlerde hem de Cibuti'deki askerî üsler bağlamında tecrübe edildiğidir.

Üçüncü bölüm, Hatice Rümeysa Dursun tarafından kaleme alınmış ve “Batı Sahra Sorununun Bölgesel Güvenlik Politikalarına Etkisi” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı, Batı Sahra sorununun bölgesel güvenlik politikalarına etkisini incelemektir. Çalışmanın temel argümanı ise Batı Sahra sorununun, ana aktörleri olan Fas, Cezayir ve Moritanya'nın yanı sıra Mağrip ve Sahel bölgesindeki aktörleri tehdit eden güvenlik krizine dönüştüğüdür. Üç ana başlık çerçevesinde mercek altına alınan bu bölümde soruna dair kavramsal açıdan benimsenen güvenlik yaklaşımına, sorunun tarihsel sürecine ve kavramsal yaklaşımdan hareketle bölgesel güvenlik politikalarının nasıl etkilendiğine odaklanılmaktadır. Çalışmanın vardığı temel bulgular ise Batı Sahra'nın bölgesel aktörler arası rekabetten dolayı nihai bir ştatüye kavuşmadığı, Mağrip'te özellikle 2000'li yıllardan itibaren yoğunlaşan terör hareketlerinin krizi derinleştirdiği ki olumsuz ekonomik şartların da eklenmesiyle Sahra halkını bu durumun marjinalleştirdiği ve Mağrip-Sahel hattında yoğunlaşan bir güvenlik krizinin ana eksenlerinden biri hâline geldiğidir.

Dördüncü bölüm, Serhat Orakçı tarafından kaleme alınmış ve “Kuzey Afrika-Sahel Hattında Kaçakçılık Faaliyetleri ve Güvenlik” konusuna odaklanılmıştır. Bu bölümün temel amacı, Kuzey Afrika ve Sahel ülkelerinde yaşanan çatışmaların oluşturduğu boşlukların doğurduğu kaçakçılık faaliyetlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın temel iddiası, kaçakçılık faaliyetlerinin Kuzey Afrika ve Sahel ülkeleri için büyük bir güvenlik paradoksu doğurduğu ve bu ülkelerin güvenlik politikalarını ve ulusal ekonomilerini zaafa uğrattığıdır. Sahel-Sahra-Kuzey Afrika arasındaki bağlantı hattına odaklanan çalışmanın çerçevesini, özellikle Libya, Cezayir, Mali, Nijer, Çad ve Sudan arasında kalan sınır hattı bölgesinde gerçekleşen kaçakçılık faaliyetlerinin türlerini ve rotalarını güvenlik perspektifli bir bakış açısıyla incelenmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmada kaçakçılık hatlarına ve türlerine dair pek çok infografi ve harita kullanılmıştır. Çalışmanın temel bulguları ise silah ve uyuşturucunun yanı sıra gıda gibi temel ihtiyaç maddelerine dair kaçakçılığın da yapıldığı, kaçakçılık ağında yer yer hiyerarşik örgütlenmelerin yer aldığı, kaçakçılık ağı içerisinde toplumsal yapı içinde sıradan insanların yanı sıra kamu çalışanları ve terör hareketlerinin ve çete mensuplarının da aynı ağ içinde yer aldığı, bölge ekonomilerini olumsuz etkileyen bavul ticaretinin gerçekleştirildiği, deneimsizlik ve yoksulluğun kaçakçılığı tetiklediğidir.

Beşinci bölüm, Abdurrahman el-Hac tarafından kaleme alınmış ve “Mağrip el-Kaidesi Örgütünün Stratejisi ve Devlet Stratejilerinin Dönüşümlerine Etkisi (2007-2021)” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; Mağ-

rip el-Kaidesi'nin stratejilerine yönelik Kuzey Afrika ülkelerinin geliştirdiği stratejilerinin dönüşümünü ortaya koymaktır. Buradan hareketle çalışmanın çerçevesi beş ana başlıktan oluşmaktadır. İlk başlıkta Mağrip el-Kaidesi Örgütünün kuruluşundaki tarihsel arka plan; ikinci başlıkta örgütün kuruluş stratejisi ve eylemleri; üçüncü başlıkta örgütün “Arap Baharı” olarak ifade edilen Arap ayaklanmaları / protestoları sonrası stratejisinde yaşanan değişikliklerin nedenleri; dördüncü başlıkta örgütün Arap Baharı'nın bataklığına saplanan ülkelerde (Libya ve Suriye) çıkan iç savaşların onların eylem alanları için bir fırsat olduğu iddiasından hareketle IŞİD'e meydan okumalarındaki zorluklar ve beşinci başlıkta ise örgütün Mağrip devletlerinin tümü üzerindeki etkilerinin kırıldığı iddiası olaylar ve iç dinamiklerin rolleriyle tartışılmaktadır.

Altıncı bölüm, İsmail Numan Telci ve Burç Eruygur tarafından kaleme alınmış ve “Mısır'ın Dönüşen Ulusal Güvenlik Endişeleri: Sisi Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; Mısır Devlet Başkanı Abdülfettah el-Sisi döneminde ülkenin ulusal güvenlik politikasını, özellikle tehdit algıları ve buna karşı yürütölen politikaları mercek altına almaktır. Çalışmanın temel iddiası ise Mısır'ın ulusal güvenlik stratejisinin iç istikrarı sağlama özelinde bölgesel ve küresel ilişkilerde güçlü bir dış politikayı konsolide ettiğidir. Bu bağlamda çalışma iki ana başlık çerçevesinde oluşturulmuş ve ilkinde Mısır'ın ulusal güvenlik endişelerine odaklanılırken ikinci başlıkta ise güvenlik endişeleriyle mücadele yöntemleri mercek altına alınmıştır.

Yedinci bölüm, Enver Arpa ve Kaan Devecioğlu tarafından kaleme alınmış ve “Sudan'da Ömer el-Beşir Dönemi ve Sonrası Güvenlik Stratejisi: Arka Plan, Askerî Paternalizm ve Reform Çabaları” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; Sudan'da Ömer el-Beşir hükümeti dönemindeki güvenlik stratejisi ve devrilmesinin ardından kurulan geçiş yönetimi sürecinde ortaya konan güvenlik sektörü özelindeki reform çabalarının mercek altına alınmasıdır. Çalışmanın çerçevesi iki ana başlıktan oluşmakta; ilk ana başlığında Sudan'daki güvenlik stratejisinin arka planı, ikinci ana başlığında Sudan'ın güvenlik stratejisinde Beşir sonrası kurulan geçiş yönetimiyle yürütölen reform çabalarıdır. Çalışmanın temel bulguları ise askerî Beşir dönemi ve sonrasında hem yönetim ve ekonomi hem de toplumsal açıdan hâkim konumda olduğu, Beşir'in Nisan 2019'da devrilmesinden itibaren ise güvenlik sektörü reformu üzerine çalışmalar yürütölse de birinci önceliğin bu olmadığıdır.

Sekizinci bölüm, Ahmet Uysal ve F. Emir Şefkatli tarafından kaleme alınmış ve “2011 Sonrası Libya'nın Ulusal Güvenlik Politikalarının Dönüşümü: Milis Grupların Varlığı ve Entegrasyonu” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; 2011 yılını takip eden süreçte Libya'da ortaya çıkan iç

savaştan kaynaklanan milis grupların ortaya çıkışı ve bunların tek ordu oluşturulması için entegrasyon sürecinin ülkedeki ulusal güvenlik politikalarında doğurduğu dönüşümdür. Çalışmanın çerçevesi beş ana başlıktan oluşmakta ve bunlar sırasıyla, çalışmanın kavramsal arka planını oluşturan milis entegrasyonu, Libya'daki milis gruplar, ülkenin güneyindeki silahlı gruplar, Libya'da entegrasyon sürecinin zorlukları ve entegrasyon sürecinde uluslararası kuruluşların ve yabancı devletlerin üstleneceği rollerdir. Çalışmanın temel bulgusu; Libya'da siyasi bütünlük ve istikrarın sağlanamamış olmasından dolayı çatışmaların önlenemeyeceği ve bu durumun da milis entegrasyonu sürecini kısıtlayacağıdır.

Dokuzuncu bölüm, Ahmet Gökçen tarafından kaleme alınmış ve “Tunus'ta Ulusal Güvenlik Politikalarının Dönemsel Analizi” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı, Habib Burgiba döneminden 2011 yılındaki halk ayaklanmasını takip eden sürece kadar üç dönemde Tunus'un ulusal güvenlik politikalarını mercek altına almaktır. Yazar bölgesel ve küresel gelişmelerin Tunus'un güvenlik politikalarını ilgilendirmedeğini iddia ederek çalışmaya dâhil etmemiştir. Bu bölüm, söz konusu dönemler esas alınarak kronolojik yaklaşımla kaleme alınmıştır. Çalışma dört ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci başlık; Tunus'un ulusal güvenlik stratejilerini incelerken ikinci başlık Habib Burgiba dönemi, üçüncü başlık Zeynelabidin bin Ali dönemi, dördüncü başlık ise 2011 Tunus devrimi sonrası ulusal güvenlik politikalarını mercek altına almaktadır. Bu bölümün temel bulguları, Burgiba ve Bin Ali dönemlerindeki ulusal güvenlik stratejilerinin benzer olduğu, 2011 devrimi sonrası süreçte ise ekonomik ve toplumsal sorunlar temelli güvenlik sorunlarıyla mücadele edildiğidir. Ayrıca yazar, sonuç bölümünde Tunus'un güvenlik sorunlarını aşabilmesi için politika önerilerinde de bulunmaktadır.

Onuncu bölüm, Abdennour Toumi ve Musab Yılmaz tarafından kaleme alınmış ve “İç ve Dış Dinamikler Ekseninde Cezayir Ulusal Güvenliği” konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; Cezayir'in ulusal güvenlik politikasını şekillendiren dinamiklerin bölgesel gelişmelerde ülkenin yaklaşımını incelemektir. Diğer taraftan çalışmanın temel araştırma problemi, Cezayir ulusal güvenlik politikasının nasıl bir yaklaşıma sahip olduğu, hangi tehditler üzerinden ve hangi iç ve dış dinamikler tarafından şekillendiğini inceleyerek Cezayir ulusal güvenliğinin öne çıkan parametrelerini tartışmaktır. Çalışmanın temel iddiası ise dönemin Cumhurbaşkanı Abdülaziz Buteflika'nın istifası ile sonuçlanan Hirak protestoları ile yeni bir değişim sürecine girdiğidir ki yazarlar, ordunun halkın talepleri doğrultusunda yeni sistem kurmaya çalıştığı ülkede bölgesel dinamiklerin de etkisiyle yeni bir “Cezayir” inşa edilme-ye başladığına dikkat çekmektedir. Ancak yazarlar Batı Sahra ve Sahel gibi

bölgesel sorunların Cezayir'in güvenlik alanındaki temel meydan okumaları olduğunu belirtmektedir. Buradan hareketle çalışmanın çerçevesi iki ana başlık bağlamında oluşturulmuştur. Birinci başlık, Cezayir'in ulusal güvenliğini etkileyen iç dinamiklerin siyasi ve ekonomik boyutuyla ikincisi ise ulusal güvenliğine yönelik bölgesel tehditler, geleneksel müdahale araçları ve gelecekteki muhtemel ulusal güvenlik politikasının analizidir. Çalışmanın temel bulguları ise iç ve dış dinamikler bağlamında ifade edilebilir. İç dinamikler bağlamında Covid 19'un da etkisiyle ekonomik ve siyasi sorunlarken dış dinamikler açısından ise Batı Sahra sorunu, Sahel krizinin doğurduğu terör ve göç gibi meydan okumalar, sömürge ve iç savaş geçmişinin doğurduğu iç siyasi sorunlara yabancı ülkelerin müdahalesidir.

On birinci bölüm, Amar Rouabhi tarafından kaleme alınmış ve "Fas'ın Güvenlik Stratejisi" konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; Fas'ın güvenlik stratejisinin iç ve dış siyasetteki meselelere göre değişiklik gösterdiği iddiasından hareketle güvenlik stratejisindeki değişimleri mercek altına almaktır. Yazarın temel iddiası, Fas'ın güvenlik stratejisindeki değişimlerin iki ana ayağı olduğudur ki bunlardan birincisi, Afrika'da içe dönük politika izleyip Avrupa'ya açılma; ikincisi ise, tekrar Afrika'ya yönelme ve bölgede daha dinamik bir rol oynamaya çalışmaktır. Bu bağlamda çalışmanın çerçevesi üç ana başlıktan oluşmaktadır. Birincisinde, Fas'ın güvenlik stratejisini oluşturmasında rol alan iç aktörler ortaya konmuş, ikincisinde güvenlik stratejisindeki riskler ve tehditler incelenmiş ve üçüncüsünde ise Fas'ın güvenlik stratejisindeki riskler ve tehditlerle nasıl başa çıktığı sorusuna tarihsel gelişmeler ışığında cevap aranmıştır. Çalışmanın temel bulguları ise Fas'ın Arap dünyası ve Afrika'ya yönelik izolasyonu kırma arzusuna dayanan güvenlik stratejisinin bulunduğu ve İsrail ile kamuoyu önünde gerçekleşen normalleşmenin ve Sahel krizi ve Libya'da etkin politika yürütülerek Fransa ile koordinasyonun yoğunlaştırılmasının da buna dayandığıdır.

On ikinci bölüm, Mürsel Bayram tarafından kaleme alınmış ve "Moritanya'nın Varoluşsal Tehdit Algıları ve Terörle Mücadele Stratejileri" konusuna odaklanmıştır. Bu bölümün temel amacı; Moritanya'nın coğrafi konumunun da etkisiyle ilişkili olduğu Batı Sahra sorunu ve Sahel krizi bağlamındaki terör tehdidi bağlamında güvenlik stratejilerini mercek altına almaktır. Yazar, Moritanya'nın egemenliğini ve siyasî istikrarını tehdit eden Fas irredantizmi ve Batı Sahra meselelerini ortaya koyarak terörle mücadele stratejilerini incelemektedir. Moritanya'nın güvenlik tehditlerine dair çalışmanın temel bulguları ise Fas irredantizminin bulunduğu, Batı Sahra sorununa karşı bölgesel aktörler arası denge siyaseti güdüldüğü, Sahel krizinden doğan terör tehdidi bağlamında 2010 yılında çıkarılan yeni yasayla gerekli tedbirlerin alındığı ve Sahel'de

terör örgütlerinin yayılmasına rağmen 2011'den itibaren Moritanya'yı hedef almamalarından dolayı ülkenin güvenlik stratejilerinin başarılı olduğudur. Ayrıca yazar, Sahel'deki terör örgütlerinin Moritanya'yı tehdit etmemesine dair ortaya atılan Nuakşot yönetiminin Mağrib el-Kaidesi ile örtülü bir anlaşma yaptığına dair bir kanıt olmadığını belirtmektedir.

Ortadoğu

E t ü t l e r i

YAZIM KURALLARI

WRITING RULES / شروط النشر

Yazım Kuralları

Dergiye gönderilen makaleler, dipnotlar dâhil en az 5000 en fazla 10000 kelime olmalıdır. Kitap değerlendirmeleri en az 1000 en fazla 2000 kelime olmalıdır. Türkçe veya İngilizce makalelerde her iki dilde de maksimum 250 kelimelik özet, makale başlığı ve 5 adet anahtar kelime bulunmalıdır. Arapça makalelerde ise bu bilgilerin en az bir farklı dilde olması gerekmektedir. Türkçe veya İngilizce makalelerin Arapça özet, başlık ve anahtar kelimeleri dergimiz tarafından gerekli çeviri işleminin ardından eklenecektir.

Yazılar, MS Word formatında, Times New Roman karakterinde, 12 punto yazı tipi boyutu ve tek satır aralığı sayfa yapısı ile hazırlanmalıdır. Kenarlıklar iki kenara yasla biçiminde, paragraflar ise 1 cm olacak şekilde düzenlenmelidir. Baskı kalitesi açısından, metin içerisinde kullanılan resim, tablo veya benzeri görsellerin metin dosyası haricinde, etiketlenmiş (resim no, sayfa no vs) ayrı bir dosyada gönderilmesi tavsiye edilmektedir.

Dergimizde Chicago (dipnot) atıf ve kaynakça yöntemi kullanılmaktadır. Aşağıda belirtilen hususlardan farklı bir atıf veya kaynakçanın kullanılacak olması hâlinde https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-1.html linkinde bulunan kurallar esas alınacaktır. Dipnotlar 10 punto yazı tipi boyutu ve tek satır aralığıyla yazılmalıdır. Makale sonunda, yararlanılan kaynaklar, “Kaynakça” başlığı ile verilmelidir (İngilizce makalelerde “Bibliography” kullanılmalıdır). İnternet kaynakları da ayrı bir başlık olarak yazılmalıdır.

Not: Atıf ve kaynakça yönetimiyle ilgili detaylı bilgi için dergi web sayfasındaki Yazım Kuralları sekmesini ziyaret edin. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ortetut/writing-rules>

Authors' Guideline:

Manuscripts submitted for consideration by the Journal must follow the style given below;

The manuscripts should not be submitted simultaneously to any other publication, nor may they have been previously published elsewhere, in Turkish, or Arabic.

Articles submitted to the journal of Middle Eastern Studies, should be original contributions and should not be published previously or should not be under consideration for any other publication at the same time.

If another version of the paper is under consideration by any other publication, or has been, or will be published elsewhere, authors should inform the journal editors at the time of submission.

Articles should be between 5,000-10,000 words including footnotes and bibliography. Book reviews should be between 1000-2000 words. Commentary should be between 3000-5000 words including footnotes.

Articles should include Turkish, or Arabic max. 250 words abstract and at least 5 keywords in origin language (if different than Turkish) and in addition in Turkish.

All quotations are preferred as “Chicago Style” in our journal.

Authors bear responsibility for their contributions. Statements of fact or opinion appearing in Middle Eastern Studies are solely those of the authors and do not imply endorsement by the journal.

Style:

Papers should be written in a considerable level of academic Turkish, or Arabic.

Manuscripts should be typed using a Microsoft Word document file, in Times New Roman and 1 space. 12 font should be used within text while 10 font should be preferred for footnotes.

References should be given both in the footnotes and in the bibliography. Reference style must conform to the Chicago Manual of Style. Please see the style for examples.

The section should have titles and subtitles in the manuscripts. (i.e. Introduction, Title, Subtitle xxx, etc.)

If there are any tables, and figures, they have to be included in the submitted main text file. Graphs and figures should be in one of the usual formats, at best in GIF or BMP format.

The tables, and figures should be numbered consecutively for each and should match the same numbering used in the text.

Note: For more detailed information about citation and bibliography management, visit the Writing Rules tab on the journal’s website. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ortadogu-etut/writing-rules>

شروط النشر

يجب ألا تقل البحوث المرسلة بما فيها الحواشي عن 5000 كلمة وألا تزيد عن 10000 كلمة.

وينبغي ألا تقل مراجعات الكتب عن 1000 كلمة وألا تزيد عن 2000 كلمة.

بالنسبة للمقالات باللغتين الإنجليزية والتركية فيجب أن تحتوي على ملخصات الأكثر 250 كلمة وتضم عنواناً و5 كلمات مفتاحية.

أما بالنسبة للمقالات باللغة العربية فيجب أن يكون الملخص والكلمات المفتاحية بلغة واحدة مختلفة على الأقل (الإنجليزية أو التركية).

أما الملخص والعنوان والكلمات المفتاحية للمقالات باللغة التركية أو الإنجليزية فسيتم ترجمتها إلى اللغة العربية من قبل مجلتنا وإضافتها.

يجب أن تكون الكتابات منسقة في ملف مايكروسوفت وورد (MS Word)، وبنوع خط تايمز نيو رومان (Times New Roman)، وحجم خط 21 وبتباعد سطر واحد بين الأسطر. كما يجب أن تكون الحدود منسقة بشكل محاذاة من الطرفين وأن تبدأ الفقرة بعد 1 سم. أما بالنسبة لجودة الطباعة فيفضل أن يتم وضع الصور والجدول أو الرسومات المشابهة التي تم استخدامها داخل النص في ملف مختلف ملحق (رقم الصورة والصفحة إلخ).

يتم استخدام طريقة شيكاغو (Chicago) للاقتباس والحواشي والمصادر. وفي حال استخدام اقتباس أو مصادر غير المذكورة أدناه فيجب اتباع القواعد الموجودة في الرابط التالي:

https://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide/citation-guide-1.html

يجب أن يتم كتابة الحواشي بحجم خط 01 وبتباعد سطر واحد بين الأسطر، وفي نهاية المقالة ينبغي كتابة معلومات «المصادر» للمصادر التي تم الاستفادة منها (يتم كتابة عنوان «Bibliography» في المقالات باللغة الإنجليزية). ويتم استخدام عنوان منفصل للمصادر من الإنترنت.

ملاحظة: للحصول على معلومات تفصيلية عن إدارة الاقتباس والمصادر، قم بزيارة قسم شروط النشر

Tahir KODAL

Almanya'nın Ortadoğu'ya Yönelik Nüfuz ve Kültür Politikaları: 1934-45 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme

Germany's Influence and Cultural Policies towards the Middle East: An Evaluation of the Period 1934-45
تأثير ألمانيا وسياساتها الثقافية تجاه الشرق الأوسط: تقييم الفترة 1934-1945

Nurbanu BULGUR

Türkiye's Labor Migration Potential within the Scope of the Normative Power of the European Union: Sustainable Development and Migration

Avrupa Birliği'nin Normatif Gücü Kapsamında Türkiye'nin İş Gücü Göçü Potansiyeli: Sürdürülebilir Kalkınma ve Göç

إمكانات هجرة اليد العاملة التركية في سياق القوة المعيارية للاتحاد الأوروبي: التنمية المستدامة والهجرة

Özlem KAYHAN PUSANE

Türkiye's Resolution Process and Its Endeavor to Be A Regional Power: Prospects and Constraints

Türkiye'nin Çözüm Süreci ve Bölgesel Güç Olma Çabası: Beklentiler ve Kısıtlar

عملية السلام في تركيا وجهودها لتصبح قوة إقليمية: التطلعات والقيود

Kaan DEVECİOğLU

Kuzey Afrika'da Güvenlik Stratejileri

Security Strategies in North Africa

الاستراتيجيات الأمنية في شمال إفريقيا

 Mustafa Kemal Mah.
2128. Sok. No:3 Pk: 06510
Çankaya / Ankara

 +90 850 888 15 20
 +90 312 430 39 48

 info@orsam.org.tr
 www.orsam.org.tr